

Mercator

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA MERCATOR

LETO XIV.

LJUBLJANA, APRIL 1976

ŠT. 3—4

Poslovni uspehi preteklega leta

S kratkim pregledom postavk Bilance uspeha — to je dohodkov, izdatkov in finančnega izida, ki se pojavlja v obliki doseženega dohodka kot razlike med njimi — ter pregledom stanja sredstev in njihovih virov ob koncu obračunskega obdobja smo želeli prikazati naša prizadevanja pri doseganju zastavljenih ciljev. Iz njih bomo izvedeli, v kolikšni meri je poslovna politika Mercatorja usmerjena v stabilizacijo in zmanjšanje zalog, pripomogla k povečanju finančnega uspeha. Pri tem je potrebno pripomniti, da so prikazani podatki zbir dosežkov vseh TOZD (vključno s tistimi, ki so bile priložene v letu 1975) Skupnosti Detajla in Delovne skupnosti in ne kažejo nujno tudi položaja v posamezni TOZD. Pri primerjavi podatkov iz različnih let pa poleg

izravnavanja podatkov različnih TOZD ne smemo prezreti inflacije, če želimo dobiti resnične podatke o stopnji dinamike. Da bi bili podatki čim bolj nazorni, jih bomo v večini primerov prikazali v obliki relativnih števil.

Ustavimo se najprej pri Bilanci uspeha, kot enem delu zaključnega računa. Dohodek kot razlika med rednimi in izrednimi dohodki in izdatki je dosegel na koncu leta 1975 višino 448.644.525 din in predstavlja 15% povečanje rezultata doseženega v letu 1974. To povečanje je bilo posledica večjega relativnega porasta dohodkov, kot pa je bilo povečanje na strani izdatkov. Tabele 1, 2, 3 prikazujejo sestavo porabljenih sredstev in celotnega dohodka ter dinamiko posameznih kategorij.

Tabela 1: Struktura porabljenih sredstev

	1974	1975	Indeks
— zaloge v proizvodnji na začetku leta	0,2	0,4	308
— materialni stroški	12,4	11,0	110
— amortizacija	1,3	1,4	134
— nabavna vrednost realizacije trgovskega blaga	85,5	86,2	125
— izredni izdatki in popravek finančnega rezultata	1,1	1,3	154
— zaloge na koncu leta	0,5	0,3	93
vsa porabljena sredstva	100,0	100,0	124

Tabela 2: Struktura in dinamika materialnih stroškov

	1974	1975	Indeks
— porabljeni material	81,7	79,0	106
— proizvodne in neproizvodne storitve	12,9	14,5	123
— dnevnic, terenski dodatki	0,7	0,8	134
— reklama, reprezentanca	1,1	1,0	97
— drugi materialni stroški	3,6	4,7	145
skupaj materialni stroški	100,0	100,0	110

(Nadaljevanje na 2. strani)

Trije prazniki so na pragu: 27. april, 1. maj in 9. maj. Čestitamo vsem delavcem Mercatorja!

Družbeno-politične organizacije
Samoupravni organi
Uredništvo »Mercatorja«

Novi pogoji gospodarjenja

Leto 1976 je odločilno za preobrazbo našega družbenoekonomskega sistema. Od gospodarske reforme sem, to je v času desetih let, nismo doživeli toliko sprememb. Za začetek je bila revalorizacija osnovnih sredstev, nato multilateralna kompenzacija in v zadnjih dneh preteklega leta sprejeta zakona o zavarovanju plačil med uporabniki družbenih sredstev in ugotavljanju in obračunavanju celotnega dohodka v temeljnih organizacijah združenega dela.

Vsebina obeh zakonov je v bistvu naša druga gospodarska reforma, ki spreminja medsebojne odnose in vnaša red med uporabniki družbenih sredstev. Ni čudno, da je vsa naša družbenopolitična aktivnost usmerjena v realizacijo novih zakonov.

Številne deformacije ekonomskega sistema, predvsem pa elementi, ki povzročajo nestabilnost in počasnejši razvoj: inflacija, zmanjšanje rentabilnosti, likvidnosti, akumulativnosti in skromni trendi razvoja ter neugodno stanje v zunanjetrgovinski izme-

njavi, zahtevajo korenite spremembe, zahtevajo pa tudi red, disciplino in odgovornost.

Utrditev ekonomskega sistema je možna samo z enotno, korenito spremembo naše prakse, kar sedaj čutimo v pripravah na nov zakon. Naše predstave o uspešnosti poslovanja, o možnostih gospodarjenja moramo spremeniti. Vsa pojasnila zakonov so izvenela enotno: skrajni čas je, da v osnovi spremenimo odnos do razpolaganja z družbenimi sredstvi.

Sprememba je velika. Zakon o zagotovitvi plačil med uporabniki družbenih sredstev na kratko izgleda tako: ob zasnovanju dolžniškoupniškega razmerja mora dolžnik zagotoviti instrumente zavarovanja plačila. Seveda lahko uporabnik družbenih sredstev — dolžnik plača vnaprej ali z virmanom najkasneje v petnajstih dneh. Če tega, zaradi nelikvidnosti — pomanjkanja sredstev ne more, je dolžan zagotoviti plačilo z naslednjimi instrumenti: čekom, menico z avalom, ne-

(Nadaljevanje na 5. strani)

Poslovni uspehi preteklega leta

(Nadaljevanje s 1. strani)

Tabela 3: Struktura in dinamika celotnega dohodka

	1974	1975	Indeks
— realizacija proizvodov in storitev	9,5	8,6	111
— realizacija trgovskega blaga, materiala, odpadkov	87,7	88,7	124
— druga realizacija	0,3	0,1	47
— dohodki od obresti	0,2	0,2	106
— izredni dohodki	2,2	2,3	129
— dohodki iz naslova popravka finančnega rezultata	0,1	0,1	101
celotni dohodek	100,0	100,0	123

Materialni stroški porasli za desetino

Pri porabljenih sredstvih predstavlja največji delež nabavna vrednost realiziranega trgovskega blaga, materiala in odpadkov in kljub temu, da njena rast v letu 1975 ni največja v primerjavi z ostalimi sestavnimi deli, odločilno vpliva na dinamiko celotnih porabljenih sredstev. Udeležba materialnih stroškov, kot druge pomembne sestavine vseh porabljenih sredstev, se je nekoliko zmanjšala zaradi relativno zmanjšane porabe materiala in nižjih stroškov za reklamo ter reprezentanco. To zmanjšanje pa je zaostajalo za povečano udeležbo storitev, dnevnice, terenskih dodatkov in zlasti drugih materialnih stroškov, tako da so celotni materialni stroški porasli za 10%. Seveda se materialnim stroškom ne da izogniti, vendar predstavljajo tisto postavko, pri kateri s skrbnim gospodarjenjem lahko marsikaj prihranimo. Če izvzamemo amortizacijo velja enako tudi za ostale pri udeležbi skromne sestavine porabljenih sredstev. Zaloge na začetku leta so bile 3 krat večje od lanskih začetnih, ob zaključku leta pa so bile nekoliko nižje od začetnih in s tem v manjši meri pripo-

Tabela 4: Delitev doseženega dohodka in dinamika sestavin

	1974	1975	Indeks
— pogodbene obveznosti	10,9	11,1	118
— zakonske obveznosti	11,0	9,4	99
— osebni dohodki (bruto)	62,1	64,4	120
— rezervna sredstva	1,9	1,8	112
— poslovna sredstva	8,6	8,1	108
— sredstva skupne porabe	3,7	3,6	114
— del za pogodb. v skupnem poslovanju	1,5	—	—
— del za potrebe družbenih služb	0,3	1,1	484
— za druge namene	0,01	0,5	796
doseženi dohodek	100,0	100,0	115

Večje obresti za kredite in zavarovalne premije

Vse obveznosti, ki jih je morala delovna organizacija pokriti z ustvarjenimi sredstvi, so se absolutno povečale. Izjemo predstavljajo le zakonske obveznosti, ki so z manjšimi spremembami v lastni strukturi v seštevku ostale na skoraj enaki ravni kot leto pred tem. Spremembe pa so nastale pri udeležbi v doseženem dohodku. Večji del dohodka, kot pri predhodni delitvi, je odpadel na pogodbene obveznosti, ker je bila delovna organizacija dolžna plačati večji znesek obresti za prejete kredite in večje zavarovalne premije. Primerjava dela, ki je bil namenjen za osebne dohodke, in dela s katerim so se povečala rezervna, poslovna sredstva in sredstva skupne porabe kaže, da se dohodek ni delil v ko-

mogle k povečanju porabljenih sredstev. Precejšnja rast beležijo tudi izredni izdatki in popravke finančnega rezultata ter amortizacija, zlasti neobvezna, ki predstavlja nadomestilo za obrabljena osnovna sredstva in eno izmed osnovnih možnosti za razširitev materialne osnove delovne organizacije kot celote.

Povečanje izrednih dohodkov

Realizacija trgovskega blaga, v tabeli 3, predstavlja pri ugotavljanju celotnega dohodka spet najvišji delež in s tem odločilno vpliva na povečanje dohodkov, čeprav pri tem ni dosegla tudi največje rasti. Udeležba realizacije proizvodnih dejavnosti je v primerjavi s predhodnih letom nekoliko upadla, vendar je kljub temu narasla za 11%. Močno so se povečali izredni dohodki v obliki raznih prejetih popustov in bonifikacij pri nabavah, prejetih zamudnih obrestih, izterjanih odpisanih poslovnih terjatev. Čeprav predstavljajo te postavke komaj 2% celotnih dohodkov, po vrednosti močno presegajo enake stroške delovne organizacije, ki zmanjšujejo finančni rezultat.

Oglejmo si še sestavine, ki jih je bilo potrebno pokriti z doseženim dohodkom.

rist skladov delovne organizacije. Udeležba sredstev v ustvarjenem dohodku je padla za 1,7%, medtem ko se je udeležba pri osebnih dohodkih povečala za 2,3%. Povedano drugače, ob danem dohodku smo se morali odpovedati večjim skladom v korist povečanim pogodbem obveznostim, povečanemu delu za potrebe družbenih služb, sredstvom, ki so bila odvedena za druge namene, pa tudi v korist povečani udeležbi osebnih dohodkov.

Velike obveznosti do dobaviteljev

Drugi del zaključnega računa predstavlja Bilanca stanja, ki nam prikaže obseg sredstev in njihovih virov ob koncu obračunskega razdobja. Najprej bi si ogledali nekatere najpomembnejše postavke obratnih sredstev, ki

so najbolj likvidna sredstva delovne organizacije. Denarna sredstva so se povečala za 25% in v svoji strukturi niso doživela bistvenih sprememb (razen malenkostnega zmanjšanja deviznih sredstev). Med terjatvami iz poslovnih razmerij se pokaže zanimivo gibanje terjatev do kupcev in dobaviteljev. Medtem ko se je

po eni strani obseg terjatev do kupcev ob koncu preteklega leta znižal skoraj za 20% (kar pomeni, da so Mercatorjevi kupci v letu 1975 v večji meri kot v letu 1974 poravnali dolžne zneske) pa so se po drugi strani povečale terjatve do Mercatorjevih dobaviteljev kar za 203%.

Tabela 5: Terjatve do kupcev in terjatve ter obveznosti do dobaviteljev

	1974	1975	Indeks
— terjatve do kupcev	187.597.423	151.675.074	81
— terjatve do dobaviteljev	19.105.708	57.877.992	303
— obveznosti do dobaviteljev	331.128.744	194.084.487	59

Kot kaže tabela 5 pa je obseg terjatev do dobaviteljev majhen v primerjavi z obveznostmi, ki jih ima podjetje do njih, kljub temu, da jih je uspelo znižati za 41%.

Še vedno prevelike zaloge

Stanje zalog ob koncu leta 1975 le v manjši meri kaže uspehe pri naporih za izpolnitev stabilizacijskega programa. Kakšni rezultati so bili doseženi pri zmanjševanju zalog kaže tabela 6.

Tabela 6: Dinamika zalog

	Indeks 1975/1974
— zaloge materiala	102
— zaloge drobnega inventarja, avtogum in embalaže	125
— zaloge nedokončane proizvodnje in lastnih polproizvodov	150
— zaloge gotovih proizvodov	73
— zaloge trgovskega blaga	97
— zaloge konsignacijskega in komisijkega blaga	24
skupna zaloga	98

Po eni strani so proizvodne TOZD dosegle uspeh pri znižanju zalog gotovih proizvodov, po drugi strani pa se jim je povečala zaloga nedokončane proizvodnje in polproizvodov kar za 50%.

Plasmaji iz poslovnih sredstev, ki so od obratnih sredstev precej manj likvidni, so se razen nižjih vezanih sredstev in nekaterih drugih naložb skoraj v celoti povečali. Obsegajo razširjen obseg odobrenih potrošniških kreditov (indeks 110) in kreditov danim drugim gospodarskim organizacijam in sklodom skupnih rezerv. Povečalo se je tudi posojilo za kreditiranje nezadostno razvitih republik in pokrajin.

Investicijska dejavnost ni zamrla

Uspešno poslovanje zahteva poleg obratnih sredstev tudi ustrezno višino osnovnih sredstev. Obseg osnovnih sredstev v funkciji po nabavi vrednosti se je povečal za 79% (70% zaradi revalorizacije), po sedanji vrednosti pa za 63%. Razlika v stopnji rasti pa pomeni, da so se povečali tudi odpisi osnovnih sredstev. Kljub ostrim ukrepom za stabilizacijo gospodarstva, inve-

sticijska dejavnost Mercatorja v preteklem letu ni popolnoma zamrla. Čeprav so bile možnosti za realizacijo investicijskih programov majhne, so se zbrala za 266% večja investicijska sredstva kot leto pred tem, močno se je povečala zaloga opreme in investicijskega materiala (indeks 621), na koncu leta pa je bilo kar za trikrat več investicij v teku (indeks 411).

Na kratko omenimo še, da se je stanje sredstev rezerv ob koncu leta 1975 povečalo za 42%, pri sredstvih skupne porabe pa za 31%. V okviru sredstev skupne porabe je vrednost objektov in stvari skupne porabe narasla kar za 342%, ker je bil spomladi odprt počitniški dom v Dajli, namenjen za letni oddih zaposlenih.

Na pasivni strani bilance so prikazani kratkoročni, srednjeročni in dolgoročni viri poslovnih, rezervnih sredstev in sredstev skupne porabe.

Kratkoročni krediti za osnovna sredstva ob koncu leta niso predstavljali velike vrednosti, saj imajo osnovna sredstva daljšo življenjsko dobo in zato zahtevajo predvsem dolgoročne vire.

Tabela 7: Krediti in trajni viri poslovnih sredstev ter njihova dinamika

	1974	1975	Indeks
— kratkoročni krediti za OS	594.818	275.882	46
— kratkoročni krediti za ObS	212.395.009	285.734.270	135
— srednjeročni krediti za OS	32.691.479	19.411.199	59
— srednjeročni krediti za ObS	—	10.920	—
— dolgoročni krediti za OS	39.255.772	47.434.949	121
— dolgoročni krediti za ObS	75.258.442	76.677.905	102
— krediti od TOZD za OS	1.701	1.697.952	—
— krediti od TOZD za ObS	—	3.600.793	—
— trajni viri poslovnih sredstev del za OS	371.871.387	602.658.792	162
— del za OS	247.728.713	422.005.246	170
— del za ObS	124.142.674	180.653.546	146

(Nadaljevanje na 3. strani)

Poslovni uspehi preteklega leta

Struktura delitve družbenega proizvoda za leto 1974

(Nadaljevanje z 2. strani)

Zaradi znanih restriktivskih ukrepov je v preteklem letu upadla intenzivna investicijska dejavnost, saj so se kratkoročni in srednjeročni krediti znižali za okoli polovico, medtem ko so le dolgoročni narasli za 21%. Po drugi strani pa je iz dinamike trajnih virov poslovnih sredstev razvidno, da je delovna organizacija Mercator precej zmanjšala obseg svoje odvisnosti od bank in drugih organizacij — njenih kreditorjev. Trajni viri so se povečali kar za 62%, od tega je bil precejšen del namenjen za razširitev oziroma za kritje trajnih obratnih sredstev.

Viri rezervnih sredstev so se povečali za 18% predvsem po zaslugi povečanja rezervnega sklada, delno pa tudi s povečanjem sklada solidarnosti.

Pri virih sredstev skupne porabe pa 26-odstotno povečanje ne tvori samo povečani sklad skupne porabe, temveč so bili v manjši meri najeti tudi krediti za skupno porabo.

Na zaposlenega 89.318 din ustvarjenega dohodka

Za dopolnitev prikazanih podatkov navajamo še nekaj posebnih pokazovalcev, ki so pripomogli do takšne višine doseženega uspeha, ki je bil predhodno prikazan. V letu 1975 smo poslovali z 248,745.304 din poprečno uporabljenimi osnovnimi sredstvi (za 0,7% več kot leta 1974) in 650,002.852 din poprečnimi obratnimi sredstvi (za 4,1% večji obseg kot v letu 1974). V podjetju je bilo zaposlenih (ugotovljeno na podlagi vkalkuliranih ur dela) poprečno 5023 delavcev (indeks 100,4), na vsakega pa je odpadlo poprečno 89.318 din ustvarjenega dohodka (v letu 1974 78.229 din, indeks 114). Poprečni mesečni osebni dohodek brez prispevkov je dosegel višino 3305 din (indeks 123, indeks je nekoliko višji od rasti celonte mase, ki je namenjena za osebne dohodke — 120, ker so prispevki iz OD rasli počasneje, indeks 117, zaposlenost pa se ni bistveno povečala). V preteklem letu je morala delovna organizacija odplačati kreditorjem za osnovna in obratna sredstva za 8% več sredstev kot v predhodnem letu oziroma v skupnem znesku 203,873.891 din.

V članku **Dober poslovni uspeh leta 1975**, ki nam ga je poslal dopisnik iz TOZD Hladilnica, je prišlo do neljube pomote. Vsi podatki so rezultati devetmesečnega poslovanja, produktivnost na zaposlenega pa je znašala 79.350 din.

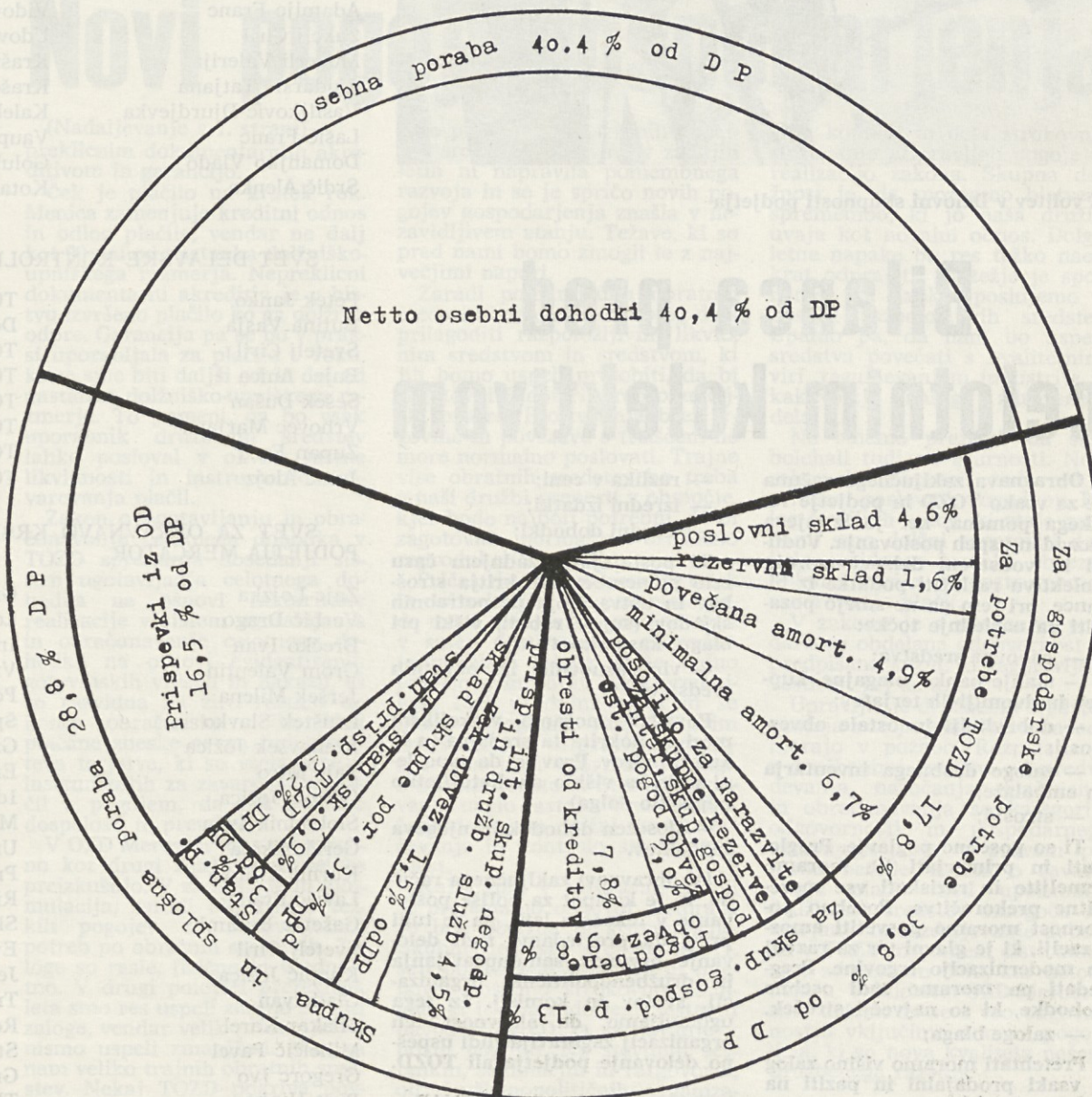
Ta postavka bo verjetno tudi v prihodnjem razdobju predstavljala precejšnja višina, saj zaradi ostrih restriktivskih ukrepov za stabilizacijo družbenih in gospodarskih gibanj nismo bili in tudi v prihodnje ne bomo sposobni, da bi si v celoti zagotovili lastna sredstva za razširjeno reprodukcijo.

In kaj je potrebno storiti v prihodnjem obdobju? Vsekakor si moramo še naprej prizadevati za zmanjševanje zalog in njihovo čim hitrejšo obračanje, da bi bil doseženi dohodek čim višji. Tudi naprej predstavlja osnovo za dosego boljših poslovnih rezultatov sodelovanje vseh TOZD, njihovo samoupravno in složno delovanje na vseh področjih in prizadevanje vseh za realizacijo postavljenih programov. S tem ne bi dosegli le boljšega poslovnega uspeha, temveč bi tudi pripomogli k stabilizaciji celotnega gospodarstva.

Alenka Sušnik

	74	75	Index 75/74	74 %	75 %
Družbeni proiz.	436,037.234	512,072.605	117	100	100
1. Osebna poraba (Neto OD)	170,054.345	206,949.043	122	39,0	40,4
2. Skup. in spl. poraba	138,747.052	147,605.636	113	30,0	28,8
— prisp. iz OD	73,123.611	84,282.372	115	16,8	16,5
— stan. pr. TOZD	10,002.424	11,363.510	114	2,3	2,2
— prisp. stan. IS	4,029.290	4,763.603	118	0,9	0,9
— sklad. skupne porabe	14,523.432	16,486.456	114	3,4	3,2
— zakon. obv.	7,528.356	7,691.839	102	1,7	1,5
— prisp. inter. skup. iz neg. in družb. sl.	21,539.939	23,017.856	107	4,9	4,5
3. Za gosp. potr.	135,235.837	157,517.926	116	31,0	30,8
a) za skup. gosp. potr.	55,544.517	66,387.107	120	12,7	13,0
— obr. za kred.	35,007.312	39,730.897	113	8,0	7,8
— ostale pog. obveznosti	7,570.163	10,372.412	137	1,7	2,0
— inter. skup. s podr. gosp. (žel., energ.)	1,227.455	3,038.242	248	0,3	0,6
— za skup. rez.	2,817.526	2,947.433	105	0,7	0,6
— pos. za neraz.	8,922.061	10,298.123	115	2,0	2,0
b) za potr. TOZD	79,691.320	91,130.819	114	18,3	17,8
— minimal. am.	31,134.494	34,437.331	111	7,1	6,7
— poveč. amort.	13,366.264	25,146.432	188	3,1	4,9
— rezerv. skl.	7,269.852	8,142.488	112	1,7	1,6
— poslov. skl.	22,043.887	23,404.568	106	5,1	4,6
— del. doh., ki gre drugim pog. v skup. poslovanju	5,876.823	—	—	1,3	—

Struktura delitve družbenega proizvoda za leto 1974 in 1975

Volitve so za nami

Petnajstega marca smo imeli povsod v Mercatorju volitve. Volili smo delegate v organe samoupravljanja v TOZD, Delovnih skupnostih in na ravni podjetja.

Preveč bi bilo, da bi naštevali imena vseh novoizvoljenih delegatov v razne organe samoupravljanja. Prav pa je, da vas seznanimo, katere tovarišice in tovariši so bili izvoljeni v organe samoupravljanja na nivoju podjetja.

SKUPNI DELAVSKI SVET PODJETJA MERCATOR

Delegat	Namestnik	TOZD
Selan Janez	Kušar Matjaž	TMI
Radej Niko	Pogačnik Pavel	Grosist
Jarnovič Ciril	Vesel Marija	Standard
Savšek Franc	Zupančič Minka	Litija
Belič Angelca	Ličer Jože	Rožnik
Lunder Janez	Briški Anton	Trgopromet
Knapič Jožica	Rojten Marija	Jelka
Kovač Ivan	Muhadžič Djuma	Evropa
Kolmanič Jože	Lebar Jože	Sloga
Češarek Franc	Lovšin Draga	Ribnica
Mejač Vida	Papler Janez	Preskrba
Gerič Nikola	Žalik Jože	Univerzal
Šuklje Marija	Švajger Leopold	Metlika
Zajc Viljem	Skrt Janko	Idrija
Vuk Jurij	Škof Slavko	Emona
Damjanovič Slavka	Žuna Jožica	Grmada
Leušteek Slavko	Klemenčič Marija	Špecerija
Hudobivnik Marija	Brinšek Anica	Polje
Kužnik Oto	Pečar Vinko	Vrhnika
Kušar Jože	Gros Uroš	Emba
Ponikvar Stane	Korbar Marija	Gradišče
Janežič Jožica	Hren Ludvik	Hrana
Adamlje Franc	Vidovič Čedo	Hladilnica
Žakelj Ciril	Udovič Andrej	Investa
Mugerli Valerija	Krašna Malka	Logatec
Znidaršič Tatjana	Krašovec Albina	Nebotičnik
Vasiljkovič Djurdjevka	Kaleb Majda	Beograd
Lašič Franc	Vaupotič Jože	Panonija
Domanjko Vlado	Golubič Stanko	Potrošnik-Izbira
Srdič Alenka	Kotar Alojz	Delovna skupnost podjetja

SVET DELAVSKE KONTROLE PODJETJA MERCATOR

Petek Janko	TOZD Panonija
Butina Vasja	Delovna skupnost podjetja
Svetelj Ciril	TOZD Emona
Bajec Anica	TOZD Grosist
Sešek Dušan	TOZD Investa
Vrhovec Marjana	TOZD Hrana
Zupan Ema	TOZD Preskrba
Junič Alojz	TOZD TMI

SVET ZA OBRAVNAVO KRŠITEV DELOVNIH OBVEZNOSTI PODJETJA MERCATOR

Zajc Lojzka	Gradišče
Verbič Drago	Logatec
Brečko Ivan	Investa
Grom Valentin	Vrhnika
Jeršek Milena	Polje
Leušteek Slavko	Špecerija
Klenovšek Jožica	Grmada
Zajc Miro	Emona
Caruso Jožica	Idrija
Slobodnik Ivan	Metlika
Gerič Nikola	Univerzal
Kurnik Ivanka	Preskrba
Lavrič Franc	Ribnica
Gašević Budimir	Sloga
Svetelj Ciril	Evropa
Knapič Jožica	Jelka
Glad Ivan	Trgopromet
Mlakar Karel	Rožnik
Mihelčič Pavel	Standard
Gregorc Ivo	Grosist
Pust Hinko	TMI

Z volitev v Delovni skupnosti podjetja

Bilanca pred celotnim kolektivom

Obravnava zaključnega računa je za vsako TOZD in podjetje velikega pomena, ker je iz njega razviden uspeh poslovanja. Vodilni in vodstveni delavci morajo kolektivu razložiti podatke iz bilance, pri tem pa ne smejo pozabiti na naslednje točke:

- osnovna sredstva;
- stanje banke, blagajne, kupcev in dvomljivih terjatev;
- dobavitelji in ostale obveznosti;
- zaloge drobnega inventarja in embalaže;
- stroški;

Ti so posebno poglavje. Pregledati in primerjati jih moramo temeljito in raziskati vse morebitne prekoračitve. Posebno pozornost moramo posvetiti amortizaciji, ki je glavni vir za razvoj in modernizacijo trgovine. Pregledati pa moramo tudi osebne dohodke, ki so največji strošek.

— zaloge blaga;

Pretehtati moramo višino zalog v vsaki prodajalni in paziti na nekurantno blago.

- razlika v ceni;
- izredni izdatki;
- izredni dohodki;

Ti postajajo v zadnjem času zelo pomemben vir kritja stroškov in ustvarjanja prepotrebnih skladov (super rabati, viški pri blagu, kasa skonti itd.)

— viri osnovnih in obratnih sredstev;

Povedati moramo v kolikšni meri so pokrita ta sredstva in iz katerih virov. Prav je, da zaposleni vedo za višino anuitete (letno odplačilo dolga)

— dosežen dohodek in njegova razdelitev.

Po obravnavi zaključnega računa, ki je kažipot za boljše poslovanje v tekočem letu, pa je tudi prav, da pregledamo tudi delovanje organov samoupravljanja in družbenopolitičnih organizacij, svetov in komisij. Iz tega ugotavljamo, da aktivnost teh organizacij zagotavlja tudi uspešno delovanje podjetja ali TOZD.

JOŽE RENAR

KUPCI ONAS

Ko smo načrtovali našo naslednjo akcijo med potrošniki, smo se odločili za Tržič. Iz čisto preprostega razloga; predstaviti smo želeli TOZD Preskrba s takšno razvejano trgovino in v množici bolj ali manj ostre konkurence.

Kajpak smo se spet največ pogovarjali s številnimi kupci in obiskali nekaj različnih prodajaln v Tržiču in okolici, odšli pa smo tudi v Kranj. In pred tem še zabeležili zanimiv pogovor z direktorjem TOZD Preskrba. Tovariš Jože Mokorel je pripovedoval o razmerah, v kakršnih dela tržiška trgovina.

Znano je, da je zaposlenost prebivalstva na našem območju velika in hkrati s tem tudi kupna moč. Od približno 12.700 prebivalcev jih je nekaj več kot polovica zaposlenih, pretežno del v tržiški industriji. Vendar so osebni dohodki v povprečju pod republiškim. Tudi naša TOZD Preskrba je v tem pogledu kar za celih deset odstotkov pod tržiškim povprečjem.

Morda je prav tu v največji meri treba iskati vzrok za močan pretok delavcev. Po drugi strani pa največkrat nanj vpliva tudi neurejen delovni čas.

To o zaposlenosti predstavlja le eno naših težav. Druga je poslovna udeležba v blagovnem prometu. Kraj sam je majhen, pa je kljub temu v Tržiču kar sedemnajst trgovskih podjetij. Razumljivo je, da se s prodajo živih bavi več trgovskih podjetij, toda tudi pri prodaji industrijskega blaga je udeleženi več trgovinskih organizacij. Tako je naprimer pri prodaji gradbenega materiala in kuriva, bele tehnike in akustike in drugje. Edino pohištvo pri nas prodajamo samo v Mercatorju.

Sicer pa v blagovnem prometu na področju tržiške občine prispevamo kar 53%, po koristnih prodajnih površinah pa smo daleč na prvem mestu. Za primerjavo tale podatek: v celotni tržiški trgovini odpade na prebivalca 0,43 m² prodajne površine.

Kakšna je struktura prodajaln TOZD Preskrba? Ko je bila v aprilu leta 1971 odprta blagovnica, so ob tem načrtovali specializacijo prodajaln na Trgu svobode. Odločili so se, da v določenih prodajalnah ponudijo kupcu samo določene vrste blaga. Tako so odprli trgovino za prodajo športnih potrebščin, avto delov in delov za motorna kolesa in kolesa, prodajalno otroškega perila in konfekcije, prodajalno za žensko perilo, steklo, keramiko, čevlje. Poskusili so tudi s prodajo izrazito moškega blaga, kot je moško perilo, kravate, usnjena galanterija, darila in podobno, kar pa ni popolnoma uspelo in prodajalno so preuredili za prodajo elektrotehničnega materiala in akustike ter bele tehnike. Ostale prodajalne v mestu in na podeželju pa so v glavnem živilske in z mešanim blagom.

Poudariti je treba, da je v prodajalnah z industrijskim blagom obračanje precej nizko.

Morda še nekaj besed o konkurenci. Konkurenco, tako je dejal tovariš Mokorel, pravzaprav poraja vsakdo, ki v kraju odpre novo prodajalno. Saj prav na takšen način drugemu vzame del prometa.

Seveda je velika možnost pridobivanja kupcev z dobro izbiro blaga, s solidno postrežbo, prijaznostjo in ustrežljivostjo. Moramo po ob tem, ko govorimo o pestri izbiri blaga, takoj poudariti zahteve, ki jih prinaša stabilizacija; to je predvsem zahteva po zmanjšanju zalog. In vzrok tega je slabša založenost. Vse to je potrebno sicer v največji možni meri upoštevati, vendar se ob pretiranem znižanju zalog lahko zniža tudi promet.

Bližina trgovskih centrov na Gorenjskem in tudi Ljubljana delno jemlje kupce, vabi jih tudi bližina Avstrije. Vendar tu le za določene vrste blaga, ki je tam

(Nadaljevanje s 1. strani)
preklicnim dokumentarnim akreditivom in garancijo.

Cek je plačilo na kratek rok. Menica zamenjuje kreditni odnos in odlog plačila, vendar ne dalj kot 90 dni od nastanka dolžniško-upniškega razmerja. Nepreklicni dokumentarni akreditiv je v bistvu izvršeno plačilo ko ga dolжник odpre. Garancija pa se bo v praksi uporabljala za plačilo v roku, ki ne sme biti daljši od 30 dni od nastanka dolžniško-upniškega razmerja. To pomeni, da bo vsak uporabnik družbenih sredstev lahko posloval v okviru lastne likvidnosti in instrumentov zavarovanja plačil.

Zakon o ugotavljanju in obračunavanju celotnega dohodka v TOZD spreminja dosedanja sistem ugotavljanja celotnega dohodka na osnovi fakturirane realizacije v sistem ugotavljanja in obračunavanja celotnega dohodka na osnovi evidentiranih gotovinskih vplačil in nakazil, ki so razvidna na žiro računu do konca obračunske dobe. Med plačane zneske se pa tudi upošteva terjatve, ki so vsebovane v instrumentih za zavarovanje plačil s pogojem, da rok njihove dospelosti ni pretekel.

V OZD Mercator smo se podobno kot drugi znašli pred veliko preizkušnjo. V zadnjih letih akumulacija, zaradi objektivno težkih pogojev, ni zadovoljevala potreb po obratnih sredstvih. Zaloge so rasle, fizično in vrednostno. V drugi polovici preteklega leta smo res uspeli znatno znižati zaloge, vendar velik primanjkljaj nismo uspeli zmanjšati. Manjka nam veliko trajnih obratnih sredstev. Nekaj TOZD pokriva povprečne zaloge, večji del pa izka-

cenejše in morda vsaj na videz lepše in boljše.

Na večje nakupe Avstrijcev pri nas ni mogoče računati, saj se gajo le po nekaterih živilih, manj pa po industrijskem blagu. Odkar pa je ukinjen 10% popust pri plačilu v devizah, je takšen promet še upadel.

Iz vsega tega lahko vidimo, da delovne razmere in pogoji naših tržiških sodelavcev niso najbolj rožnati. Skušajo si pomagati z nastopi na sejnih v Kranju, kjer pa zelo uspešno sodelujejo. Lani so se kot razstavljalci in prodajalci predstavili kar na štirih sejmih. Od skupnega letnega prometa so tako samo v Kranju zabeležili prometa v višini 10%.

Torej trgovci TOZD Preskrba pri svojem delu zadevajo ob mnogotere težave. Kako pa vse te težave občutijo potrošniki in kaj menijo o naših trgovcih, pa bomo razbrali iz naslednjih izjav.

SP DETELJICA, Bistrica pri Tržiču — Slaba točka: sadje, zelenjava in meso. Ostalo pa je odlično.

Anton Kešina, delavec, 30 let: Tu kupujem redno, ker je trgovina najbližja mojemu domu.

Pogrešam izbiro zelenjave, sadja in mesa. Zaradi tega večkrat nabavljam tudi v Tržiču.

Janez Gorjanc, dipl. ing., 38 let: Stanujem o bližini, zato hodim nakupovat v to prodajalno. Z izbiro sem zadovoljen, z izjemo mesa, ki pa ga kupujem v Kranju. Tu ga pogosto zmanjka ali pa ni dovolj izbire. Predlagam, da bi prodajali več vrst žarnic, stikala in varovalke, da nam ne bi bilo treba po te malenkosti v Kranj.

Marija Rozman, delavka, 43 let: Tu kupujem občasno, drugače pa v Kovorju, kjer je tudi Mercatorjeva trgovina. O Mercatorju menim vse najboljše. Kar želiš, vse dobiš!

Črila Ahčin, referentka, 26 let: V glavnem kupujem tukaj, po meso pa hodim v Tržič, ker ga tu popoldne ne dobim. Pripombe imam tudi na izbiro sadja in zelenjave, drugače pa sem z založenostjo zadovoljna.

Marica L., delavka, 31 let: Rada kupujem v tej samopostrežbi, ker je urejena in dobro založena, pa še pri roki mi je. Edino pri sadju in zelenjavi ugotavljam, da bi lahko ponudili več. Ponavadi kupujem dopoldne in dobim sve kar namerevam kupiti.

R. G., luknjačica, 37 let: V to samopostrežbo zahajam redno, pa čeravno imam blizu doma še

Novi pogoji gospodarjenja

zuje pomanjkanje trajnih obratnih sredstev. Trgovina v zadnjih letih ni napravila pomembnega razvoja in se je spriči novih pogojev gospodarjenja znašla v nezavidljivem stanju. Težave, ki so pred nami bomo zmogli le z največjimi naporii.

Zaradi pomanjkanja obratnih sredstev bomo morali obseg dela prilagoditi razpoložljivim likvidnim sredstvom in sredstvom, ki jih bomo uspeli pridobiti, da bi zagotovili industriji reprodukcijski proces. Proizvodnja brez trgovine in povezave s tržiščem ne more normalno poslovati. Trajne vire obratnih sredstev bo treba v naši družbi prenesti v območje, kjer bodo najbolj potrebni, da bi zagotovili normalno družbeno reprodukcijo.

Pričakujemo razumevanje bank in dobaviteljev. Ne pozabimo pa, da mora teči glavno prizadevanje v smeri kvalitetnega gospodarjenja. Naše zaloge so še vedno previsoke in obrat zalog premajhen. Naš prodajni program se mora prilagoditi razpoložljivim sredstvom, to se pravi, da moramo zmanjšati asortiment blaga z nizkim obratom. Stroški poslovanja naglo rastejo. V naše združeno delo smo dolžni uvesti varčevanje in kontrolo stroškovnih mest.

Kako smo v pripravah uspeli že prejemanju odgovor. Priprave so bile obširne in sistematične. Skupni delavski svet je na 11. seji obravnaval priprave in imenoval posebno strokovno komisijo, ki je bila zadolžena sestaviti navodila TOZD za poslovanje v novih pogojih. Na številnih sestankih, seminarjih in razgovorih, od družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih organov, kole-

gija, komisij in dela strokovnih služb, smo pripravljali pogoje za realizacijo zakona. Skupna dolžnost je, da spoznamo bistveno spremembo, ki jo naša družba uvaja kot novalni odnos. Dolgoletne napake bo res težko naenkrat odpraviti. Najtežje je spoznanje, da lahko poslujemo v obsegu razpoložljivih sredstev. Upamo pa, da nam bo uspelo sredstva povečati s kvalitetskimi viri, razumevanjem industrije in kakovostjo našega združenega dela.

Ne smemo prezreti, da smo bolehali tudi na ažurnosti. Novi zakon bo napravil tudi red v evidenci poslovnih dogodkov. Poleg številnih nalog, ki stoje pred nami smo dolžni zagotoviti dosledno evidenco pretoka obvezne dokumentacije in instrumentov zavarovanja plačil.

V zakonu je s posebnim poudarkom obdelana odgovornost in predpisane kazni, ki zagotavljajo vestnost pri delu.

Upravljanje družbenih sredstev postaja nov pojem. Stare navade morajo v pozabo. Razpolaganje z družbenimi sredstvi od predvidevanja, naročanja, plačevanja in obračunavanja so kategorije odgovornosti in gospodarnega samoupravljanja v pravem pomenu besede. Zakon o zavarovanju plačil med uporabniki družbenih sredstev omogoča ustvarjanje in razdeljevanje dohodka v TOZD in pomeni čiste odnose v združenem delu, kar določa ustava. Vsi delavci OZD Mercator smo dolžni, da se z vso odgovornostjo vključimo v nove pogoje dela, ki so nova kvaliteta našega družbenega razvoja.

IZIDOR REJC

eno. Všeč mi je zato, ker ima veliko izbiro blaga, ker je čista in ker so v njej zaposlena prijazna dekleta. Se posebno rada vidim, da me v delikatesi postreže tovarišica Mila, ki upošteva moje želje in mi tudi vedno ponudi kaj novega.

Zadovoljna nisem s sadjem in zelenjavo, ki pa ju je premalo in večkrat slabe kakovosti. Meso kupujem v Naklem, ker je tu slabo, teletine pa sploh ne dobim. Všeč mi ni tudi, ker ob petkih in sobotah dela le ena blagajna in moramo kar precej časa čakati na vrsto.

Marija Oman, delavka, 30 let: Sem redna stranka v tej trgovini. Izbira ustreza mojim željam in potrebam, le zelenjave zmeraj ni.

Vera Hudobivnik, prodajalka, 28 let: V našo trgovino prihajajo različne stranke; redne, mimo-idoče, precej pa je tudi kupcev iz sosednje Avstrije. Slednji kupujejo pri nas zlasti radensko, sokove, moko, olje, slivovko in testenine.

S kupci se lepo ujemamo, le včasih nas neupravičeno kritizirajo, če česa zmanjka, za kar pa nismo vedno krivi le trgovci. Pred dvema mesecema smo na Bistrici dobili še eno trgovino in na ta račun smo izgubili veliko rednih kupcev, zato si moramo tembolj prizadevati da obdržimo ostale in spet pridobimo nove.

V trgovini delam že osem let in je ne kanim zapustiti. Eno leto sem delala v industriji, pa mi sploh ni bilo všeč. Brez težav pa ne gre nikjer. Pri nas so težave zaradi kadra, posebno v času letnih oddihov, bolniških in porodniških dopustov.

F. J., upokojenka, 65 let: Rada zahajam v to trgovino, ker so v njej prijazne prodajalke in vedno polne police. Razočarana pa sem nad mesarjem ki ga pogosto ni za pultom in nas pusti brezobzirno čakati.

Vera Zupan, delavka, 22 let: Stanujem v bližini in čeprav so v naselju kar tri prodajalne, redno zahajam sem. Iz preprostega razloga: izbira blaga je velika, prodajalke pa prijazne in ustrezljive, posebno še do starejših ljudi.

No, če le česa zmanjka je treba v Trzič. Morda bi se pritožila nad sadjem in zelenjavo, ki je večkrat slabše kakovosti in že zgodaj zmanjka.

Anka Golmajer, upokojenka, 54 let: Za vsakdanje nakupe redno prihajam v to trgovino. Špeci-erije je na voljo dovolj, pritožiti pa se moram nad nezadostno izbiro sadja in zelenjave.

Elizabeth Lampelj, nakupovalka iz Celovca: Vsaj enkrat mesečno pridemo z znanci nakupovat v to samopostrežbo, pa čeprav nam iz Celovca to niti ni tako blizu. Takrat nakupimo malo več. Radi segamo po radenski vodi, pa moki, testeninah, vinu in konzervah, saj je to precej ceneje kot v Avstriji. In pohvalim naj obenem tudi dobro kakovost navadnega in bučnega olja in drugo.

Ivanka Herak, delavka, 50 let: Naj takoj poudarim, da sem z nakupi v tej prodajalni zelo, zelo zadovoljna. Vsak dan sem tu, ker mi je trgovina najbolj pri roki, obenem pa ponudi veliko. Kar ne vidiš sam, svetujejo prijazne prodajalke. Predvsem me veseli to, da znajo pokazati in ponuditi tisto, kar je v prodaji najnovejše, pa naj bodo to živila ali pa galanterija.

Nisem pa zadovoljna s tistimi policami, ki ponujajo sadje in zelenjavo. Zelenjave velikokrat zmanjka in če je ne kupiš dopoldne, popoldne ne dobiš več. Slaba je tudi izbira sadja; pa ne samo izbira marveč tudi kakovost.

Še večje nezadovoljstvo pa je pri mesarju. Težko dobiš tisto kar želiš. Za stalne stranke se še najde kaj pod pultom, drugi ostajajo nezadovoljni. Svoje pripombe pa naj zaključim še z željo, da ob konicah, ko je prodajalna polna kupcev, dela več blagaj; saj prav tu pride do neljubih vrst in čakanja.

Anica Veselinovič, poslovodkinja: Precej težav smo imeli s sadjem in zelenjavo, ko nam ju je dostavljalo podjetje Živila iz Kranja. Imajo skromno izbiro, s kvalitetnejšim blagom pa so oskrbovali svoje prodajalne. Od januarja nam dostavlja podjetje Sadje zelenjava in stanje se je precej izboljšalo. Solato imamo vsak dan, pomaranče in jabolka tudi. Dobavitelj nam pogosto ne pripelje naročenega blaga, kakovost pa je največkrat druga.

Pritožbe na račun mesarja so upravičene, ker pri svojem delu ni prizadeven. Glede teletine pa je problem povsod, ker je enostavno ni.

Ob konicah in sobotah delajo kar tri blagajne, zato menim, da so kritike kupcev neupravičene. Glede drobnega električnega materiala za gospodinjstvo pa bomo kupcem skušali ustreči.

ŽELEZNINA, Trzič — Edina tovrstna prodajalna na tržiškem območju, ki pa ponudi vse premalo. O kritikah kupcev je vredno premisliti.

Jože Marješič, pleskar, 35 let: Zanima me, zakaj so v tej prodajalni višje cene za enako blago kot v Kranju? Za pištolo za brizganje sem tu odšel kar 40,00 din več, kot pa v Kranju.

Marija Boštar, delavka, 40 let: Večkrat kupujem z možem barve in opažava, da imajo premajhno izbiro, zato morava ponje v Kranj. To pa stane!

Jože Gričar, delavec-kurir, 43 let: Nabavljam za tovarno pil in sem s postrežbo in izbiro zelo zadovoljen. Trgovina je res majhna in v neustreznih prostorih, a vendar zelo veliko ponudi.

Ivanka Dornik, upokojenka, 66 let: To je edina trgovina z barvami in železnino v Trziču in okolici. Veseli smo jo, obenem pa si želimo večjo in bolj urejeno, ker je ta že zdavnaj zastarela.

Janez Mrak, dipl. ing., 38 let: Ta trgovina ne zadovoljuje naših potreb, saj moramo po tovrstno blago v Lesce ali Kranj. Premalo imajo instalacijskega materiala, stvari za centralno kurjavo, vijakov, orodja in barv. To pa nam je kupcem tudi razumljivo, ker je lokal premajhen in zastarel.

Stanislav Marcola, delavec, 36 let: Zadnjič sem kupoval trioglat izvičaj pa ga nisem dobil, čeravno menim, da bi to lahko imeli. Drugače pa na trgovino nimam drugih pripomb, ker v njej kupujem poredko. Pohvaliti pa moram prijazne prodajalce.

Jože Kuhelj, tehnik, 46 let: S to prodajalno sem zelo zadovoljen. Gradim hišo in ves material sem kupil pri Mercatorju. Zmeraj so me fantje solidno postregli, mi svetovali in pokazali vse kar imajo na zalogi. Samo enkrat sem se jezil nanje, ko so mi pripeljali blago, ne da bi me predtem obvestili.

Alojz Šinkovec, pleskar, 60 let: Tu jim precej manjka. Ne dobim suhih barv, ustreznih razredčil in še kaj. Zato moram v Kranj in Ljubljano, kjer pa željene stvari najdem.

Kljub pomanjkljivostim pa trgovino in fante v njej cenim, saj mi skušajo ustreči. Kadar dobijo blago me o tem takoj obvestijo.

Pavla Klemenčič, administratorka: Tisto, kar dobimo za prvo silo, dobimo tu, marsikdaj pa je treba tudi po malenkosti v Kranju. To nam ni všeč, saj izgubiš čas, denar. Žal pa je tako!

Marija Dovžan, delavka: V to trgovino prihajam bolj po drobnarije, po drobno železnino, barve, lake. Večje nakupe opraviš rajši v Kranju ali v Ljubljani. Tam je seveda tudi izbira blaga večja.

Rudi Plevanč, poslovodja in **Jaco Kuzmanovski**, prodajalec: Trudimo se, da bi ponudili čimveč. Veliko kupcev je zadovoljnih, mnogo jih pa tudi nerga zaradi premajhne izbire, založenosti.

Povedati je treba, da je temu kriva cela vrsta stvari. Kar pogledate že samo prodajalno, ki je v pretesnih, neprimernih prostorih. Ne moremo ponuditi in pokazati vsega, kar bi želeli. Če hočeš blago prodati, ponuditi, ga je treba tudi primerno razstaviti. Za blago imamo kar tri skladišča na raznih krajih, ki pa so tudi neprimerna. Vse to otežuje delo.

Velikokrat je željeno blago težko dobiti. Poskusimo pri različnih dobaviteljih, vendar nabavljamo manjše količine; predvsem zaradi visokih cen in zmanjšanja zalog. To pa potem občuti potrošnik.

Vemo tudi, da nastajajo dolocene razlike v cenah nekaterih izdelkov. Vendar temu nismo krivi mi, spet so tu vzrok slabši nabavni pogoji zaradi manjših naročenih količin. So pa tudi nasprotni primeri: marsikaj se lahko dobi ceneje kot v Kranju.

BLAGOVNICA, Trzič — Oddelek tekstila. Pohvale.

Marko Pavšek, referent, 36 let: Povem naj, da nakupujem v glavnem v vseh Mercatorjevih trgovinah v Trziču. Na splošno sem zadovoljen z vsem, le za železnino ne morem trditi, saj je izbira zelo pomanjkljiva.

Predvsem naj pohvalim veliko izbiro oblačil, saj nakupujem vedno prav tu v blagovnici in mi na misel ne pride, da bi iskal drugje. Tudi za otroke je dovolj izbire, v perilu in konfekciji. K odločitvi za nakup veliko pripomorejo tudi prijazni nasveti prodajalk.

Zagorka Sajovic, šivilja, 41 let: Živim in delam v Trziču in tudi moj zaslužek ostaja tu. Ni mi treba drugam, saj največ dobim prav v blagovnici. Stanovanje sem si opremila s pohištvo, ki sem ga kupila tu. Tudi obleke si izberem v blagovnici in prehranbeno blago. Res je tisto, da se pri Mercatorju dobi vse. Tudi prijazne in ustrezljive trgovce, ki radi pomagajo in svetujejo in tako se tudi za nakup lažje odločim.

Še to naj dodam. Veseli me, da so končno tudi za delavce v trgovini uredili prosto sobotno popoldne. Saj je tudi njim ob koncu tedna potrebno malo več počitka. Mi potrošniki pa se z blagom lahko preskrbimo prej.

Tudi ujezim se. Izbira sadja in zelenjave je slaba in predstavlja v preskrbi Trzičanov resen problem.

Anton Zupan, tehnolog, 53 let: Kaj menim o ponudbi konfekcije in pletenin? Važno je poudariti, da tisto, kar ponujajo, ni samo lepo, ampak tudi praktično, dobro in uporabno. Prodajalec mora že kar sam preценiti, kaj naj nekemu ponudi in to vašim prodajalkam štejem v največji plus. Znajo ponuditi, seveda tudi poh-

Samopostrežba Deteljica na Bistrici pri Trziču. Potrošniki so jo odlično ocenili, črno piko pa so dali izbiri sadja in zelenjave ter mesa

valiti, in tako pridobiti naklonjenost kupca. Pretirana vsiljivost pa vsekakor odbija.

BLAGOVNICA, Tržič — Samopostrežba — Kritike na sadje in zelenjavo.

Smilja Perko, šivilja, 19 let: Doma sem iz okolice, delam pa v Tržiču. Tu pred blagovnico čakam na avtobus, vsak dan pa se mimogrede oglašim v samopostrežbi, kjer nakupim za gospodinjstvo. Opažam precejno izbiro sadja, mesa in tort. Naletela sem že na nesvežo delikateso in nepoštenost ene od prodajalk. Moti me tudi, ker ne delajo vse blagajne in moramo dalj časa čakati v vrsti. Za sobote pa si želim, da bi imeli odprto do 15. ure, ker ob sobotah delam.

Sonja Vidmar, prosvetna delavka, 30 let: Sem redna stranka v tej trgovini, ker na enem kraju dobim vse. Mesar je zelo ljubezljiv in postreže z dobrim mesom. Težave so s sadjem, ker ga primanjkuje, drugače pa sem z izbiro in postrežbo zelo zadovoljna. Velja pa opozoriti tukajšnje trgovce na novitete, ki jih takoj ne osvojijo ali pa ne znajo nanje opozoriti kupce.

Fani Bešter, upokojenka, 64 let: Doma sem iz Leš, velikokrat pa kupujem v tej samopostrežbi, ker ponudi veliko več. Pohvaliti moram mesarjijo, ki ima vedno dovolj svežega mesa.

Nada Balantič, delavka, 27 let: Stanujem v Bistrici, kjer imamo tudi dobre trgovine, ampak zaradi mesarja raje hodim sem. Z izbiro blaga sem zadovoljna, edino sadja in zelenjave večkrat zmanjkata. Pa še to: pred prazniki se moram pravočasno oskrbeti, če ne pohitim marsičesa zmanjka na prodajnih policah. Za prodajalke pa lahko rečem, da mlade niso preveč prijazne.

Francka Dolžan, tekstilni tehnik, 26 let: Redno nakupujem v tej trgovini, ker me to mimo vodi pot iz službe. O trgovini imam najlepše mnenje, ker so gondole vedno polne raznovrstnega blaga. Črno piko zasluži le zelenjava, ki pa jo zato kupujem na trgu.

Jože Veldrin, miličnik, 26 let: Stanujem v sosednji stolpnici, zato tudi prihajam sem, predvsem pa zaradi velike izbire, ki jo nudi samopostrežba. Nakupe dopolnjevam še na tržnici, ker imajo kvalitetnejše sadje in zelenjavo. Svetoval bi tudi, da bi več nudili novosti, ki jih reklamira televizija.

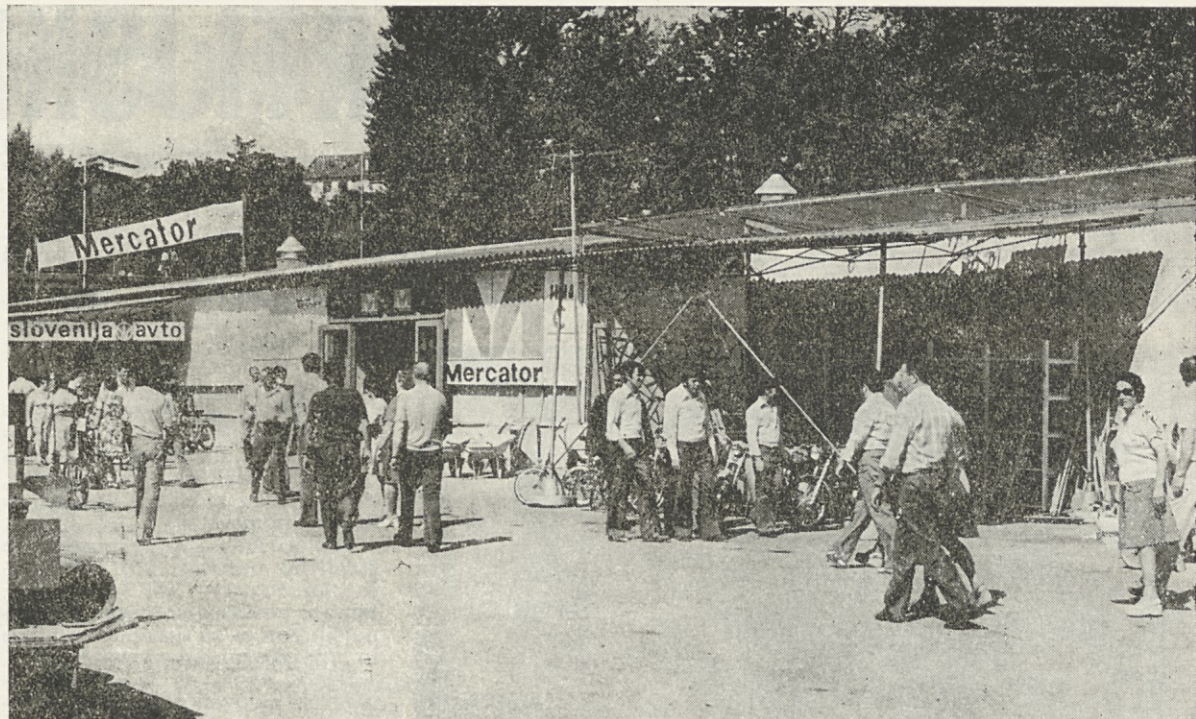
Po poklicu sem miličnik in moram pohvaliti vaše prodajalke v imenu potrošnikov in v svojem imenu. Ne pomnim, da bi se kdaj kdo pritožil nad poštenostjo.

Elizabeta Štrukelj, delavka, 40 let: To je najboljša trgovina z živili v Tržiču. Seveda pa ima tudi svoje pomanjkljivosti, večkrat so police z zelenjavo in surovim maslom prazne. Nekatere dni zmanjkajo kruha in to ne samo tukaj, temveč v vsem Tržiču. Mesa tu ne kupujem, ker je slaba izbira.

Janja Jurkič, delavka, 23 let: Nakupujem tukaj in doma v Slapah, kjer je tudi Mercatorjeva trgovina. Obe mi ustrezata.

Milka Dragišič, delavka, 18 let: Vsega je dovolj. Kazalo pa bi dopolniti izbiro zamrznjenih gotovih jedil.

Rudi Žagar, poslovodja: Izbira in kakovost sadja in zelenjave nista odvisna od nas. Kupcem ponudimo tisto kar dobimo od do-

Nastopi na kranjskih sejmih so za TOZD Preskrba iz Tržiča velikega pomena; letno jim prinesejo kar 10 % od realizacije

bavitelja. Glede novih izdelkov smo tudi nemočni. Reklam po televiziji je veliko, blaga pa trgovci ne moremo dobiti. Poglejmo en primer! Na TV gledamo reklame za sirne namaze Ljubljanskih mlekarn in bi jih prav radi ponudili našim potrošnikom. Problem pa je v tem, ker jih ne dobimo. Novi artikli so razstavljeni na vidnih mestih in jih kupec zlahka najde. Surovo maslo imamo zmeraj, le v času vsesplošnega pomanjkanja masla, ga nismo imeli. Zamrznjenih jedil je v zmrzovalniku veliko, toliko kot nam jih ponudi dobavitelj. Kupite lahko povrtino, testo, čevapčice, osliče, golaže, vampe in sladoled. Še besedo, dve o delu blagajn. Vedno delata dve, če pa je kupcev veliko pa tri.

KLASIČNA PRODAJALNA KRANJ — Odlične delikatese.

Sonja Primožič, referentka, 44 let: Običajno se v tej trgovini ustavim med potjo iz službe. Pridem po mleko, kruh, kar je vedno in ob vsakem času moč dobiti sveže. Veseli me, da tu ponudijo veliko delikates. In prav lahko trdim, da drugje ne bi mogla izbirati med toliko dobrotami.

Premalo pa ponudijo sadja in zelenjave, kar je problem tudi v drugih prodajalnah v Kranju.

Božena Peternel, administratorica, 43 let: Večkrat mimogrede pridem v to delikateso. Lahko trdim, da ponudi veliko in prava škoda je, da je prodajni prostor tako majhen. Mislim, da je najvažnejše to, da so delikatese, mleko in kruh, kar kupujemo sproti, vedno sveže.

Vera Bitenc, upokojenka, 52 let: Vprašate, kaj me vleče v to prodajalno? Predvsem prijaznost prodajalk, ki rade ponudijo vedno sveže in odlične delikatese in to toliko kot malokje drugje. Posebno rada kupujem Mercatorjevo predpakirano meso in kavo. Skratka, z zadovoljstvom prihajam sem. Morda pa bi lahko ponudili več raznovrstnega sadja in zelenjave in to boljše kakovosti.

Ana Brezar, upokojenka, 67 let: Tu se oglašim kar vsak dan, predvsem zaradi dobre kavice. Kupim pa tudi druge stvari. Postrežejo z dobrim sadjem in zelenjavo, svežo perutnino in delikatesami. Dekleta so pridna in prijazna, trgovina pa vse precejna.

Marija Krajnik, referentka, 40 let: Sem prihajam predvsem zaradi velike izbire delikates, drugače pa kupujem v neki drugi prodajalni.

Štefka Cvirn, 29 let, delavka: Z izbiro sem zadovoljna!

Stanislav Štiglic, upokojenec, 70 let: Ne moremo pričakovati, da bomo dobili prav vse v tem majhnem lokalju. Kar pa dobimo, je zagotovo sveže, ker se tu blago hitro obrača. Prodajalke so zelo prijazne, kar je redkost. Še to: ugaja mi, da imajo dokaj pestro izbiro izdelkov.

Marija Konc, prodajalka: Sprva smo prodajali le delikatese in kavo, potem pa smo na željo kupcev pričeli še s prodajo drugih

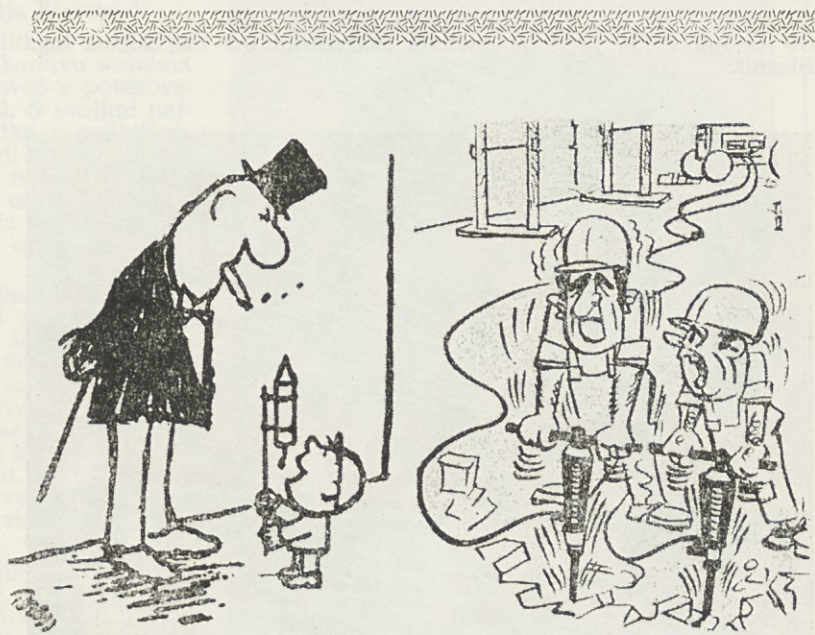
živil. V zadnjem času prodajamo tudi zelenjavo, pakirano meso in loško pecivo.

Naše delo je precej otežkočeno zaradi majhnega prostora in neprimerne skladišča. Največ kupcev prihaja k nam v jutranjih urah in to na kavico, v času dopoldanskega odmora na malico, po 14. uri pa vstopi veliko mimoidočih po to in ono za gospodinjstvo.

Trgovina je majhna in se kaj hitro napravi vrsta in marsikdo, ki bi kupil kaj več, odide drugam. Nerodno je tudi, če nam pripeljejo kruh v času, ko je trgovina že odprta. Imamo le en vhod in s košarami zasedemo vso trgovino.

Posebnost naše trgovine je prodaja šentjernejskih jajc, ki so vedno sveža. Prodamo jih tudi do 6200 kosov na teden. Nekateri kupci prihajajo k nam samo po jajca.

Nada Lombardo
Mile Bitenc

— Oprostite prosim, ali vas smem prositi za malo ognja?

— Danes pa je nekaj narobe s teboj, Tone, da si tako tiho!

OKREPLJENE PARTIJSKE VRSTE

Ko smo v prejšnji številki pisali o delu Osnovne organizacije Zveze komunistov v Delovni skupnosti smo tudi omenili skrb za sprejem novih članov, predvsem iz vrst mladih delavcev. Tako smo ta sklep delno uresničili že

na svoji zadnji seji v mesecu februarju, ko smo v Zvezo komunistov sprejeli dve mladi sodelavki.

To sta **Mojca Legan** in **Stanka Repovž**, ki sta se za ta korak odločili po lastni želji in na predlog

komisije za idejno politično delo in sprejem novih članov. Obe tovarišici sta dobri delavki na svojem delovnem mestu, aktivno pa delujeta tudi v raznih drugih organizacijah.

Na skromni slovesnosti je mladim komunistkam spregovorila **Jožica Blaznik**, sekretarka naše OO ZK in dejala naslednje:

Dragi mladi komunistki!

Sprejem v ZK je prav gotovo velik dogodek, posebno pomembno pa je to, da gre za življensko odločitev vsakega posameznika, ki se odloča za vstop v članstvo Zveze komunistov.

Postati član ZK ne pomeni le številčno povečati več kot milijonsko članstvo ZK Jugoslavije, temveč povečati število najodločnejših borcev za družbene odnose in nov položaj delovnega človeka.

Danes vama ne bi govorila o vlogi in nalogah članov ZK. Poudarim naj le to, da je uresničevanje ustavnih načel ena najpomembnejših nalog Zveze komunistov v naslednjem obdobju. Zveza komunistov mora biti v središču politične dejavnosti in

vsakdanjega boja in mora zagotavljati svoj vpliv na celotno samoupravno prakso.

Ob vajinem vstopu v članstvo ZK pa želim poudariti še nekaj. Član ZK nima nobenih privilegijev v naši družbi. Ima pa nalogo, da sooblikuje socialistično družbo, da se bori za njeno boljše materialno in humano podobo. S tem pa bogati tudi sebe. Komunist mora doumeti svojo vlogo, vedeti mora, kaj kot komunist sme in česa ne sme, kaj je navkriž z moralno etiko člana ZK.

Naj zaključim z besedami tovariša Tita, ki pravi:

Komunist se mora znati poglobiti v življenje vsakega človeka in razumeti njegove težave, ker je vsak človek svet zase; zato ni potrebno biti psiholog, dovolj je biti človek, imeti srce in občutek za ljudi. Znati ga mora pridobiti za nadaljno krepitev in razvijanje bratstva in enotnosti interesov delovnega človeka in vse naše socialistične samoupravne skupnosti.

MILE BITENC

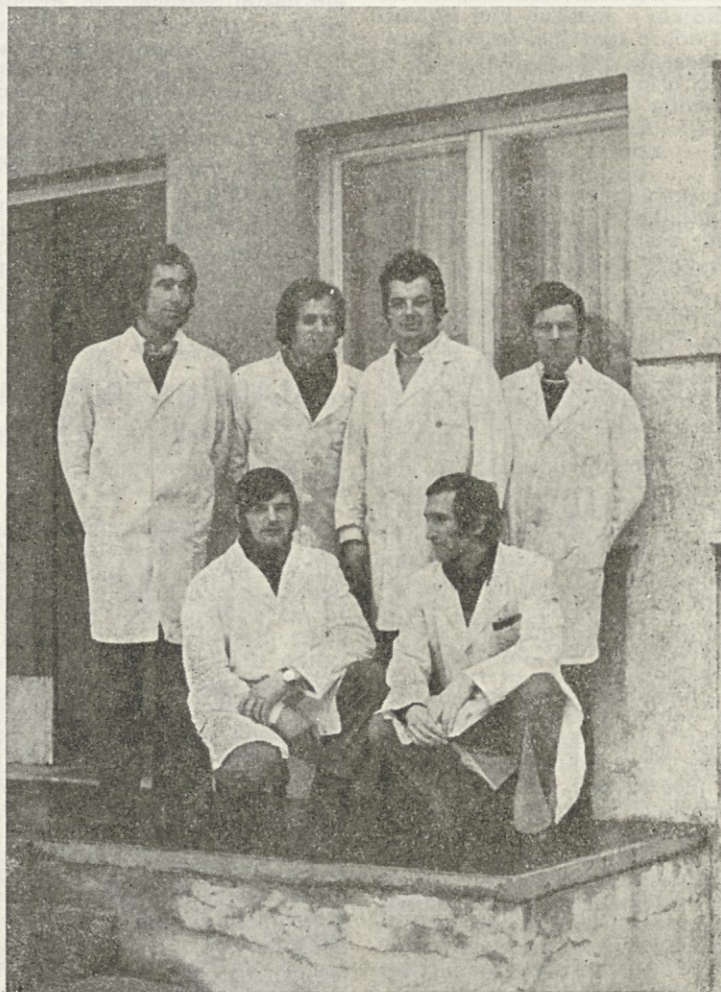

Ob vstopu v ZK je prva čestitala sekretarka OO ZK, **Jožica ing. Blaznik**

Stanka Repovž in **Mojca Legan** sta bili pred kratkim sprejeti v vrste ZK

Dali so kri in rešili življenje

Pred kratkim je skupina delavcev iz TOZD Hladilnica organizirano odšla na krvodajalsko akcijo. Vsi so kri darovali že večkrat, vendar organizirano tokrat prvič.

»Kri je najdragocenejše sredstvo, ki pri reševanju človeških življenj nima nadomestila,« menijo **Alojz Kovačič**, **Ostoja Trkulja**, **Ignac Erbida**, **Jože Serenčes** in **Janez Černe**.

»Vendar nas v tej človekoljubni akciji sodeluje še vedno premalo.« Zato so sklenili da bodo te akcije redno organizirali in skušali vanje pritegniti čim več sodelavcev.

S. Došenović

Franc Kostric

Franc Kostric je učenec tretje-ga letnika šole za prodajalce. Z njim smo se seznanili v Lendavi, v prodajalni Manifaktura, kjer prodaja tekstil in konfekcijo.

Veselje do dela v trgovini je kazal že veliko prej, zato se je po nasvetu staršev odločil, da pojde v šolo za prodajalce.

Letos junija bo imel zaključni izpit. Po maturi pa Franc nikakor ne namerava zapustiti šolskih klopi. Šolanje bo nadaljeval na višji ekonomski šoli in obenem hodil še v službo. V tej odločitvi ga močno podpira tudi poslovodja tovariš Jože Stefanec, ki vidi perspektivo mladih v izobraževanju in izpopolnjevanju.

Šolo obiskuje Franc v Murski Soboti. Povedal nam je tudi zanimivost, da pouk poteka v slovenščini in madžarščini. Ker je tu dvojezično območje, morajo

bodoči trgovski delavci obvladati oba jezika.

Pomenkovala sva se tudi o delu mladine v TOZD in krajevni skupnosti. Povedal je, da je v TOZD malo mladincev in še ti se težko sestanejo, ker stanujejo v okolici, čeprav bi se kljub temu lahko našel čas in oblika delovanja mladih v TOZD. Na terenu se sestajajo v mladinskem klubu, katerega delo pa je osredotočeno predvsem na športno dejavnost in prirejanje plesov.

Ta mesec je Franc spet v šoli, poleti pa se bo spet vrnil v kolektiv, ki ga je močno vzljubil. V njem želi ostati še dolga leta in vlagati v njegov razvoj kar največ.

Nada Lombardo

ZAHVALA

Ob mnogo prezgodnji smrti očeta, se zahvaljujem kolektivu TOZD Hrana za izrečeno sožalje, darovan venec in pospremitvev na njegovi zadnji poti.

Zalujoči sin Franc Horvat

Bilanca poslovanja doma v Dajli v preteklem letu

Ugotavljanje dohodka

A. Izdatki

porabljeni material	61.850,25
proizvodne storitve drugih	24.331,05
neproizvodne storitve	54.103,90
izdatki za reklamo, propagando in reprezentanco	83,00
drugi materialni stroški	2.987,50
Vsega	143.355,70
Nabavna vrednost realiziranega trgovskega blaga, konsignacijskega in komisijskega blaga, materiala in odpadkov	262.593,15
izredni izdatki	1.116,65
Skupaj	407.065,50
Vsega porabljenega sredstva	407.065,50
doseženi dohodek	165.334,00
Skupaj	572.399,50

II. Dohodki

Realizacija trgovskega blaga, konsignacijskega in komisijskega blaga ter materiala in odpadkov	509.388,05
druga realizacija (neplačane fakture)	59.376,70
izredni dohodki	3.634,75
celotni dohodek	572.399,50
Skupaj	572.399,50

B. Razdelitev dohodka, I. Po namenu

zakonske obveznosti po predpisih federacije	831,00
Prispevki interesnim skupnostim s področja gospodarstva	592,00

prispevki stanovanjskim interesnim skupnostim	589,00
stanovanjski prispevek, ki pripada skupni porabi organizaciji združenega dela za osebne dohodke	5.314,00
za druge osebne prejemke	118.048,00
Skupaj	39.960,00
	165.334,00

II. Struktura dohodka in izgube

Odtegnjeni davek od prometa blaga na drobno	7.198,00
izplačani osebni dohodki brez prispevkov	78.146,00
vkalkulirani davki in prispevki	7.326,00
vkalkulirani osebni dohodki	118.048,00
vkalkulirani drugi osebni prejemki	39.960,00
Vsega vkalkulirani del dohodka del dohodka vkalkuliran v fakturirani realizaciji	165.334,00
doseženi dohodek	165.334,00
dohodek za razdelitev	165.334,00
Skupaj	165.334,00
Izplačani prispevki iz osebnega dohodka	32.799,00
povprečno uporabljena obratna sredstva	24.973,73
Skupaj	143.116,73
Proizvodne storitve drugih neproizvodne storitve sredstva skupne porabe, dana v sklade solidarnosti	554,00
Skupaj	42.198,00
Drugi izredni izdatki	1.116,65
Skupaj	1.116,65

Upokojil se je tovariš Viktor Kotnik, direktor TOZD Standard

V pokoj odhajajo ljudje, ki so nosili breme narodno osvobodilnega boja in ljudske revolucije, v letih po vojni pa so bili med nosilci našega burnega gospodarskega in družbenega razvoja. Eden med njimi je tudi tovariš Viktor Kotnik, ki je z novim letom odšel v zasluženi pokoj.

Tovariš Viktor Kotnik je bil rojen 24. 4. 1923. leta v vasi Lipsenj pri Postojni. Vse od osvoboditve dalje je bil zaposlen v trgovski dejavnosti v Novem mestu. Leta 1960 so ga imenovali za direktorja trgovskega podjetja Standard.

Gospodarsko in družbenopolitično razgledan je hitro spoznal, da v drobnjakarstvu sodobna trgovina nima perspektive, temveč v povezovanju manjših podjetij z velikimi. S svojimi najožjimi sodelavci je navezal stike s podjetjem Mercator iz Ljubljane in pričeli so razmišljati o združitvi. Voljo za združitev so ovirali nekateri lokalistični, oblastni in osebni interesi, vendar je kljub vsemu zmagala želja delavcev Standarda. Integracija je bila opravljena leta 1964.

Ta poslovna politika je kmalu pokazala lepe uspehe. Z združenimi sredstvi smo v Novem mestu zgradili blagovnico, prvi sodoben potrošniški center, salon pohištva. Obnovljeni, povečani in modernizirani so bili številni trgovski lokali v vseh večjih krajih novomeške občine. Realizacija TOZD Standard se je v času vodstva tovariša Kotnika povečala kar za 160-krat, ostanek dohodka pa za 75-krat. Še zlasti pomembno je tudi to, da smo vsa sredstva, ki smo jih dobili za investicije iz skupnega sklada že odplačali.

Ljudje odhajajo, uspehi njihovega dela in truda pa ostajajo. Njihovo delo, požrtvovalnost, predanost napredku in tovarištvo do sodelavcev pa morajo prevzeti vsi tisti, ki prevzemajo njihove funkcije. Tudi tovariš Kotnik bo zado-

voljen, če bo videl v prihodnosti uspešen razvoj in rast Standarda, mi vsi pa bomo veseli, če nas bo obiskoval in nam delil nasvete.

Ob koncu pa naj zapišem iskrene želje vsega kolektiva, da bi v miru užival zasluženi pokoj, zdrav in zadovoljen v krogu svoje družine še vrsto let.

Jože Repše

Naši zbori – Naši zbori – Naši zbori

Mesec marec bi lahko v Mercatorju imenovali za mesec zborov delovnih ljudi, kajti v tem času smo v večini TOZD na sestankih kolektivov razpravljali o zaključnem računu za preteklo leto, o gradivu objavljenem v posebni številki glasila Mercator, mimo tega pa smo potrjevali tudi različne sporazume republiškega in regionalnega pomena. Ponekod so zbori pohiteli in so jih opravili že v zadnjih dneh februarja.

Obiskali smo nekatere zbere in iz njih pripravili naslednji zapis. Predvsem moramo poudariti, da so bili dnevni redi zborov obširni, saj je bilo tudi po 15 točk. Povsod so delavci obravnavali zaključni račun za leto 1975, razpravljali in sprejemali srednjeročni načrt dela in razvoja TOZD in podjetja, plan podjetja in TOZD za tekoče leto, sprejemali samoupravni sporazum o ustanovitvi interne banke Mercator in o skupnih načelih, osnovah in merilih za razporejanje dohodka in za delitev sredstev za osebne dohodke v TOZD združenih v Mercatorju ter druge sporazume. Pristojni smo bili na zboru TOZD Rožnik in Grmada v Ljubljani, šli smo na zbor TOZD Standard v Novo mesto, v Lendavi smo se o zboru TOZD Univerzal pogovarjali naknadno, podatke iz TOZD Vrhnika pa povzemamo po zapisniku. Posebej pa objavljamo prispevek našega dopisnika iz Ptuja.

Prva ugotovitev

V večini so bili zbori enkratni, ponekod pa so pripravili delne zbere, kot na primer v TOZD Grmada in Panonija. Razveseljivo je, da so se zborov udeležili delavci skoraj polnoštevilno, saj je bilo opravičenih izostankov malo. Kot drugo, moramo pohvaliti same priprave zborov. Pri pripravi so sodelovala vodstva TOZD, strokovne službe, samoupravni organi in DPO, ki so že pred tem delavce seznanjali o gradivu na sestankih vodstev DPO in samoupravnih organov in preko poslovodij. Vodilo za zbere pa je bila seveda posebna številka glasila, ki je bila namenjena sicer vsem delavcem, vendar tiskana v premajhni nakladi. Izredne številke smo ponavadi tiskali v enaki nakladi kot redne, kar pomeni, da jo je prejel vsak delavec. Zadnjikrat pa smo nakladno zmanjšali in posebno številko razdelili po takšnem ključu, kot Interna obvestila. Izkazalo se je, da ubrana pot ni bila pravilna in zagotavljamo, da bomo to napako, na katero nas je opozorilo več TOZD, v bodoče popravili.

Dobri zbori

Predsedniki zborov in poročevalci so posamezne točke v zgoščeni in razumljivi obliki razgrnili pred kolektivi in hkrati tudi poskušali izzvati razprave. Zapišemo naj, da smo bili posebno presečeni nad zborom v Novem mestu, ki ga je odlično vodil tovariš Jože Repše. Po vsakem poročilu je še sam napravil povzetek posamezne točke in pokazal, da je seznanjen z delom in življenjem v TOZD, podjetju in našem gospodarstvu. Menimo,

da je prav od predsednika, ki zbor vodi, odvisna uspešnost, v kar smo se prepričali v Novem mestu.

Zaključni računi, o katerih so poročali računovodji ali direktorji TOZD, so bili delavcem predstavljeni v takšni luči, da so jih lahko razumeli in dobili predstavilo o minulem poslovanju. V Lendavi so razpravljali poudarili, da so po združitvi s podjetjem Mercator nastale za njih določene prednosti. Upajo, da se bo interes vseh delavcev v Mercatorju povezoval v smislu še večjih uspehov (rabati, združevanje dela in sredstev) za napredek podjetja in TOZD.

Razprav o zaključnem računu sicer ni bilo, več pa so se delavci oglašali, ko je bilo treba sprejeti samoupravni sporazum o železniškem prometu in elektrogospodarstvu. Ker gre tu za kritje izgub in izboljšanje stanja v teh panogah gospodarstva, so bili delavci različnih mnenj. Predvsem jih je zanimalo, zakaj je prišlo do izgub, ali so v omenjenih kolektivih sami poskušali urediti težak gospodarski položaj in ali je sprejete teh sporazumov obvezno. V TOZD Rožnik so na primer samoupravni sporazum o nadomestilu izpadlih dohodkov v železniškem gospodarstvu Ljubljana sprejeli, tudi na pobudo delavskega sveta. V razpravi pa so omenili, naj za izboljšanje razmer železnica uvede ekonomske cene, hkrati pa je treba na ZG Ljubljana apelirati, da bolje gospodarijo. Predlog je bil na zboru sicer sprejet, vendar ne soglasno. Delavci TOZD Vrhnika so sporazum tudi sprejeli s pripombo, da je to za trgovske delavce težko breme, saj je znano, da imajo na železnici visoke osebne prejemke.

Popolnoma drugo stališče pa so zavzeli v Novem mestu. Sporazumov o pomoči za kritje izgub niso sprejeli. Predlagali so, naj se železniški, luški, cestni in zračni promet združijo, ker bi skupno uspešneje gospodarili. Vsebinsko sporazumov so sprejeli le kot informacijam.

Pri obravnavi predloga srednjeročnega plana in plana za leto 1976 pa so povsod, razumljivo, gledali predvsem kaj načrtuje njihova TOZD. Naša ugotovitev je, da so delavci v navdušenjem sprejemali načrte razvoja in dela, ker bomo po nekajletnem zatišju ponovno, čeprav težko, investirali v izgradnjo novih prodajal in skladiščnih prostorov.

Ljubljanska TOZD Grmada ima že letos v programu dokaj obsežne investicije. Ob tem pa se poraja vprašanje, če so tudi izven plana možni manjši izdatki; na primer za preureditve, popravila in izboljšanje delovnih razmer. Poudarili so, da smo v preteklosti nekatere objekte prehitro gradili,

da so bili projekti premalo naštudirani in že po nekaj letih so bila potrebna popravila in obnove, kar pa je zahtevalo visoke dodatne stroške.

Ostale točke dnevnega reda, kot sta samoupravni sporazum o skupnih načelih, o osnovah in merilih za razporejanje dohodka in za delitev sredstev za osebne dohodke v TOZD, združenih v Mercator Ljubljana in samoupravni sporazum o ustanovitvi interne banke ter spremembe samoupravnega sporazuma o združevanju v podjetje Mercator, so delavci povsod soglasno sprejeli. Razprav o tem ni bilo, saj so o omenjenih predlogih sporazumov govorili že prej na raznih sestankih.

Mimo teh stvari, ki so bile v dnevnem redu obvezne za vse naše TOZD, pa so marsikje na zboru govorili tudi o sofinanciranju krajevnih potreb.

SEST ZBOROV V TOZD PANONIJA

V TOZD Panonija smo od 26. do 28. februarja organizirali šest zborov delovnih ljudi, tako da so se jih lahko udeležili vsi zaposleni in s svojo udeležbo prispevali k njihovi uspešnosti. Dnevni redi zborov so bili obširni in so obravnavali najrazličnejšo problematiko.

Delavski svet, ki daje predloge zborom, je imel v februarju štiri seje, ki so trajale celo po šest ur. Težko je napisati, katera je bila osrednja točka, ker so bile vse enako pomembne, zato navajamo le najpomembnejše, o katerih smo največ razpravljali.

Poslovali smo dobro

Najprej smo razpravljali o poslovanju v preteklem letu. Lanska realizacija se je povečala za 20% napram letu poprej, prav toliko so se zvečali bruto osebni dohodki ob neizpremenjeni zaposlenosti. Občutno so se povečali nekateri stroški in izdatki, na katere pa zaposleni v večini primerov nimamo vpliva. Popravek finančnega rezultata, ki je bil opravljen na osnovi veljavnih predpisov, predstavlja skoraj 7 milijonov din, kar se potem odraža pri akumulaciji, ki jo lahko delimo na različne sklade. Zaradi tega in drugih razlogov ni bilo možno v celoti formirati sklada skupne porabe, prav tako tudi za poslovni sklad ni ostalo ničesar. V celoti so bile obračunane obveznosti do Mercatorja oziroma skupnih sredstev.

Pri končni oceni poslovanja smo ugotavljali, da smo gospodarili dobro. Dodatno smo še sprejeli sklep, da moramo z nekaterimi notranjimi ukrepi, predvsem z doslednejšim izvrševanjem stabilizacijskega programa zmanjšati stroške in izboljšati uspehe.

Letni in srednjeročni načrt sprejeta

Obravnavali smo tudi letni in srednjeročni načrt razvoja podjetja in TOZD. Gradivo je bilo že dalj časa v razpravi v vseh enotah zato smo podali le nekatere dodatne obrazložitve in poudarke na določenih podatkih. Razvoj v naslednjih letih ne bo

tako hiter kot v preteklem obdobju, saj je trgovina v neprijetno težjem stanju kot je bila pred leti. V tem času bomo morali v celoti odplačati obveznosti, ki jih ima Panonija do prevzetih objektov. Na že predloženo gradivo in poslovno usmeritev v letih 1976–1980 ni bilo bistvenih pripomb, zato so bili vsi štirje načrti sprejeti na vseh zborih.

Glasovali smo tudi za ustanovitev interne banke Mercator. Menimo, da je to koristno predvsem iz vidikov učinkovitejšega gospodarjenja in boljše likvidnosti ter prelivanja sredstev znotraj podjetja.

Zabeležili smo nekaj pripomb na samo besedilo, ki ni povsem jasno izraženo, vendar to ne more biti ovira za pristop k interni banki.

Solidarnost ne za vsako ceno

Precej je bilo razprav o sporazumih železniškega gospodarstva, elektro gospodarstva in luške infrastrukture. Že na seji delavskega sveta smo slišali veliko pripomb na gospodarjenje v železniškem prometu in predvsem v elektrogospodarstvu, kjer niso poiskali vseh notranjih rezerv. Za elektrogospodarstvo so razpravljali povedali, da imajo zaposleni v tej panogi visoke osebne dohodke, precej višje kot v ostalem gospodarstvu, da v celoti koristijo vsa določila sindikalne liste in sporazuma za svojo panogo, kar pa si ne moremo privoščiti v ostalih vejah gospodarstva. Menili so, da so utemeljene govorice, da imajo zaposleni v gospodarstvu precej instalirane energije v svojih prostorih in stanovanjih mimo števcov, ter tako v celoti ne plačujejo porabljenih električne energije. Slišali smo več ali manj utemeljene kritike, ki bi jo morali zaposleni v elektrogospodarstvu upoštevati, ker bi tako lažje dobili sredstva za pokrivanje izpada dohodka oziroma bi bila ta izguba nekoliko nižja. Po razpravi je bil sprejet sklep, da pristopimo k sporazumu za pokrivanje izpada dohodka za elektrogospodarstvo in za železnice, ne soglašamo pa s sporazumom za izgradnjo in nadaljnji razvoj obeh gospodarstev in za razvoj luške infrastrukture.

V okviru obravnave samoupravnih sporazumov interesnih skupnosti je bil sprejet sklep o pristopu k interesni skupnosti za PTT promet.

Združevanje sredstev za financiranje lokalnih potreb

Izvršni svet skupščine občine Ptuj je že v začetku leta objavil v lokalnem glasilu Tednik »paket« sporazumov za financiranje lokalnih potreb v ptujski občini, ki so neodložljive in jih je potrebno z združenimi močmi sofinancirati.

Samoupravni sporazum o združevanju in porabi sredstev za financiranje razvojnih programov krajevnih skupnosti za leto 1976 predvideva financiranje in združevanje sredstev za vrsto objektov lokalnega značaja. Panonija je že vsa leta svojega obstoja financirala potrebe krajevnih skupnosti, vendar brez programa

(Nadaljevanje na 11. strani)

Naši zbori – Naši zbori

(Nadaljevanje z 10. strani)

in to tistim, ki so bile aktivnejše in ki so lahko od prebivalstva zbrale več sredstev za lastno udeležbo. Za našo TOZD to ne bo dodatna obremenitev saj tako združena sredstva predstavljajo manjši znesek, kot se je dajal do sedaj. Tokrat bodo sredstva enakomernejše razdeljena na vse krajevne skupnosti.

Ptujska občina je ena izmed največjih v SRS, tako po številu prebivalcev kot po površini. Tu imamo precej lokalnih cest, katerih stanje je zelo slabo, sredstev za modernizacijo pa ni. V ravninskem delu občine so skozi strnjene zaselke in vasi občani sami zgradili in modernizirali ceste, v Halozah in Slovenskih goricah, kjer pa ni mogoče zbrati dovolj sredstev od prebivalstva, je potrebna solidarnost delovnih ljudi. Iz teh krajev se vsak dan vozi na delo veliko število delavcev. Izvršni svet je pripravil predlog sporazuma za združevanje sredstev in po tem sporazumu bo vse gospodarstvo v občini združilo sredstva za hitrejšo modernizacijo cest lokalnega pomena. Tako bomo omogočili delovnim ljudem iz manj razvitih področij občine boljše zveze z ostalim svetom.

V letu 1975 so v Halozah mladinske delovne brigade iz vse Slovenije pomagale pri izgradnji vodovoda. Brigade se financirajo iz republiških sredstev, medtem ko mora občina zagotoviti predvsem sredstva za material. V letu 1976 bodo brigade gradile primarni vod vodovoda od Ptujja v središče Slovenskih goric, kar pomeni ponovni prispevek občine, ki pa nima potrebnih sredstev. Področje dravskega polja je znano kot eden največjih rezervatov zdrave pitne vode. To bogastvo moramo izkoristiti ter občanom nuditi pitno vodo, saj morajo sedaj nekateri po več ur hoditi po zdravo vodo.

Na ptujškem področju je veliko delovišče zaradi izgradnje kanalske hidroelektrarne. Ko bo jez pri Ptujju dograjen, bo tam nastalo največje umetno jezero v SRS. Zato moramo ptujsko rimsko kanalizacijo temeljito obnoviti oziroma zgraditi novo. Največji delež ureditve kanalizacije nosita elektro in vodno gospodarstvo, pa tudi občina mora kaj prispevati.

Pri združevanju sredstev ne gre zanemarjati tudi izgradnje centra za civilno zaščito skupaj z domom gasilcev v Ptujju. Ptujsko prostovoljno gasilsko društvo gasi na širokem področju občine in ob vsakem času učinkovito

nastopi pri reševanju družbenega in zasebnega premoženja. Sedanji prostori nikakor ne ustrezajo, zato moramo zgraditi nov center.

To so najvažnejši sporazumi, ki nam jih je posredoval izvršni svet skupšične občine Ptuj v razpravo in sprejem. Delavski svet TOZD je temeljito pregledal vse programe in način financiranja ter priporočil delovnim ljudem, da jih sprejmejo.

Splošna in družbena poraba

Tik pred zbori delovnih ljudi nismo vedeli koliko bomo morali v tem letu prispevati za posamezne interesne skupnosti. Nekaj mesecev smo se dogovarjali v republiki in občinah, medtem pa se moramo delovni ljudje v TOZD o tem odločiti na hitro. S to prakso bi že lahko prekinili. Opravičujemo jo le za prvo leto, ko je bilo dogovarjanje še novo in na samem začetku. Sedaj pa je za nami že nekaj let izkušenj, ki pa nas še vedno niso izučile. Kljub tem pripombam smo potrdili dogovor o razporejanju dohodka v letu 1976, ker bi v nasprotnem primeru ostali brez sredstev za zdravstvo, šolstvo, pokojninsko zavarovanje ipd. Pričakujemo pa, da bomo v prihodnjem letu lahko posegli v pozprave in imeli možnost vplivanja.

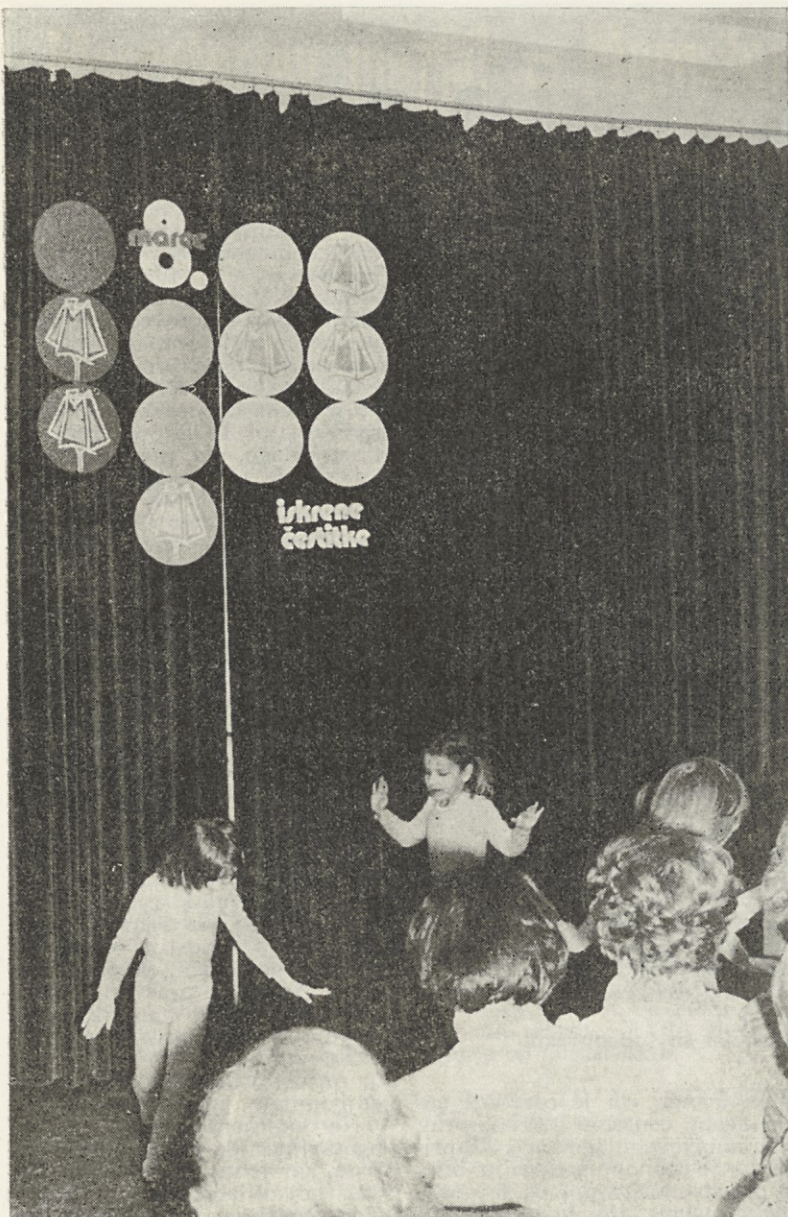
Zbori delovnih ljudi so tudi potrdili kandidatne liste za delegate v delavski svet TOZD, v svet za medsebojna razmerja TOZD, za svet samoupravne delavske kontrole, svet za obravnavo kršitev delovnih obveznosti, skupni delavski svet in svet delavske kontrole podjetja Mercator.

Ob koncu zбора smo izvolili 6-člansko delovno predsedstvo zбора delovnih ljudi.

Zapišemo naj tudi to, da so bili zbori kljub obširnemu dnevnemu redu dobro pripravljene, da so delavci dobili pred zbori gradivo s kratkimi obrazložitvami, da so prejeli tudi že predloge sklepov, ki jih je pripravil delavski svet.

Predlog, da naj se zbori delovnih ljudi planirajo in da jih je potrebno predvideti za celo leto naprej, kot je predlagal v prejšnji številki tovariš Renar, je dobrodošel. Za take planirane zborne bi lahko dalj časa pripravljali gradivo, razpravljali bi že pred zbori, na zborih pa bi obrazložili le nejasnosti in opravili glasovanje.

**FRANC ZADRAVEC
MILE BITENC
NADA LOMBARDO**

S proslave Dneva žena v Delovni skupnosti; z ljubkim sporedom so se predstavili malčki iz VVZ Trnovo

Čestitka in darilo; tako je bilo v TOZD Grosist

Kako smo praznovali 8. marec

Letos precej drugače, kot prejšnja leta. Veseljačenje in izleti, ki so pred leti terjali velika finančna sredstva, so tokrat odpadli. Morda se čisto povsod, toda v večini delovnih kolektivov so upštevali navodila slovenski sindikatov in konference za družbeno aktivnost žensk.

Sredstva, namenjena za praznovanje osmega marca, Dneva žena, naj bi uporabili v humane namene. Prispevali naj jih bi bolnicam in drugim zdravstvenim ustanovam za nakup raznih aparatov in opreme.

Takšno priporočilo je v Mercatorju dala tudi konferenca sindikata in akciji zbiranja sredstev

v humane namene so se odzvale vse TOZD.

V Delovni skupnosti podjetja pa denarja nismo prispevali za nakup dragih aparatov za odkrivanje raka, pač pa smo zbrana sredstva poklonili sodelavki Tončki Čubrakovič. Ta je peljala svojega deset-letnega sina Bojana na srčno operacijo v London in

ni treba posebej poudarjati, s kolikimi finančnimi sredstvi se je bilo treba spoprijeti.

Za sodelavke v Delovni skupnosti pa smo še pripravili kratko proslavo, na kateri so nastopili malčki iz Vzgojno varstvene zavoda Trnovo.

Mile Bitenc

Mini akcija v lendavski blagovnici

Blagovnica, ali Aruhaz, kot se reče po madžarsko, v Lendavi. Dvojezični napisi so tod obvezni

Kdo ve, kaj je izbiral možak; morda darilo za osmi marec, saj je samopostrežba ponujala najrazličnejša darila

Madžarske. Imena nista hoteli povedati. Zapišem lahko le to, da sta iz Lentija in prideta v lendavsko blagovnico večkrat nakupovat.

Zakaj? Prebivalce iz sosednje države, tako sta povedali, vlečejo predvsem nižje cene in dobra kakovost nekaterih proizvodov. Pohvalili sta tudi pestro izbiro, kar pa je doma bolj redkost. Po čem radi segajo? To je predvsem metrsko blago, na primer Diolen loft, ki je na Madžarskem zelo cenjen in iskan. Ob nakupih se velikokrat odločijo tudi za izdelke iz umetnega krzna, pa pletenine in volno za pletenje.

Izbirajo tudi med prehrabnim blagom. Dobro in poceni se jim zdijo čokolade in kakao, pa alkoholne pijače in južno sadje tudi radi kupujejo.

No, preveč je, da bi našteval prav vse, po kar jih vleče v naše prodajalne. Naj povem le še to, da pridejo radi ne samo zaradi lepe izbire blaga in ugodnih cen, marveč tudi zato, ker so vedno lepo in prijazno postreženi.

Anica Katona, uslužbenka, 40 let: Lendava je majhen kraj, pa smo kljub temu s trgovinami zadovoljni. Saj se trgovci nadvse trudijo, da zadostijo našim željam in potrebam. Mislim predvsem pohvaliti prav to blagovnico. Preskrbijo nam, kar pač morejo in vedno prislusnejo tudi našim željam. S tem mislim reči da nabavijo tudi tisto, kar v prodaji nimajo, pa kdo želi.

Ne kupujem tu slučajno in ugotavljam, da se ne dobi samo tisto, kar je nujno potrebno, ampak lahko izbirajo tudi tisti z zahtevnejšimi okusi. Veliko potujem in tako lahko primerjam to blagovnico z drugimi prodajalnami. Lahko rečem le to, da smo s takšno izbiro blaga in solidno postrežbo lahko zadovoljni.

Vendar naj povem tudi nekaj, kar mi ni všeč. Primanjkuje predvsem zelenjave, povrtnin. Če sam doma nimaš vrtnička, potem pač ni pomoči.

Julija Novak, frizerka, 26 let: »Med tednom pridem nakupovat bolj malo, redno pa kupujem ob sobotah. Če česa zmanjka, sem kriva sama, ker prihajam nepozno. Sadje in zelenjavo pa hodim občasno kupovat v Avstrijo, kjer je res lepa izbira.«

Kaj lahko zaključimo iz pogovorov s kupci v Blagovnici Universal v Lendavi? Predvsem to, da kupci odhajajo zadovoljni. Izbira blaga je zadostna in zadovoljni tudi tiste z zahtevnejšimi željami. Pohvalili so tudi urejenost in prajznost trgovskih delavcev. Skoraj vsi pa so izrekli več ali manj kritičnih pripomb na račun izbire sadja in zelenjave.

Franc Jost, namestnik poslovdje v samopostrežbi je o tem dejal takole: »Vemo, da so kupci nezadovoljni. Že sami kupujemo slabo zelenjavo in sadje. Smo v kotu Slovenije in vedno dobimo zadnji; pripeljejo pa blago, ki je že izbrano in tako po kakovosti slabše. Tisti, ki imajo doma vrt, si lahko pomagajo sami.«

Torej tako je s preskrbo v Lendavi. Če ne dobijo v Blagovnici jim ostane možnost, da željeno blago poiščejo v drugih prodajalnah. Ali pa občasno nakupujejo v bližnjih večjih krajih.

Mile Bitenc

Ni dvoma, da je osrednji nakupovalni center v Lendavi prav Mercatorjeva blagovnica. V prtiličju je samopostrežba in bife, v prvem načstopju pa je oddelek z galanterijo, konfekcijo in metrskim blagom, ponudijo tudi akustiko in tehnično blago. Povprašal sem nekaj slučajnih kupcev, kaj menijo o preskrbi in ponudbi blaga v Lendavi.

Bilo je v soboto dopoldne in v samopostrežbi je bil pravi vrvež. In da je bilo gneče še več, je bil vzrok prav gotovo Dan žena, ki je bil dva dni kasneje. Predvsem moški so nakupovali darila. Za pogovor sem najprej naprosil **Mirka Horvata**, 31-letnega delavca iz Lendave.

Povedal je, da skorajda ne mine dan, da ne bi nakupoval v samopostrežbi. Z izbiro blaga je zadovoljen in pohvalil je predvsem založenost in čistočo v prodajalni. In hkrati pristavil, da so prodajalke ustrežljive in prijazne. Pa ima kljub vsemu tudi nekaj pripomb; predvsem na račun sadja in zelenjave, ki je večkrat slabše kvalitete. Včasih pa zmanjka tudi kruha.

Marija Horvat, gospodinja, 26 let: »Stalno zahajam v to samopostrežbo, pa tudi ostalo blago kupujem le pri Mercatorju. Vprašujete, kaj menim o založenosti. Mislim, da je živil dovolj na izbiro, saj ob vsakodnevnih nakupih ne pogrešam ničesar. Dovolj je tudi izbire v delikatesi in pri mesarju, morda pa je premalo sadja.«

Težje ocenjujem izbiro v gornji etaži. Tam je veliko vsega, ne more pa biti vsakomur vse všeč, saj zavisi od okusa kupca. No, mislim pa, da vsi nismo enako zahtevni. Sama sem zadovoljna in prav tako tudi z ustrežljivo stjo prodajalk.«

Pogovarjal sem se tudi z dve- ma nakupovalkama iz sosednje

Mercatorjev mozaik — Mercatorjev mozaik — Mercatorjev mozaik

● **VPRAŠUJEMO POTROŠNIKE**, tako se imenuje naša nova akcija med potrošniki. V obliki anketnih listov in z osebnimi pogovori bi radi od njih zvedeli predvsem, kako so zadovoljni z založenostjo in izbiro blaga, o odnosu prodajalcev do potrošnika, če jim ustreza odpiralni čas in drugo. Hkrati pa vprašujemo tudi o osebnih željah in predlogih kupcev.

● **ČAS SEJMOV JE TU**. Na Zagrebškem spomladanskem sejmu se tokrat ne bomo predstavili, ker so staro razstavno halo porušili, nova pa bo nared jeseni. Po dveh letih pa smo spet razstavljali na mednarodnem sejmu Alpe Adria v Ljubljani; tokrat v sodelovanju s Pivovarno Union, Radensko, Eto in Tekstilno industrijo: Motvoz-platno. TOZD Prekrba iz Tržiča pa se je predstavila na spomladanskem sejmu v Kranju.

● **MED MLADINCI V DELOVNI SKUPNOSTI** podjetja je dlje časa vladalo mrtvilo, saj je delo mladinske organizacije povsem zamrlo. Pred kratkim pa je bila na pobudo družbeno političnih organizacij ustanovljena organizacija ZSMS. Mladi so si zastavili obširen program dela. Prva akcija, ki jo bodo izvedli, bo udeležbo na tradicionalnem pohodu ob žici okupirane Ljubljane.

● **V TOVARNI MESNIH IZDELKOV** so pred kratkim pripravili predavanje o družbeni samozastiti. Predaval je podpolkovnik JLA Milan Korelc, povabili pa so člane OO ZK, člane družbeno političnih organizacij in samoupravnih organov, pa poslovodje prodajal, skladiščnike in oddelkovodje iz proizvodnje ter ostale delavce.

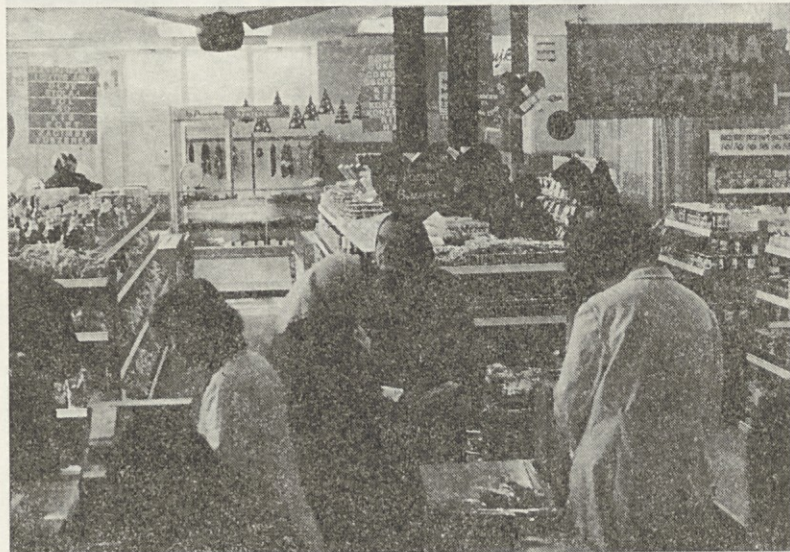
● **BIFE V LENDAJSKI BLAGOVNICI** je vedno poln, saj razen pijač in dobre kave ponudi tudi okusne in cenene malice. Prav zato imajo v načrtu razširitev bifeja, ki v času malic postaja že pretesen.

● **TRADICIONALNI TRGOVSKI PLES** v Lendavi so sodelavci TOZD Univerzal letos pripravili že dvajsetega marca. Šestič zapored so se zbrali trgovski delavci Mercatorja in drugih organizacij združenega dela. Pokrovitelj letošnjega plesa je bila Pivovarna Laško, za zabavo pa sta poskrbela Jagoda Leskovic in Duško Lokin.

● **SEZONA SLADOLEDA JE TU**. Tako so povedali v Kavarni Evropa, saj ga iz dneva v dan prodajo vse več. Temu pač botruje lepo vreme in če se bo to nadaljevalo, potem bodo že v drugi polovici aprila za goste odprli teraso.

● **DEGUSTACIJE IZDELKOV PODRAVKE** so v zadnjem času v naših prodajalnah vse pogostejše. Pred kratkim je v nekaterih prodajalnah degustatorka Podravke, Rezi Hozjan, ponujala kupcem njihove najnovejše juhe in druge izdelke. Povedati je treba, da takrat poraste povpraševanje po teh izdelkih.

● **NE, TO NI PRVOAPRILSKA**. Prav zares so na ta dan sodelavci prodajalne TOZD Hrana na Tržaški 37 v Ljubljani praznovali desetletnico dela v tej prodajalni. V tem času so stalno beležili velik porast prometa, čeprav prodajalne v teh desetih letih še niso obnavljali. Zdaj pričakujejo nove hladilne naprave, saj so stari hladilniki že dotrajani.

Samopostrežba v lendavski blagovnici. V ozadju delikatesa, ki pa je bila, kot vidimo, bolj klavarno založena. Toda kupci so izbiro delikatese kljub temu pohvalili

● **NA SKUPNI SEJI STAREGA IN NOVEGA SKUPNEGA DELAVSKEGA SVETA**, bila je 8. aprila, so podelili sedem priznanj. Pismeno priznanje in zlato značko Mercator je prejelo sedem delavcev, ki so v prvi mandatni dobi po novi ustavi uspešno in prizadevno delovali v samoupravnih organih in družbeno političnih organizacijah.

● **SINDIKALNE ORGANIZACIJE V TOZD PANONIJA PTUJ** so v počastitev Dneva žena za 520 zaposlenih žensk organizirale dve gledališki predstavi. Bili sta v ptujskem gledališču. Gostovalo je Slovensko narodno gledališče iz Maribora z delom Toneta Parkliča »Ščuke pa ni«. Ne glede na to, da je večina omenjeno delo gledala že na malih ekranih v izvedbi Celjskega gledališča, je bilo zanimanje za predstavi veliko.

Zbral in zapisal:
Mile Bitenc

— Dragi, ali rabiva pištolo?

V LENDAVI GRADIJO

Tole bo nova samopostrežna prodajalna z bifejem. Naselje hitro raste in stara, klasična prodajalna postaja že premajhna. Izgradnjo nove trgovine so v TOZD Univerzal načrtovali že v letu 1974, lani pa so zagotovili način finansiranja. Kot vse kaže, bodo nov objekt svečano odprli ob prazniku dela.

Prodajne površine bo kar 230 m², urejen bo bife, pa tudi za skladišča bo dovolj prostora, saj bo prodajalna tudi podkletena. V novi prodajalni načrtujejo 12 milijonov din letne realizacije.

Novi objekt je projektirala naša TOZD Investa.

Mile Bitenc

Naš Mercator nam je prav gotovo pripravil neprijetno presenečenje, ko je na domačem igrišču v srečanju s Famosom izgubil z 1:4 (na sliki prizor s tekme), toda že naslednje kolo je popravil vtis, ko je prinesel dve točki z gostovanjem. Sledila je še ena zmaga na domačem terenu in upamo, da medtem, ko je naše glasilo v tisku, Mercator uspešno zbira točke še naprej

M. B.

Zanimivosti iz TOZD Panonija v sliki in besedi

V prenovljene prostore smo preselili skladišče galanterije, tekstila in plastike. Sodobna oprema in nova tehnologija dela nudita boljše preglednost in učinkovitost dela

Nove pridobitve so najbolj veseli zaposleni v skladišču, ki lahko po dolgih letih delajo pri naravni svetlobi, na toplem in v večjem prostoru

V Kidričevem smo pripravili že tradicionalni Mercatorjev ples. Za uvod nam je baletna skupina iz Maribora odplesala nekaj točk iz svojega bogatega programa

Za zabavo 400 udeležencev so poskrbeli: ansambel Vokali iz Celja, pevec Andreja Zupančič in Simeon Gugulovski iz Ljubljane in pa ansambel Lajoš iz Ptuja. K prijetnemu razpoloženju je prispeval tudi igralec Volodja Peer iz Maribora

Seminarji

Na volitvah 15. marca smo izvolili nove delegate v samoupravne organe in člane odborov in komisij. Večinoma so bili kadrovani novi člani, ki svojega bodočega dela in njegove vsebine ne poznajo najbolje. V ta namen so v TOZD Panonija organizirali seminar, na katerem so si novoizvoljeni delegati pridobili potrebno znanje o svojih prihodnjih nalogah.

Skupno z Delavsko univerzo v Ptujju so 22. in 23. marca pripravili seminar za vse novoizvoljene člane samoupravnih organov, vodstva družbenopolitičnih organizacij in skupščinske ter SIS delegacije. Na seminarju so predavali profesorji Delavske univerze Ptuj in strokovni delavci TOZD. Teme predavanj pa so bile naslednje:

Delegatski sistem in odnosi v samoupravni družbi;
Gospodarska problematika v občini Ptuj;
Samoupravni akti podjetja Mercator in TOZD Panonija;
Sistematizacija delovnih mest

in samoupravni sporazum o delitvi dohodka in osebnih dohodkov za dejavnost trgovine, podjetja Mercator in TOZD Panonija;
Zakon o zavarovanju plačil;
Finančno poslovanje podjetja Mercator in TOZD Panonija;

Samoupravni sporazum o trajnem sodelovanju s proizvodnimi organizacijami;

Komercialno poslovanje podjetja Mercator in TOZD Panonija;
Konstituiranje samoupravnih organov;

Razgovor s predstavniki gospodarskega in družbenopolitičnega življenja občine.

Dopolnilno družbenopolitično in strokovno izobraževanje

Seminar sta, po sklepu delavskih svetov, organizirala tudi Skupnost TOZD Detajl in TOZD Rožnik in sicer v dveh skupinah po tri dni. Udeležilo se ga je 62 poslovođij iz prodajaln TOZD Litija, Logatec, Jelka Gornji grad, Polje, Rožnik in direktor TOZD Beograd. Seminar je bil v počit-

niškem domu Dajla. Predavali so domači strokovnjaki, naslednje tovarišice in tovariši: Ivanka Vrhovčak, Anica Vajda, Lojze Briški, Drago Arhar in Marjan Pogačnik. V svojih referatih so predavali o:

delegatskem sistemu in delegatskih razmerjih;
sistemu obveščanja v samoupravnem sistemu;
organizaciji in uresničevanju družbene samozaščite v sistemu samoupravljanja;

zakonitosti in odgovornosti pri delu in v samoupravljanju;
individualni in družbeni odgovornosti delegatov;

samoupravnemu sporazumevanju in družbenem dogovarjanju;
odločanju v TOZD;

pojmu, obliki in statusu OZD ter poslovnih enotah TOZD;
pravnemu položaju delovne skupnosti skupnih služb;
OZD;

obveznosti delavcev in odgovornosti za povzročeno škodo v združenem delu;

varstvu pri delu;
varstvu pravic delavcev in funkciji sodišč združenega dela;
instrumentih za zavarovanje plačil.

Potrebo takega izobraževanja so v omenjenih TOZD začutili že lani in so že pred letom dni organizirali seminar za delegate samoupravnih organov. Dopolnilno družbenopolitično in strokovno izobraževanje je v današnjem času potrebno, predvsem pa je pomembno za vodilne in vodstvene delavce, delegate v samoupravnih organih in DPO, pa tudi za poslovodje, ki so vodje procesa dela v trgovini in vzgojitelji kadra.

Seminar v Dajli, katerega stroški niso bili veliki, je bil koristen in prav tako razprava, v kateri so največ postavljali vprašanja o uresničevanju delegatskih razmerij, zagotovitvi pogojev dela delegatov, zakonitosti in odgovornosti, samoupravnemu sporazumevanju.

Na seminarju so se tudi dogovorili o konkretnih nalogah na posameznih področjih. Sklenili so tudi, da bodo v prihodnje sestanki pogostejši, vsaj enkrat mesečno. Na njih bodo poleg poslovanja obravnavali tudi aktualna družbenopolitična in gospodarska vprašanja.

NADA LOMBARDO

Iz tretje številke notranjih informacij TMI

V marcu so v TMI izdali že tretjo številko svojih Notranjih informacij. Na sedemnajstih straneh spet prinašajo veliko zanimivosti iz dela in življenja v TOZD; žal pa sodelavcev in avtorjev sestavkov tudi tokrat niso predstavili.

Prelistajmo jih na kratko in skupaj preglejmo, o čem pišejo.

Precej prostora so tokrat namenili svojim sodelavkam. Pod naslovom Spoznavajmo se predstavljajo nekatere izmed njih. Ne bom navajal imen, vendar predstavitev posameznih tovarišic je nekako takšne; vse govorijo le o tem, koliko zaslužijo, da imajo večje ali manjše težave s stanovanji in dolgovi. Nikjer ne zasledimo malo več besedi o delu v kolektivu, nobena izmed predstavljenih tovarišic pa tudi ne spregovori o delu v samoupravnih organih in političnih organizacijah. Mislim, da bi v bodoče morali malo razmisliti tudi o tem...

Obširno pišejo tudi o delu sindikalne organizacije v preteklem letu. Ugotavljajo, da je bilo delo kljub nekaterim pomanjkljivostim plodno. Vključevali so se v vse družbeno politične akcije in naloge, ki so jih narekovali sindikati, posebno občinski sindikalni svet.

Na tem področju so se predvsem dotaknili nalog, ki jih je reševala TOZD v svoji proizvodnji, organizirali razne družbeno politične akcije glede izboljšanja dela organov samoupravljanja, sodelovali na seminarjih, pomagali pri izobraževanju in reševanju

socialnih problemov in drugo. Pripravili pa so tudi praznovanje ob Dnevu žena, izlet v Kumrovec, krvodajalske akcije in razne proslave.

Izvršni odbor sindikata pa sodeluje tudi v raznih komisijah in pri delu organov samoupravljanja, povezani pa so tudi z OO ŽK.

Širok program so si zastavili v letošnjem letu. Predvsem naj bi nadaljevali začete naloge, še več naj bi dali poudarka izobraževanju svojih članov in raznih delegatov; poživili pa naj bi tudi delo mladinske organizacije. Omenjajo tudi svoje Notranje informacije in vabijo člane kolektiva k sodelovanju.

Že letos so organizirali krvodajalsko akcijo. Ta je bila dokaj uspešna, saj je šlo na odvzem krvi kar 39 krvodajalcev, veliko med njimi pa je takšnih, ki so kri darovali že desetkrat in več.

Ob koncu pišejo tudi o sodelovanju TOZD s Krajevno skupnostjo in objavljajo primerjavo osebnih dohodkov s sorodnimi proizvodnimi organizacijami.

Toliko na kratko iz vsebine Notranjih informacij TOZD TMI. Naj še enkrat pohvalim njihova hotenja po temeljitem obveščanju.

nju. Vendar naj pristavim, da se napotkov, o tem sem pisal že po prvi številki Notranjih informacij, žal ne držijo. Vse prevedeno je še tujk, ki mimogrede povedano, tudi meni niso povsem razumljive.

Zavedati se moramo, da so Notranje informacije namenjene prav vsakemu delavcu. In če jih že vzame v roko in prebere, naj tudi ve, o čem govorijo. O tem pa je treba razmisliti, kajne!

Mile Bitenc

ZA BOLJŠE OBVEŠČANJE V TOZD UNIVERZAL

Interni informator

Lani smo že pisali o novi delovni zmagi TOZD Univerzal. V Črenšovcih pri Lendavi so ob Dnevu republike odprli sodobno prodajalno za prodajo pohištva in bele tehnike, železnine in gradbenega materiala. Tokrat pa objavljamo še fotografijo prodajalne »Dom«

Ko sem v lanskem novembru pisal o obveščanju v TOZD, sem še posebej pohvalil TOZD »TMI«, ki je prav v tistem času začela izdajati svoja Notranja obvestila. Ob nedavnem obisku v TOZD »Univerzal« v Lendavi pa sem odkril tudi njihov »Interni informator«. Prvo številko so izdali prav tako v novembru lani, pišejo pa o volitvah v samoupravne organe, o delu mladine in novo odprti prodajalni v Črenšovcih.

Interni informator izdaja uredniški odbor, ki ga sestavljajo Nikola Gerić, Stanko Graj in Janez Bošnjak.

Prvi članek nosi naslov »Ob izidu prve številke Interni informator«. V njej avtor, Nikola Gerić, piše takole:

»Ustavna pravica delavca je, da je informiran o dogajanjih v temeljni organizaciji združene dela, kjer dela. Naša želja, da imamo svoje interno glasilo, je izpolnjena. Na petnajsti redni seji delavskega sveta je bil imenovan uredniški odbor Internega informatorja, ki bo skrbel za izhajanje našega glasila. Z ozirom na kadrovske težave ne bo mogoče, vsaj zaenkrat še ne, vse breme v zvezi z informiranjem, naložiti uredniškemu odboru. Zato prosim vse člane kolektiva, da s svojimi pripombami in predlogi pripomorejo k vsebinski izpopolnitvi Internega informatorja. Zaželeni so tudi pisni prispevki z vaše strani, ki bodo objavljeni v našem glasilu. Z vašim sodelovanjem bomo lahko glasilo tako izpopolnili, da ga bo vsak delavec z zanimanjem prebiral.

Glasilo bomo izdajali po potrebi, tako, kot bomo sproti prejeli gradivo, s katerim vas je potrebno seznaniti. Med ostalim bomo objavljali tudi sklepe organov upravljanja, da bi bili seznanjeni tudi z njihovim delom.

Skratka, želimo, da bi postal Interni informator res naše glasilo in glasilo neposrednih samoupravljalcev.

To je torej začetek internega obveščanja v OZD Univerzal v Lendavi. Vsekakor gre pohvaliti tako uredniški odbor, kot ostale sodelavce. Želimo, da bi njihov Interni informator pogosto seznanjal delavce TOZD z delom in življenjem v kolektivu; zanimivosti iz tega glasila pa bomo radi ponatisnili za vse delavce v Mercatorju.

MILE BITENC

— Hej, vi! Tu ostanite!

Mesnica TMI v Arkadah na ljubljanskem živilskem trgu

Ukinili bife in povečali samopostrežbo

O preskrbi v Ljubljani smo že velikokrat pisali. Vedno znova smo ugotavljali, da ni zadostna in navajali vzroke, kaj nas ovira,

da ne povečujemo zmogljivosti. Srednjeročni načrt razvoja podjetja in TOZD za obdobje od leta 1976 do leta 1980 pa je do-

kaj obširen in če bomo vse postavljene naloge uspešno izpeljali, potem bomo nedvomno lahko tudi glede razširitve trgovske

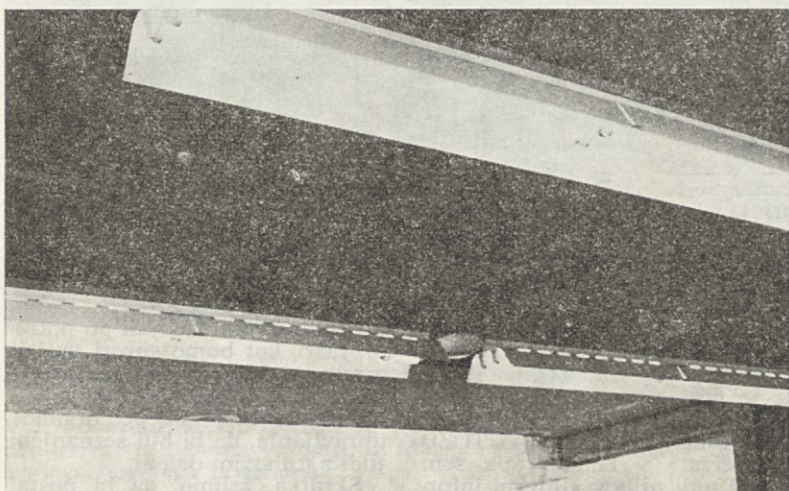
dajalno. Predvsem bodo lahko mnogo bolj zadovoljni pri izbiri in nakupu sadja in zelenjave, saj je prodaja tega blaga namenjena

Takole zdaj izgleda samopostrežba na Cesti na Brdo v Ljubljani; velika, prostorna in dobro založena

Če verjamete ali ne, izbira delikates je takšna, kot le malokje. Potrošniki so zdaj zadovoljni; sicer pa, pogledjte vrsto!

Mm, dobra kava! Ob ovtoritvi prenovljene prodajalne je TOZD Emba pripravila degustacijo kave Mercator.

mreže zabeležili lep uspeh. Preskrba bo v novih stanovanjskih soseskah, bo v veliki meri izboljšana.

Z manjšimi adaptacijami in preureditvami pa poskušamo stori ti tudi zdaj kar največ.

TOZD Rožnik je pred dobrim mesecem preuredil samopostrežno prodajalno na Cesti na Brdo v Ljubljani. Prodajalna je bila zgrajena v aprilu leta 1971, vendar se je v tem času že pokazalo, da je premajhna. V kolektivu so že sami razmišljali, kako bi prodajalno povečali, upoštevali pa so tudi nasvete in prošnje predstavnikov Krajevne skupnosti.

Tako so ukinili bife in s tem povečali prodajno površino samopostrežbe za celih 100%. Seveda je ponudba blaga veliko večja in ob tem načrtujejo tudi povišanje prometa.

Samopostrežbo so obnovili iz lastnih sredstev, vsa dela pa so jih veljala blizu 300.000 dinarjev.

Poglejmo zdaj, kaj so potrošniki pridobili s prenovljeno pro-

ga veliko več prodajnega prostora. V poletnem času načrtujejo prodajo sadja in zelenjave tudi na stojnici pred prodajalno.

Pohvaliti je treba pestro izbiro v delikatesi; ponudijo toliko najrazličnejših dobrot, kot jih doslej nismo zasledili še v nobeni Mercatorjevi prodajalni.

Seveda pa je v večji prodajalni tudi drugega blaga na voljo več kot poprej, vse pa je urejeno bolj skrbno in pregledno.

To, kar sem zapisal, pa niso le moje ugotovitve. Tisti dan, ko se je prodajalna prvič predstavila v novi preobleki, sem med kupci zapisoval njihove pripombe, pohvale in največkrat besede, ki so pripovedovale pravo navdušenje. Nekatere izmed njih sem tudi zapisal za kratek razgovor. Kaj so povedali?

Marija Miler, gospodinja: »Tu kupujem že pet let in odkrito povem, da bi takšna prodajalna morala biti že od vsega začetka. Za bifejem pa mi ni prav nič žal.«

(Nadaljevanje na 17. strani)

Samo pogledjte jih, kako so zadovoljni. Odslej bo tudi za njih delo lažje in prijetnejše. S kolektivom prodajalne na Cesti na Brdo se je fotografiral tudi direktor, tovariš Stančič

Bomo šli letos v Dajlo?

Lani smo končno dobili težko pričakovan Mercatorjev počitniški dom v Dajli. Dvanajstega maja je sprejel prve goste, ki so se udeležili seminarja za delovanje v družbeno političnih organizacijah. To je za dom predstavljalo preizkušnjo za kasnejše redno poslovanje. Ob tem poskusnem obratovanju so lahko namreč odkrili manjše pomanjkljivosti in jih kasneje odpravili.

Da si osvežimo spomin, naj na kratko zapišemo nekaj osnovnih podatkov o počitniškem domu v Dajli. Ima triindvajset sob s po dvema oziroma tremi posteljami. Vsaka soba ima svoje sanitarije in kopalnico s tušem. Hrano pripravljajo v lepo urejeni kuhinji in servirajo v jedilnici, ki daje občutek domačnosti. Okrepčarno se lahko v bifeju, ki razen dobre kave ponudi tudi osvežujoče pi-

jače in dobra vina. Preskrbljeno je tudi za zabavo, saj je na razpolago glasba, barvni televizor, pa mize za namizni tenis in drugo.

Kdo so lastniki doma v Dajli? Sprva je dom uporabljalo devet solastnikov, ki so tudi sodelovali pri nakupu stavbe, gradnji in opremlenju. Že med sezono pa so kot soinvestitorja priključili še dve TOZD. Za to so se odločili, ker je pri pokritju stroškov primanjkovalo sredstev. Pri pokritju razlike sta pomagala TOZD Investa in Grmada.

Tako bodo odslej dom lahko uporabljali naslednji TOZD in delovne skupnosti:

	Ležišč
Grosist	25
Delovna skupnost podj.	2
Rožnik	4
Skupnost TOZD Detajl	2
Polje	6
Litija	4
Logatec	4
Jelka	2
Beograd	4
Investa	4
Grmada	3

Plan celotnih stroškov za izgradnjo doma v Dajli je bil 532 starih milijonov. Od tega zneska je bilo že v preteklem letu pokritih 353.599.900 dinarjev, razlika pa so zagotovili vsi Delavski sveti TOZD in Delovne skupnosti, ki dom uporabljajo. Tako lahko predvidevamo, da bo celotna investicija v letošnjem letu pokrita.

Dom v Dajli je torej namenjen delavcem omenjenih TOZD. Koristijo ga lahko v sezoni med 20. junijem in 30. avgustom. Računamo, da bo v ostalem času, pred sezono in po njej, v Domu dovolj prostora. Takrat bodo na počitnice lahko prišli tudi delavci iz drugih TOZD in Mercatorjevi

upokojnenci. V tem času pa bomo tudi organizirali v Dajli razne seminarje. Naj dodamo še to, da bodo lahko ti letovali pod istimi pogoji kot ostali delavci. Pa o tem kasneje.

Lani 5490 nočnin

V glavni sezoni je bil lani dom koriščen v celoti, pred sezono in po sezoni pa le okrog 30%. Skupno smo zabeležili 5490 nočnin. Ta številka pa bi bila lahko precej večja, če bi bilo pred sezono in pa po dvajsetem avgustu lepše vreme.

Z ozirom na to, da je dom lani začel poskusno poslovati, so bile tudi postavljene nizke cene nanziona, saj je bilo zanj treba odšteti le 60 oziroma 70 dinarjev; odvisno pač od števila ležišč v sobi.

Razne podražitve med sezono in povišanje različnih storitev pa je pripeljalo do razlike ob letnem zaključku. Ko so bili ob bilanci pokriti vsi stroški poslovanja je bilo ugotovljeno, da ta znaša 59.376,70 dinarjev in sklep na sestanku koordinacijskega odbora za Dajlo določa, da to razliko krijejo po številu nočitev vse TOZD.

Kaj je pokazala anketa

Ob koncu lanske sezone je odbor sklenil, da napravijo med dopustniki anketo in povprašajo, kako so bili s počitnicami in Dajli zadovoljni. Anketo so poslali

(Nadaljevanje na 18. strani)

UKINILI BIFE IN POVEČALI SAMOPOSTREŽBO

(Nadaljevanje s 16. strani)

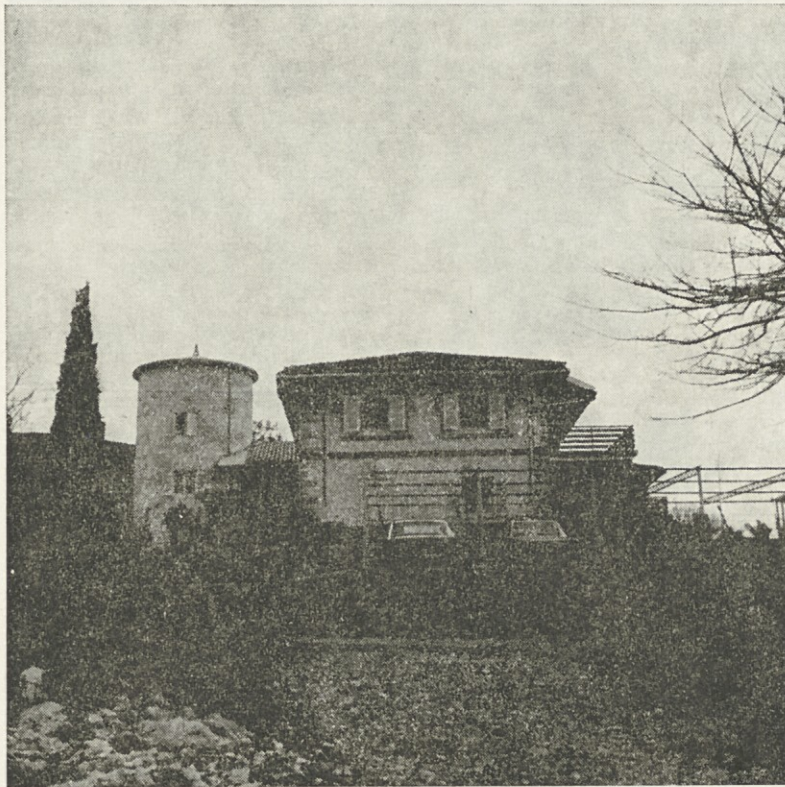
P. K., gospodinja: »Povedala bom zelo kritično, kaj mislim o tej prodajalni. Zdaj seveda vse najboljše, prej pa sem bila dosti razočarana. Saj včasih nisem dobila niti moke. No, razumljivo, saj je niti niso imeli kam dati. Če bo v naprej ostalo tako, kot je danes, bomo vsi lahko več kot zadovoljni. Tako, kot smo s prodajalkami že od vsega začetka.«

Angela Žiberna, član sveta Krajevne skupnosti: »Sem mnenja, da bife in trgovina v istem lokalu ne sodita skupaj. In ko so tu bife ukinili, na predlog naše KS, so napravili povsem prav. Končno je bife namenjen le ožjemu krogu občanov, trgovina pa nudi preskrbo za vsakogar. Zato je seveda bolj potrebna.«

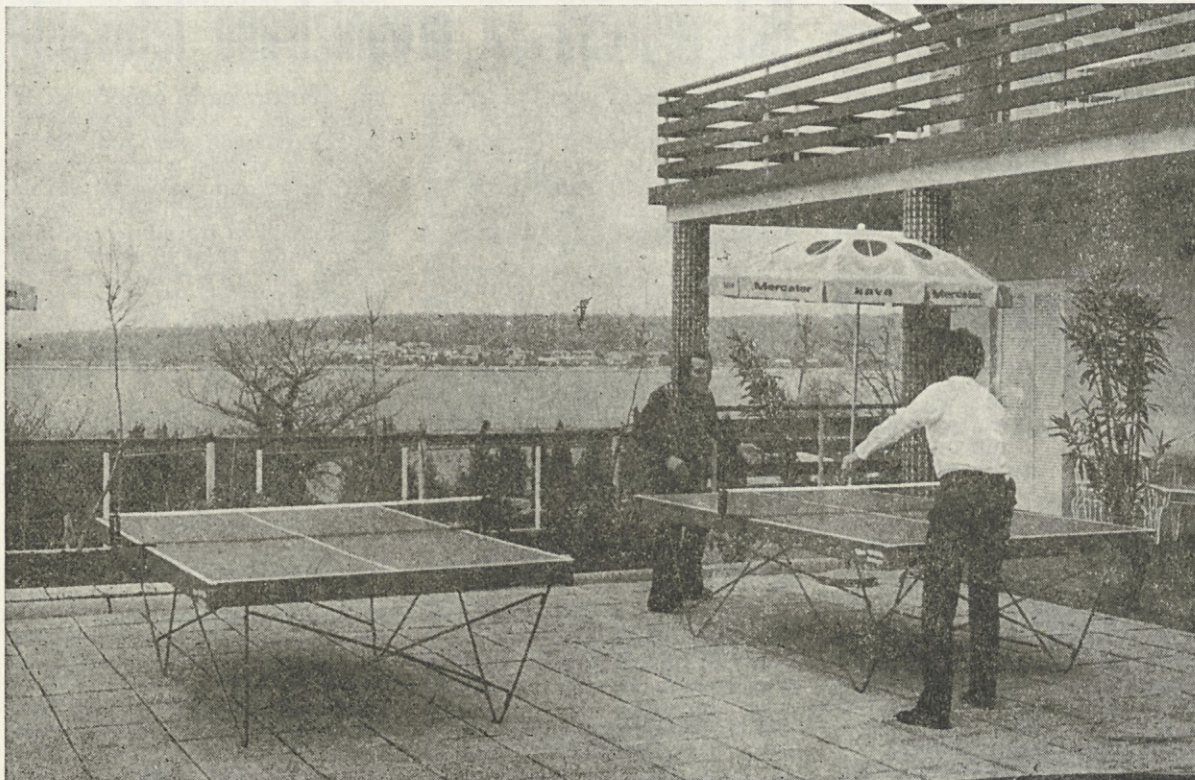
Zapisal sem samo nekaj mnenj kupcev, takšnih in podobnih pohval pa je bilo tisti dan nič koliko. Njihovo zadovoljstvo pa se je odražalo tudi pri nakupih, saj so bili ti večji in ob zaključku blagajne smo ugotovili, da je v primerjavi s prejšnjo soboto, ko so poslovali še v stari prodajalni, izkupiček veliko večji in tudi kupcev je bilo več.

To pa je najlepša nagrada za vsa prizadevanja in trud kolektiva, saj je bilo v času preureditve včasih treba ostati na delovnem mestu tudi cele noči.

Mile Bitenc

Poletje prihaja in naš počitniški dom v Dajli že čaka na prve dopustnike

Anketa je pokazala, da je za rekreacijo v Dajli premalo preskrbljeno. Dve mizi za namizni tenis sta premalo

Rekreacija

Tokrat se sprašujemo, kaj smo storili v Mercatorju za organizirano rekreacijo naših delavcev. Mirne duše lahko zapišemo, bore malo ali pa ničesar. Ob tem takoj pomislimo na finančne možnosti, od katerih pa le ni vse odvisno. Seveda tudi za to aktivnost potrebujemo denar, predvsem pa ljudi, ki bodo pripravljeni pristopiti k organiziranju rekreacije v podjetju in TOZD, resnica pa je tudi ta, da še tiste možnosti, ki jih imamo ne znamo izkoristiti.

Poglejmo si samo ljubljanski primer, ki zgovorno pove, kako malo se zanimamo za organiziranje rekreativnih dejavnosti in skrb za boljše počutje zaposlenih v današnjem hitrem in nervoznem tempu življenja.

Na Viču ima športni park Svoboda, ki mu namenja sredstva tudi naše podjetje, lepo nogometno igrišče, kjer se urijo igralci NK Mercator, igrišče za košarko, balinišče, prostor za tenis in atletsko stezo. Urejeno je predvsem nogometno igrišče in balinišče, medtem ko so druga zapuščena in bi jih veljalo obnoviti in urediti, saj Svoboda prejema sredstva za razširitev, izgradnjo in vzdrževanje celotnega športnega

objekta.

Tako bi lahko delavci Mercatorja koristili objekt za organizirano rekreacijo in tekmovanja. Ureditev ne zahteva velika sredstva, svoj prispevek pa bi lahko dali tudi mi, mogoče s prostovoljnimi delom na igrišču katero popoldne.

Se vedno se z veseljem spominjamo športnih iger Mercatorja ob 25-letnici podjetja, ko smo odlično pripravili tekmovanja v treh športnih dejavnostih. Udeležba je bila velika in vsakokrat so tekmovalci izrazili željo po večkratnih tovrstnih srečanjih. Od tedaj sta minili dve leti, organizirali nismo ničesar več, kljub temu pa nas rekreativni in tekmovalni duh nista zapustila.

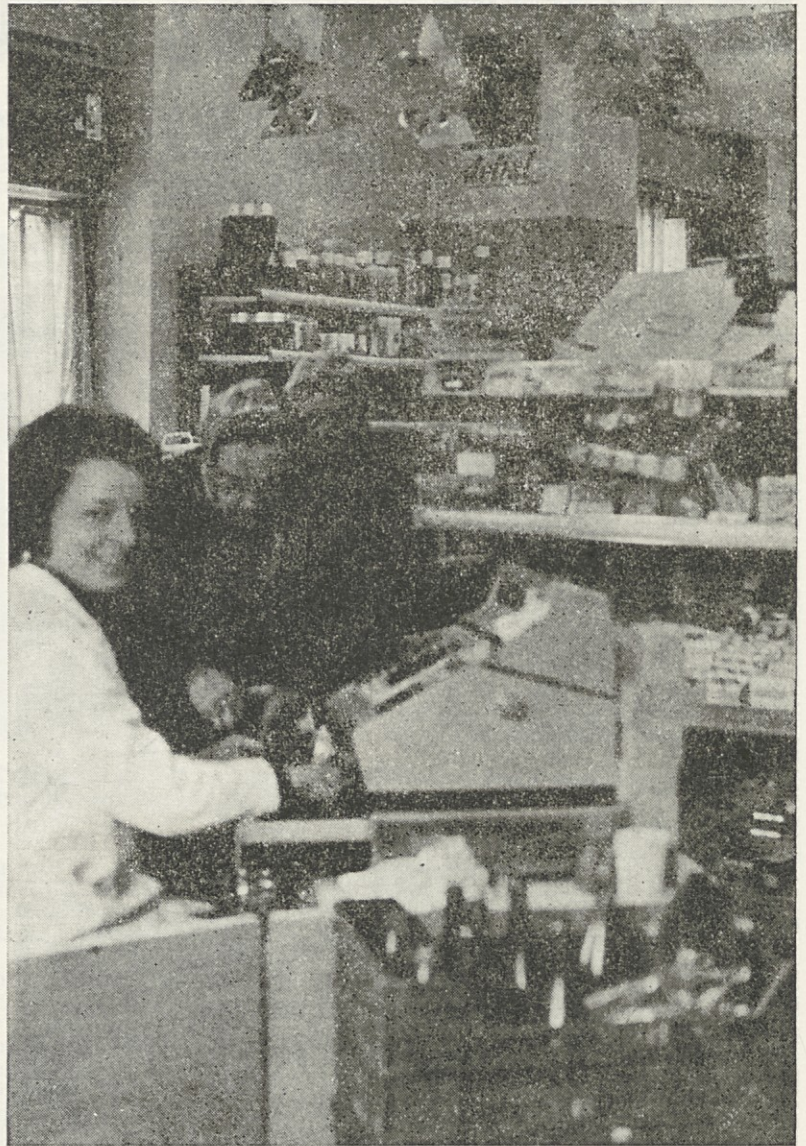
Zato to pot apeliram na vse, ki si želijo organizirano rekreativno dejavnost, da se s svojimi predlogi oglašijo osebno ali po telefonu v informativni službi, Gorupova 5, telefon 21-488. Predvsem pa vabimo k sodelovanju delavke in sodelavce tistih TOZD, kjer je rekreativna dejavnost dobro organizirana, kot je na primer v Ljubljanski Grmadi.

Zbrali bomo predloge in mnenja in jih odstopili komisiji za

rekreacijo in šport pri konferenci osnovnih organizacij sindikata. Upamo, da naša pobuda ne bo naletela na gluha ušesa in pre-

pričani smo, da bomo lahko še pred poletjem organizirali prve akcije.

Nada Lombardo

Dragica Kostanjevec; urna, spretna in odlična blagajničarka na Pri-sojni 7 v Ljubljani. To, da je vedno nasmejana in prijazna pa vedo povedati številni kupci, ki iz dneva v dan srečujejo Dragico za blagajno

Bomo šli letos v Dajlo?

(Nadaljevanje s 17. strani)
vsem družinam, ki so dopust preživele v Dajli. Od 140 anketnih listov so jih dobili izpolnjenih sto in v kratkem bomo zapisali mnenja dopustnikov, ki so izpolnili anketni list.

Na vprašanje, če so bili zadovoljni s sobo, so vsi, razen nekaterih izjem odgovorili, da so bili zadovoljni. Nekateri so sicer pripomnili, da soba ni bila čista, da niso postelje praktične, da so prekratke zavese in podobno. Toda to so le besede nekaterih redkih izjem. Drugo vprašanje je bilo o hrani. Med stotimi odgovori je sedem anketirancev odgovorilo, da so obroki premajhni, sedem jih je zapisalo, da je preveč enolična; smo pa zasledili tudi odgovor ki pove, da je bilo hrane celo preveč.

Vsi gostje so bili zadovoljni s postrežbo in tudi urnik prehrane v Domu skoraj vsem ustreza. Vsi, razen enega pa so predlagali, naj v prihodnje obvezno uvedejo rezervacijo miz.

V anketi so dopustniki tudi zapisali, da bi bilo okolično doma potrebno bolj skrbno urediti. V parku je še premalo zelenja in cvetja, premalo je prostora na parkirišču, radi pa bi tudi več tušev in športnih rekvizitov.

a) prehrana — dnevni penzion	65 din
b) prenočišče — soba s 4 ležišči	10 din od postelje
soba s 3 ležišči	15 din od postelje
soba s 2 ležišči	20 din od postelje

Moramo pa navesti, da v te cene ni vključena turistična taksa. Za otroke, rojene leta 1969 in kasneje velja pri prehrani popust v višini 50%. Navedene cene veljajo samo za ožje družinske članke (mož, žena, nepreskrbljeni otroci), za ostale prijavitelje, ki niso člani kolektiva, pa bo treba dnevno odšteti po dvajset dinarjev več.

Izmenje bodo deset dnevne in če bo dovolj prijav, če bo dom zaseden vsaj 30%, bodo prvi dopustniki lahko prišli v Dajlo že za prvomajske praznike.

No, ostane še vprašanje o cenah penziona in bifeja. Vse, razen treh anketirancev predlagajo, naj v letošnjem letu ostanejo enake cene kot lani. S cenami v bifeju pa so vsi, razen devetih, ki tarnajo, da so previsoke, zadovoljni.

Kaj bo letos novega

Ko so člani koordinacijskega odbora na enem svojih sestankov pregledali anketne liste, so bili kar zadovoljni z odgovori. Kar 95% anketirancev je zapisalo same pohvalne odgovore. Vendar pa je treba gledati na vse; tudi na tiste, ki imajo svoje predloge. Zato bodo letos uvedli nekatere manjše novosti. Vsem željam pa seveda zaradi pomanjkanja sredstev ni moč ustreči.

V vseh sobah bodo namestili male poličke in nočne svetilke, v parku bodo za otroke postavili tri različne gugalnice, na obali bodo zabetonirali manjši pomol za lažji dostop k morju.

Po čem bomo letovali

Sklep koordinacijskega odbora počitniškega doma v Dajli je, da mora biti poslovanje v letošnjem letu rentabilno. Zato za letos predlagajo nove cene:

Komu se prijaviti?

Sindikalni poverjeniki v TOZD in Delovnih skupnostih bodo vedeli povedati prav vse, kar vas bo še zanimalo glede počitnic v Dajli. Veliko pa smo zapisali že v tej številki časopisa. In zdaj vam ostane samo še to, da se odločite, kje boste preživeli letošnji dopust.

Ce ste se odločili za Dajlo, potem se prijavite takoj in ne odlašajte, kajti kasneje bo s prijavi težje.

Mile Bitenc

Del regresa za organizirano letovanje

Na svoji redni letni konferenci je sindikat TOZD Panonija med številnimi vprašanji obravnaval tudi vprašanje regresa za letni dopust. V TOZD Panonija je 860 članov sindikata, za katere bi morali poskrbeti za organizirano letovanje.

V lanskem letu so številni naši delavci letovali v Zadru, kjer imamo v zakupu stanovanjsko hišo z desetimi sobami za dobo petih let. Z letovanjem smo bili delavci zadovoljni, vendar so zmogljivosti občutno premajhne, da bi zadostili vsem željam in potrebam. Zato je naš sindikat pričel razmišljati o združevanju sredstev za počitniško skupnost.

300 din na zaposlenega za počitniško skupnost

Že v letu 1975 je sindikalni organizaciji ostalo nekaj sredstev, ki naj bi jih koristili kot osnovni prispevek za začetek organiziranja letovanja. Iz finančnega načrta skupne sindikalne organizacije TOZD Panonija je razvidno, da je teh sredstev približno 250.000 din. K temu bi prispevala svoj delež tudi organizacija zveze socialistične mladine v TOZD, ne-

kaj sredstev pa bi odobril še delavski svet iz sklada skupne porabe. Predlagali smo tudi, da se regres za dopust v letu 1976 izplača v gotovini le 900,00 din na zaposlenega, ostalih 300,00 din pa bi namenili za izgradnjo počitniškega doma. Tako bi zbrali okoli 250.000 din. Ta predlog smo tudi sprejeli. S tako združenimi sredstvi bomo lahko v naslednjih letih precej razširili možnost letovanja delavcev v okviru počitniške skupnosti.

Kje združevati sredstva in kako to organizirati je naša naslednja naloga. Odločili smo se za priključitev k počitniški skupnosti Videm-Krško, ki gradi nove zmogljivosti na Malem Lošinju. S prijavo smo nekoliko zamudili, računamo pa na njihovo razumevanje. Tudi v naši občini se pripravljajo za ustanovitev počitniške skupnosti vendar je še vse tako daleč, da za nas ne pride v poštev.

Razpravljalci so opozorili tudi na možnost združevanja sredstev v okviru Mercatorja ter za dozdavo počitniškega doma v Dajli, o čemer pa bi veljalo razmisliti v celotnem Mercatorju.

F. Z.

Premakljivi delovni čas

Že v stabilizacijskem programu Delovne skupnosti podjetja smo v eni izmed točk napovedovali tudi uvedbo premakljivega delovnega časa. K temu naj bi po napovedih pristopili že v letošnjem letu.

Povprašali smo v našem splošnem sektorju, kako je s tem. Povedali so nam, da priprave za uvedbo premakljivega delovnega časa že tečejo in nas zaprosili, da objavimo sestavek Zdravka Kaltnekarja, predavatelja Visoke šole za organizacijo dela v Kranju, ki govori o tem.

Prometni problemi ob konicah nas vse tiščijo. Ko se zjutraj peljemo v službo in popoldne domov se razburjamo nad gnečo na cesti, nad voznimi redi javnih prevoznih sredstev, gnečami v teh sredstvih in podobnimi dobrotami sodobnega prometa. Veliko težav nam povzroči tudi zahteva, da je treba priti v podjetje točno do določenega trenutka. Stalno hitenje in skrb, če bo v tem uspel, izčrpa delavca že pred začetkom dela in mu onemogoča miren in urejen začetek dela.

Delavci tudi nismo vsi enaki. Nekateri vstanejo že s prvim petelinjim petjem in so že takoj sposobni za delo. Drugi pa zjutraj radi poležijo in se le počasi utečejo v delovni ritem. Vsem pa smo določili enak delovni čas. Življenje je tako postalo večna borba med togimi okviri zahtev delovnega časa in različnostjo življenjskih zahtev in sposobnosti posameznika. Mnogo govorimo o humanizaciji dela, o večjem osmišljanju dela in njegovem približevanju delavcu. Pri tem pa ne moremo iz togega okvira fiksnega delovnega časa, ki prav gotovo predstavlja močno prisilo in pritisk na posameznikovo pripravljenost za delo.

Kako pa je mogoče drugače? Možnosti so številne. Prava prav so spremenljive oblike delovnega časa starejše od togih. Skozi vso zgodovino si je lovec, kmet ali obrtnik sam odredil svoj delovni čas. Pri tem je bil odvisen le od obsega dela in vremena. Šele v industrijskem obdobju je uvajanje strojev, tekočih trakov in s tem povezanih zahtev po določenem delovnem ritmu prineslo zahtevo po točnosti začetka in zaključka dela. Istočasen prihod in odhod vseh omogoča tudi lažjo kontrolo nad prisotnostjo. Prinaša pa tudi mnoge težave. Zato so predvsem v razvitih zahodno evropskih državah začeli poskušati z različnimi oblikami spremenljivega delovnega časa, ki delavcu omogočajo znotraj neklih okvirov svobodno izbirati delovni čas. Tak način urejanja delovnega časa je prinesel mnogo uspehov. Tudi pri nas so ga nekatera podjetja že začela uvajati.

Kaj je premakljivi delovni čas?

Od vseh različnih oblik spremenljivega delovnega časa je najbolj razširjen in za začetek tudi najbolj priporočljiv premakljivi delovni čas. Zato si oglejmo nekatere njegove značilnosti.

Premakljivi delovni čas je uredevec delovnega časa, ki vsakemu delavcu dopušča svobodno izbirati začetka in konca delovnega časa znotraj določenih časovnih obdobj. Ta svoboda daje tudi pravico,

da si delavec sam določa dolžino posameznega delovnega dne. Seveda pa ga to ne osvobodi dolžnosti, da v daljšem časovnem obdobju vendarle opravi predpisano število delovnih ur. Namesto dosedanjih časovnih točk za istočasen začetek ali konec dela vseh delavcev uvaja časovna obdobja ene ali več ur za prihod na delo in odhod z dela. Ohranja pa zaradi interesov notranjih in zunanjih komunikacij nek obvezni del delovnega časa, ko morajo biti vsi delavci prisotni.

Praktičen primer, ki bi bil lahko sprejemljiv tudi za našo prakso, nam bo pojasnil nekoliko zapleteno situacijo:

S samoupravnim sporazumom določimo osnovne značilnosti premakljivega delovnega časa:

- mesečno izravnavanje časovnih razlik z enako obveznostjo delovnih ur za vse delavce, ki se vsak mesec posebej izračuna (obvezno število delovnih dni \times 8 ur);

- najzgodnejši dopusten začetek dela ob 5,30;

- najkasnejši zaključek dela ob 16. uri;

- obvezni delovni čas od 7. do 13. ure;

- isti dan sme delati delavec največ 10 ur.

S tem ima delavec dane naslednje možnosti za svobodno izbor svojega delovnega časa:

- lahko pride na delo katerikoli čas med 5,30 in 7. uro;

- obvezno mora biti prisoten na delu vsak dan najmanj 6 ur, sme pa delati največ 10 ur izjemoma nadrejeni odredi nadure);

- z dela lahko odide med 13. in 16. uro.

Seveda pa mora delavec paziti na to, da v roku enega meseca izenači dejansko opravljeni delovni čas s predpisanim fondom delovnih ur. Prav to pa pogosto povzroča velike težave, zato večina podjetij dopušča nek prenos preveč ali premalo opravljenih delovnih ur v naslednje obračunsko obdobje (v naslednji mesec). Ta plus ali minus saldo znaša največkrat 10 ur. Omogoča lažje razporejanje delovnega časa, saj bi bilo nesmiselno, da delavec ob koncu meseca »odsedi« manjkajoče ure ali kljub potrebi po delu odide domov, ker je že opravljen predpisano število ur. V nekaterih podjetjih dopuščajo tudi, da si delavec vzame pol dneva ali ves dan prosto, če ima zadosten fond opravljenega delovnega časa.

Kakšne prednosti prinaša premakljivi delovni čas?

Premakljivi delovni čas ima številne prednosti, tako za posameznega delavca in za podjetje kot tudi za družbo kot celoto. Po

dobro organiziranem prehodu na to obliko delovnega časa bodo prednosti prav gotovo večje od pomanjkljivosti, ki jih ima tudi ta sistem. Poglejmo nekatere prednosti tega načina razporejanja delovnega časa:

Mnoge so prednosti, ki jih prinaša ta sistem delavcu. Zaradi boljšega usklajanja med življenjskim in delovnim ritmom se bo delavec tudi boljše počutil. Ne bo več nervozen zaradi strahu pred zamujanjem, vedno bo lahko pravočasno prišel na delo. Ne bo pa se toliko utrujal tudi na poti, saj bo za prihod in odhod lahko izbral tak čas, ko ni velikih gneč. Bolje bo lahko izkoristil svoj prosti čas in ga uskladil z družinskimi člani. Mati bo lahko oddala otroka v varstvo in še vedno do časa prišla v službo. Več članov družine ali sosedov bo lahko odšlo v službo z istim vozilom in ne bo treba zato v podjetju čakati na uraden začetek dela. Delavec bo lahko delal taktat, ko bo za delo razpoložen in ko bo imel delo.

Prednosti pa nudi ta sistem tudi delovni organizaciji. Možen je le ob dobri organizaciji in zato sili k izboljšanju organizacije. Boljše počutje delavcev poraja tudi večjo odgovornost za delo in s tem tudi večjo učinkovitost dela. Skoraj povsem bo odpravljeno zamujanje na delo, močno pa se bo zmanjšal obseg nadur. Izkušnje kažejo, da je dosti manj tudi odsotnosti z dela in manj zapuščanje delovne organizacije. Vse to daje osnovo tudi za boljši poslovni uspeh organizacije združenega dela.

Tudi družba kot celota pridobi s takšnim razporedom delovnega časa. Manjši pritisk na cestah in v javnih prometnih sredstvih omogoča bolj tekoče odvijanje prometa. Tudi v storitvenih dejavnostih — trgovinah, restavracijah, pri frizerju in drugod — bodo gneče dosti manjše. Podobno bodo boljše lahko izkoriščale svoj čas in svoje kapacitete tudi ustanove prostega časa: smučišča, kopaljšča, razna izletišča in podobno.

Kaj pa slabosti?

Če je dobro organiziran, prinaša premakljivi delovni čas številne prednosti. Prav gotovo pa bo njegovo uvajanje in potem delo v takšnem sistemu delovnega časa povzročilo tudi številne težave in slabosti. Nekaterim od teh se je mogoče z ustreznimi ukrepi izogniti, druge pa bodo ostale. Večina od njih je še posebno občutna v začetku, potem, ko se sistem uteče, njihova ost otopi.

Največja težava je gotovo v tem, da tak delovni čas ni mogoč prav za vsa delovna mesta. Večina delovnih mest je sicer mogoče za to prirediti, ostajajo pa nekatera (npr. troizmensko delo), kjer to ni mogoče. Nekaterim povzroča težave tudi zahteva po merjenju časa z nekimi žigosnimi urami. Drugi se ne morejo prilagoditi novemu sistemu. Včasih pride tudi do težav v poslovanju, ker vse službe niso vedno dosegljive. Za nekatere službe je treba uvesti dežurstvo. Merjenje časa in njegov obračun povzroča do datne stroške. Vse te pomanjkljivosti pa prav gotovo niso tolikšne

kot prednosti, saj se mnogim od njih lahko izognemo.

Kaj so torej osnovne značilnosti premakljivega delovnega časa?

Na koncu pogledjmo še osnovne značilnosti novega načina razporejanja delovnega časa:

- delavec lahko izbira svoj delovni čas v določenih okvirih;

- zjutraj je določeno neko obdobje (ena do dve uri) za prihod na delo in podobno popoldne za odhod domov;

- delavec mora v daljšem obdobju opraviti predpisano število delovnih ur, ni pa mu potrebno delati vsak dan enak čas;

- delavec sam odloča o svojem delovnem času, mora pa ga prilagajati danim delovnim nalogam.

Premakljivi delovni čas pa nikakor ne pomeni:

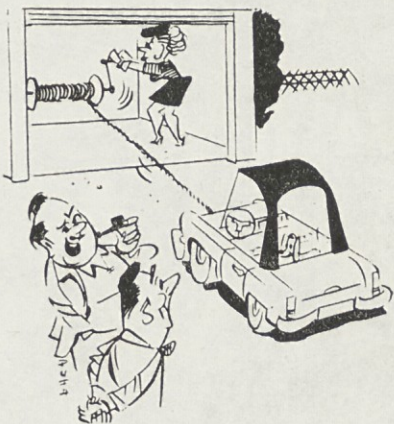
- da bo delavec moral delati drugače kot do sedaj, drugačno razporeditev delovnega časa mu le omogoča;

- da si bo popolnoma svobodno določal delovni čas, ne glede na delovne zahteve;

- da bo moral vsak dan sproti nadoknaditi jutranje zamude;

- da bo nova oblika delovnega časa samo legalizirala že dosedanje zamujanje nekaterih.

Premakljivi delovni čas ima številne prednosti, pa tudi slabosti. Vredno je o njih razmisliti in takšno obliko delovnega časa morda vsaj poskusno uvesti v enem delu delovne organizacije.

— ...in od takrat naprej ni nobenih prask več na avtomobilih!

— Ne glej me tako čudno, dragica, očala sem pozabil doma.

Te dni so drugi časopisi pisali o nas

Dnevnik, 18. 2. 1976

MEČKATOR

Mercatorjeve trgovine v nebo-tičniku v Kranju se je oprijelo ime Mečkator. Vzrok je v tem, ker je v njej precejšen naval ob nakupovanju malic v dopoldanskem času, v trgovini pa se na to ne pripravijo pravočasno. Tako na primer za vsako stranko posebej sproti režejo salamo...

Pri Mečkatorju dobite vse — samo počakati je treba, pravijo Kranjčani.

Delo, 10. 2. 1976

Kako so dežurale trgovine

IZKUPIČEK SOBOTE

Tisti, ki smo dežurali v soboto, smo prodali več, kot smo pričakovali. Na večji promet je vplivalo troje: prva sobota v mesecu, delovna povrhu, pa še dežurstvo se je šele pričelo, pravijo trgovci, ki so po novem prvič dežurali to soboto do sedmih zvečer in pričakujejo naslednjo soboto občutno manj kupcev.

Veliko slabše so se polnile bla-

gajne v poslovalnicah, ki so bile odprte v nedeljo dopoldne. Promet dežurne MERCATORJEVE prodajalne na Gregorčičevi 13 počasi, a vztrajno narašča, pri Centromerkurju pa so v popoldanskem sobotnem času zabeležili 80-odstotni promet, kakršnega je veleblagovnica navajena popoldne ob delavnikih...

Precej bolje kot nedeljsko se je obneslo ljubljansko sobotno dežurstvo...

Promet se je dvignil vsem sobotnim dežurnim trgovinam v primerjavi s prometom prejšnjih sobot. V MERCATORJEVI poslovalnici na Trgu komandanta Staneta za 20 odstotkov, na Derčevi 29 skoraj za 50 odstotkov. V MERCATORJEVI poslovalnici na Tržaški 37 b so prodali samo od dveh do sedmih zvečer za okoli 800 tisoč din. Toliko denarja se ji ni nabralo v prejšnjih sobotah skozi ves dan. V MERCATORJEVI klasični trgovinici na Dolenjski cesti 53 se je sobotni popoldanski promet tudi neverjetno dvignil — za več kot 100 odstotkov. V soboto zvečer so našli 45 tisoč din, od tega se jim je steklo v blagajne kar 300 tisoč din popoldne. Pravijo, da imajo tako visok promet le še ob praznikih.

MERCATORJEVI poslovalnici na Proletarski 4 v Mostah se je promet v soboto dvignil za 30 tisoč din, na Šmartinski 105 pa za 60 odstotkov v primerjavi s prejšnjimi sobotami... V Združenem domu Zalog pa je poslovalnica Mercatorja prodala za 12 tisoč din več kot ji je uspelo ob sobotah prej in bi še več, če bi jim kruh ne zmanjkal že ob 16. uri.

Na Zaloški 172 se je v MERCATORJEVI poslovalnici nabralo v soboto zvečer 106.660 din — 15 tisoč več kot ponavadi...

Dnevnik, 27. 2. 1976

TRGOVINA NAMESTO BIFEJA

V letošnjem letu na območju Ljubljane načrtujejo nekaj novih trgovskih objektov, ki naj bi jih postavile organizacije združenega dela Mercator in Emona. V Mercatorjevi TOZD Rožnik so že storili prve korake. Jutri bodo na Cesti na Brdo odprli prenovljeno samopostrežno prodajalno. Na željo krajanov so ukinili bife in s tem prodajni prostor samopostrežnice kar podvojili. Tako bodo željam kupcev lahko ustregli in povečali izbiro blaga. Predvsem pa bodo odslej ponudili večjo izbiro delikates ter sadja in zelenjave.

Prav zdaj pa tečejo adaptacijska dela tudi v prodajalni na Titovi 238. Ta bo sicer ostala klasična, zamenjali bodo predvsem opremo in ponudili večjo izbiro blaga; delno tudi v samoizbiri.

In če bo šlo vse po zastavljenih načrtih, bo soseska pri Ruskem carju že v letošnjem letu dobila novo samopostrežno prodajalno s 500 kv. m prodajne površine.

Delo, 1. 3. 1976

PRI MERCATORJU SE DOBI VSE, LE KROMPIR NE

Prireditelji ptujskega kurentovanja in karnevala so tudi večeraj ostali zvesti starim izročilom, saj si drugače ne bi mogli razdeliti prve nagrade ki so jo namenili turističnemu društvu iz Polenšaka... Odločitev žirije je menda blagohoten opomin vsem, ki naj bi v karnevalski povorki, predvsem šaljivo in izvirno ošibali dogodke današnjega časa... V svetu velike poslovnosti se pač vedno mora dogajati nekaj novega. Zato vam lahko zaupamo najnovejši MERCATORJEV (avtorski honorar zanj bo romal ob Dravo) reklamni slogan: PRI MERCATORJU DOBITE VSE, SAMO KROMPIRJA NE!...

Delo, 23. 2. 1976

MNOGIM DOLŽNIKOM PONAGAJAL SPOMIN

Pri MERCATORJU menijo, da smo si do splošnega pobotanja preveč zaupali, zdaj pa je prišel čas za odprte karte.

Multilateralna kompenzacija je v okviru trgovskega podjetja Mercator sorazmerno dobro uspešna (27,9-odstotna poravnava), toda veliko njegovih dolžnikov obveznostih sploh ni prijaviло in so stvar vzeli samo napol zares. Tako je povedal direktor Mercator-

jevega finančnega sektorja Izidor Rejc.

»Do takšne poravnave dolgov je moralo priti zategadelj, ker smo si preveč zaupali, mislili smo, da smo bolj pošteni,« meni Izidor Rejc. »Po prvem aprilu, ko stopi v veljavo zakon o zavarovanju plačil med uporabniki družbenih sredstev, bomo pravzaprav uvedli način, ki ga v svetu že dolgo uporabljajo. Zadnji čas je bil, da prenehamo z dosedanjimi praksami, ki je moral pridni nositi bremena manj pridnih.«

Predvidene sankcije pri mnogostranskem pobotanju so ostre, v Mercatorju pa menijo, da se jih moramo držati po načelu: Pravila naj ostanejo, pravil brez izjem pa ni. Družba nekaterih vodilnim kadrom preveč zaupa, njihova zavest pa je premajhna in jo bo treba prečistiti, pravi Izidor Rejc, ki je prepričan, da bo odslej v gospodarstvu veliko več razumevanja. »Igrali bomo z odprtimi kartami in si prizadevali za isti cilj.«

Posebej pa velja poudariti, da se bosta sedaj proizvodnja in trgovina morali dogovoriti, kako bosta urejali medsebojna naročila. Zaživeti bo moral sistem dohodkovnih odnosov. Trgovina je sedaj v drugačnem položaju kot proizvodnja. Če nečesa nima, trgovec lahko reče — pridite jutri, proizvodnja pa mora teči neprekinjeno. Zavzemamo se, je dejal Rejc, za delitev dohodka po vloženem delu — skupaj se bo treba dogovoriti tako za pokrivanje izgub kot za delitev dobičkov. Ob tem pa bomo tudi spoznali, kdo plava v megli in kdo stoji na trdnih tleh. Zaradi neurejenih odnosov med trgovino in proizvodnjo je prišlo do tega, da so posamezne proizvodne organizacije združenega dela odprle lastno trgovsko mrežo, ki pa je precej dražja. »Treba bo zložiti denar na kipek in z njim nekaj narediti,« je poudaril Rejc.

Trgovina je doslej po mnenju finančnega direktorja Mercatorja s plačili čestokrat dokaj kasnila. Mercator ima po vsej državi 30 tozdov, za čim boljše obvladovanje položaja pa bo potreboval zelo dobre, predvsem za hitre informacije o finančnem položaju posameznih tozdov. V tej delovni organizaciji se zavzemajo, naj bi geografsko oddaljeni tozdi imeli svoje žiro račune, saj bi bil tako pretok informacij precej hitrejši.

Takšnilne metuljčki so v naših prodajalnah zamenjali novoletno dekoracijo. Sicer malo pozno, kajne? In kot kaže, bodo metuljčki letali vo naših prodajalnah vse tja do poznega poletja

— Tu notri imam samo panj čebel — kar izvolite odpreti!

Preberite, zanimivo je

ĐVAJSET NAJVEĆJIH

(Dnevnik, 22. 3. 1976)

Najveći jugoslovanski izvoznik je bil v preteklem letu »Centrotexil« iz Beograda s 349,378.000 dolarjev vrednosti izvoza, med ostalih devet najvećjih izvoznikov pa so se uvrstili »Jugometal« Beograd, »Savska direkcija za promet« iz Beograda, Brodogradilište« Split, »Invest-import« Beograd, »Slovenijales« Ljubljana, »Progres« Beograd, »Ladjedelnica Uljanik« Pula, »Energoinvest« Sarajevo in »Tvornica lakih metala« Šibenik.

Najveći je uvozila zagrebška INA — za 431,614.000 dolarjev. Sledijo ji »Invest-import«, »Progres«, »Jugometal«, »Jugopetrol«, vsi iz Beograda, »Energoinvest« iz Sarajeva, »Metalka«, »Centroprom« iz Beograda, »Centrotexil« iz Beograda in »Crvena zastava« iz Kragujevca.

Med najvećje jugoslovanske izvoznike se je torej od slovenskih delovnih organizacij uspel uvrstiti samo »Slovenijales«, ki je po vrednosti izvoza šesti najveći z 89,542.000 dolarjev. Sledijo mu »Iskra«, »Metalka«, »Jugotexil« in »Gorenje«. Najveći slovenski uvoznik je bila »Metalka«, ki je v jugoslovanskih merilih sedma s 147,098.000 dolarjev. Sledijo ji »Jugotexil«, »Kovinotehna« »Iskra« in IMV iz Novega mesta.

PROIZVODNJA GOR — PA TUDI DOL

(Dnevnik, 22. 3. 1976)

Kljub temu, da je imel februar celo kakšen delovni dan ali dva manj kot januar, je slovenska industrija naredila v tem mesecu več kot v prejšnjem. Proizvedli smo namreč kar za 3,5 odstotka več.

Vendar pa se ta uspešni indeks brž pozabi, ko primerjamo obseg proizvodnje v letošnjem in lanskem februarju, še zlasti zato, ker je letošnjemu prestopno leto namenilo kakšen dan več — naredili smo namreč za 0,5 odstotka manj v primerjavi z lanskim.

Zanimivo je, da je v februarju dosegla najvećjo proizvodnjo (v primerjavi z januarjem) tobačna industrija, in sicer za 14 odstotkov več.

Zelo dobro so delali tudi v kemični industriji, saj so naredili za 12 odstotkov več kot v januarju. Usnjarsko-obutvena industrija je naredila za 11 odstotkov več, gumarska za 10 odstotkov, barvna metalurgija za 8 odstotkov itd.

Manj pa smo v tem mesecu načrpali nafte (za 19 odstotkov), proizvedli električne energije (za 5 odstotkov), za 6 oziroma 4 odstotke manj pa sta naredili živilska in papirna industrija.

O ČLANARINI

(Delo, 2. 4. 1976)

Član ZK Jugoslavije bo plačeval najmanj 1 dinar in najveć 3 odstotke OD

Najmanjša mesečna članarina člana ZK znaša en dinar, najvećja

pa ne sme preseći vsote 3 odstotkov od osnove, po kateri članarino obračunavamo in plačujemo. Takšno je stališče, ki ga vsebuje »sklep o osnovah in merilih za določanje osnovne dejavnosti, ki je financirana s sredstvi iz članarine ZKJ«, ki ga je na 17. seji predčerašnjim sprejelo predsedstvo CK ZKJ.

S sklepom predsedstva je predvidena enotna osnova, po kateri bodo članarino ZK obračunavali in plačevali po vsej državi. To je vsota mesečnega osebnega dohodka in dohodka ustvarjenega po katerikoli drugi osnovi ali merilu.

Člani ZK ne bodo plačevali članarine od prejemkov, ki predstavljajo nadomestilo stvarnih stroškov, nagrad, ki jih član ZK prejme za življensko delo ali na podlagi visokih družbenih priznanj, od osebnih prejemkov iz sredstev skupne porabe, kakor tudi od invalidnine vojaških vojnih in vojaških invalidov.

Sklep predsedstva prav tako obvezuje k boljšemu obveščanju članstva o sredstvih, ki so na razpolago, o predlogih za njihovo razporejanje in o stroških, zato da bi komunisti dejansko lahko vplivali na politiko financiranja dejavnosti svoje organizacije.

Osnova za plačevanje članarine je tudi štipendija v višini osebnega dohodka ter osebni dohodek, ki se izplačuje v blagu.

Osnova za plačilo članarine člana ZK — kmetovalca je dohodek, ustvarjen v kmetijski zadrugi ali v organizaciji združenega dela na temelju združevanja dela in sredstev. Osebni dohodek, ustvarjen s samostojnim ukvarjanjem z vsemi vidiki kmetijske dejavnosti, se jemlje kot osnova, določa pa se s sklepom centralnega komiteja ZK republike ali pokrajine in glede na proizvodne zmogljivosti kmetovalca ter od njegovega ekonomskega položaja.

Zbral:
Mile Bitenc

Kakovostna in vrhunska vina

SLOVIN

V prejšnji številki smo opisali namizna vina, tokrat pa naj za pišem nekaj več o vinih s kakovostno in vrhunsko oznako.

Kakovostno vino je vstekleničeno vino z geografskim poreklom, ki doseže po mednarodni ocenjevalni lestvici najmanj 70 odstotkov možnih točk, izvira iz enega vinorodnega okoliša, podokoliša, ožjega okoliša ali vinorodnega kraja, je iz določenih sort grozdja in je označeno z letnico proizvodnje. To vino mora biti donegovano v pridelovalnem rajonu in mora biti tipično za geografsko poreklo. Takšno vino v naši proizvodnji je Ljutomerčan; poznajo ga pivci po vsej Sloveniji, delno pa tudi v drugih republikah.

Isto velja tudi za kakovostno vino z oznako ene sorte, mora pa ta sorta imeti sortne značilnosti.

Kakovostno vino z geografskim poreklom prodajamo na domačem tržišču samo v steklenicah, za izvoz pa je lahko tudi nevstekleničeno.

Kakovostno vino polnimo v najvećji meri v literske steklenice. Takšna vina so na primer Šipon, Laški Rizling, Traminac z oznako ormoško-ljutomerskih gor in druga.

Vrhunsko vino z geografskim poreklom je vino, ki ga pridelujemo iz grozdja visoko kakovostnih sort na območju vinorodnega podokoliša, ožjega okoliša ali kraja; donegovano in vskladiščeno je v istem vinorodnem okolišu in doseže po mednarodni ocenjevalni lestvici najmanj 85 odstotkov možnih točk.

Vrhunsko vino dajemo v promet le vstekleničeno in označeno

po vinorodnem podokolišu, ožjem okolišu ali po vinorodnem kraju ter z letnico proizvodnje.

Takšna vina najdemo v proizvodnji pod imenom Renski Rizling, Muškati Silvanec, Muškati Otonel, Rumeni muškati, Beli Burgundec in še druga iz posameznih okolišev podravskega rajona. Polnimo pa ta vina pretežno v steklenice po 0,7 litra.

Morda še to: na tržišču se je vrhunsko vino pojavilo s pristavkom »pozna trgatve«.

Pristavek »pozna trgatve« ima tisto kakovostno ali vrhunsko vino, ki je bilo proizvedeno iz popolnoma dozorelega grozdja, ki je bilo trgano v pozni trgatvi in ima značilne organoleptične lastnosti pozne trgatve.

Za vina s pristavkom »pozna trgatve« je obvezna predhodna prijava in odobritev trgatve pri občinskem organu, pristojnem za občinsko inšpekcijo.

Vrhunska vina pa imajo lahko še pristavke »cabinet«, »izbor«, »jagodni izbor« ali »suhi jagodni izbor«, vendar je vsak tak pristavek vezan na pogoje, ki jih predvideva Zakon o označevanju vina.

Pridelovalec vina, ki ga sam vstekleniči, označi vino s svojim imenom in imenom kraja ter obrata, kjer vino vstekleniči. Pridelovalec, ki vstekleniči lasten pridelek vina, pa dodatno lahko označi vstekleničeno vino z nazivom »lastna trgatve«, pa tudi z nazivom »lastna polnitev«.

Zakon tudi dovoljuje, da se vino označi še z nazivom »iz trgatve kooperantov«, če je bilo grozdje pridelano pri kooperantih.

SLOVIN

SPOZNAVAJMO NAŠE DOBAVITELJE — SPOZNAVAJMO NAŠE DOBAVITELJE

HP „Delamaris“

V tej številki vam predstavljamo ribjo konzervo s povrtino IZOLA BRAND. Kaj nam nudi ribja konzerva s povrtino IZOLA BRAND? IZOLA BRAND je jed, ki pride prav ob vsaki priložnosti, ob vsakem času. Spominja nas na morje, na jadransko floro in favno, prijetne dogodke med letovanjem in na vikend, na istrsko pokrajino, primerna pa je ob vsaki priložnosti; za zajtrk in malico, na izletu, sestanku, službenem potovanju, od predjedi do dodatne jedi in pri zakuskah, kjer nam imenitno služi za bogato garniranje.

IZOLA BRAND RIBJO KONZERVU BOMO LAHKO KUPILI V PRVOMAJSKI REKLAMNI PRODAJI PO ZNATNO NIŽJIH CENAH V VSEH MERCATORJEVIH TRGOVINAH.

Delamaris vam svetuje, da poskusite:

Solata »DON JUAN«

Potrebujemo vsebino konzerve IZOLA BRAND, 10 dkg kislih šampinjonov, 1 žlico TOMATO KETCHUPA, sesekljane kapre, sesekljan peteršilj.

Šampinjone narežemo na lističe, dodamo začimbe in KETCHUP ter vse rahlo premešamo s vsebino konzerve.

Solato serviramo na krožniku. Za dekoracijo uporabimo solatne liste ali motovilec. K pikantni

solati lahko ponudimo kozarček žgane pijače.

Izpopolnjena z izbrano zelenjavo — sadovi istrske zemlje in sonca, je IZOLA BRAND bogato opremljena: oplemenitena s specialno omako »DON JUAN«, njena glavna sestavina pa je izbrana jadranska plava riba skuša. Njeno meso je bogato z živalskimi beljakovinami, ki so nujne za obnavljanje vitalnosti in moči organizma. Je izredno kakovostna za vsakogar ob vsaki priložnosti. Zato, dragi bralci, pozorno premislite priporočilo, naj bo poslej riba vsak dan na vašem jedilniku. Izberite IZOLA BRAND in zanesljivo se boste prepričali o njeni kakovosti.

»DELAMARIS« vam želi obilo zadovoljstva.

Vzroki slepote pri nas

7. APRIL — SVETOVNI DAN ZDRAVJA 1976

Svetovni dan zdravja praznujemo vsako leto 7. aprila, to je na dan, ko je pričela veljati ustanovna listina Svetovne zdravstvene organizacije. Namen SZD je zbuditi zanimanje javnosti za programe, ki so pomembni za zdravje vsega človeštva. Letošnji program nosi naslov:

»VARUJMO OČI — PREPREČUJMO SLEPOTO«

Razvoj industrije in tehnike na vseh področjih našega udejstvovanja, kakor tudi način življenja na visoki stopnji današnje civilizacije, zahtevajo od naših čutil, predvsem pa od oči, vse večje napore. Skoraj vse znanje si pridobimo preko vida in prav zdrave oči so pri tem zelo pomembne.

Ko govorimo o slepoti, se nam samo po sebi postavlja vprašanje: kako zmanjšati število ljudi z ugaslim ali oslabljenim vidom. Odgovor bi bil: boj proti povzročiteljem slepote, torej preprečevanje. Vnaprejšnja zaščita nam bo dala ustrezne in zelene rezultate samo, če bomo poznali vzroke, ki vplivajo na uničenje vida. Če razčlenimo vzroke, ki jih ugotovimo ob registraciji slepih, bomo tiste, ki so pogostejši za slepoto lahko ločili, od tistih, ki so izjemni. Temu bodo sledili tudi ustrezni varstveni ukrepi.

Vzroki slepote so po raznih državah in celinah zelo različni. Nekateri od njih, kot npr. trahom, onhocerkoza in variola, ki so pri nas nepomembni, ker teh bolezni pri nas praktično ni več. Zelo pa zbolevalo za temi boleznimi ljudje v Afriki in Aziji. Zato se v svetovni statistiki pokaže odstotek vzrokov na tak način in si je pač treba med prebivalstvom, kjer živimo narediti svojo lastno statistiko in načrtovati temu ustrezno preprečevanje.

Omeniti pa moramo, da se pri istem narodu skozi obdobja vzroki slepote tudi spreminjajo. Zato je treba statistične podatke obnavljati in sproti ugotavljati, kateri vzroki naraščajo in kateri upadajo. Pri nas so z leti nekateri vzroki za slepoto skoraj izginili iz naših statistik, kot npr. trahom, gonoreja očesa, skrofulozno vnetje očesnih vek, medtem ko se nekateri drugi pojavljajo pogosteje, kot npr. virusne bolezni očesa, diabetes in glavkom.

Vzroki za slepoto so lahko v vseh delih očesa in v živčnih poteh do centrov v možganski skorji. V sprednjem delu zrkla so v roženici, v šarenici, v leči, globlje v steklovini, v žilnici in mrežnici in še bolj zadaj v živčnih poteh. Mnogo očesnih stanj s slabim vidom je prirojeno in tudi dednih. Odstotek slepih je zelo visok zaradi podedovanih vzrokov in to skoraj pri četrtini slepih. Dokazali smo celo, da ti dedni vzroki naraščajo. Take spremembe na očeh opazimo večinoma že pri rojstvu, a so kasneje dostikrat še izrazitejše. V izjemnih primerih se rodi otrok brez očesa, s povečanim ali zmanjšanim nerazvitem zrklo, rodijo se otroci z degeneracijami na mrežnici ali z odmrlim očesnim živcem.

Med vzroki ne smemo prezreti toksoplazmoze, leptospiroze, tumorjev, poškodb ter slepote povzročene zaradi vnetih in degene-

rativnih sprememb na mrežnici, žilnici in na vidnem živcu. Take spremembe povzročajo razni strupi (tudi alkohol in nikotin), zelena mrena ali glavkom in boleznijo ožilja.

Pri nas imamo popisane in registrirane vse slepe osebe in smo na podlagi tega popisa sestavili statistični pregled vzrokov.

Najprej pogledjmo, koliko je slepih pri nas. V Jugoslaviji je sedaj registriranih približno 23.350 slepih oseb. Od tega je po Srbiji 4757, Kosovu 1616, Vojvodina 2311, Hrvaška 4292, Slovenija 1811, Črna gora 1132, Bosna 3675 in Makedonija 3840 slepih. Približno je na 100.000 oseb 1,01 do 1,03 ‰ (promile slepih, kar ustreza odstotku slepih v evropskih državah. Kot smo že omenili, je ta odstotek v nekaterih državah Afrike in Azije mnogo večji.

V naši republiki je torej okrog 1811 oslepelih oseb. Pri teh je pa odstotek izgubljenega vida različni. 21,1 ‰ ima izgubo vida od 90–95 ‰, 78,9 ‰ pa nad 95 ‰. Več ko tri četrtine slepih spada torej v skupino, ki je po veljavnih predpisih upravičena do tuje pomoči.

Če pogledamo po spolu opazimo, da je več slepih moških (58 ‰) kakor žensk (42 ‰). To si razlagamo tako, da je na delovnih mestih, ki so zelo izpostavljena vzrokom za oslepitev, več moških kakor žensk.

Zanimivo je tudi povezati slepoto s poklicem. Opazili smo, da je največji odstotek slepih med nekvalificiranimi delavci (30,4 ‰). Teh delavcev je v splošnem dosti, so pa zelo izpostavljeni tudi očesnim travmam in boleznim. Velik je tudi odstotek med tistimi brez poklica (14,2 ‰). To so predvsem tisti, ki so slepi že od rojstva zaradi prirojenih anomalij, ali pa so otroci, ki so oslepelili že v predšolski dobi. Zelo blizu tem je odstotek (13,3 ‰) šolske mladine, podobno so zastopani kvalificirani delavci, obrtniki in kmetje. Pri uslužbencih je odstotek nižji (5,6 ‰), pri gospodinjah pa zopet višji (10,0 ‰).

Če hočemo pogledati, kateri deli očesa so pri slepoti največkrat prizadeti, ugotovimo, da je v celoti najpogostejši sedež oslepitve očesno zrklo, insicer skoraj v 30 ‰. Pri tem so upoštewane tudi prirojene spremembe zrkla, ki jih je kar 8 ‰. Posebej je upoštevana visoka kratkovidnost z vsemi svojimi komplikacijami (odstop mrežnice!), ki povzročajo slepoto v 17,5 ‰. Obolenja notranjih očesnih mren (šarenica, žilnica in mrežnica) so prizadete pri slepih v 15 ‰, leča 9 ‰, pri čemer ima veliko vlogo prirojena siva mrena. Zelena mrena ali glavkom povzroča slepoto v 7 ‰, tudi roženične bolezni povzročajo slepoto v prav tolikšnem odstotku. Očesni živec, ki je bil prizadet že od rojstva ali pa je zbolel kasneje, je pri slepih zastopan s 7,2 ‰.

Najzanimivejši pregled nam daje vzroki slepote, to so pravi načini, kako pride do obolenj posameznih delov očesa. Najpogostejši vzroki so prirojene in dedne okvare zrkla, ki z 21,9 ‰ predstavljajo pomemben delež. Zelo pomembne so poškodbe z 19,8 ‰ in infekcije očesa s 13,6 ‰. Že prej omenjene komplikacije pri krat-

kovidnosti so vzrok slepote kar v 17,5 ‰. Splošna obolenja organizma, kamor spada tudi diabetes ali sladkorna bolezen, povzročajo slepoto v 5 ‰. Obolenja centralnega živčnega sistema vodijo do slepote pri 2,1 ‰ slepih. Pridobljena zelena mrena brez prirojenih primerov je vzrok slepote v 5 ‰.

Prvo mesto zavzemajo torej hereditarni (dedni) in kogenitalni (prirojeno) vzroki in pomenijo enega od najvažnejših problemov pri preprečevanju slepote, in sicer zato, ker ti vzroki še naraščajo.

Poškodbam so vzrok eksplozivni, strelji in razni mehanično-fizikalni in kemični vzroki. Prizadete so bile v vojni, pri delu na delovnem mestu in izven njega. Število eksplozivnih poškodb je bilo po vojni precejšnje, saj je bilo povsod najti eksplozivni material, s katerim so neprevidno ravnali predvsem otroci, pa tudi odrasli. Zato imamo med slepimi še vedno 5,3 ‰ vojaških vojnih invalidov.

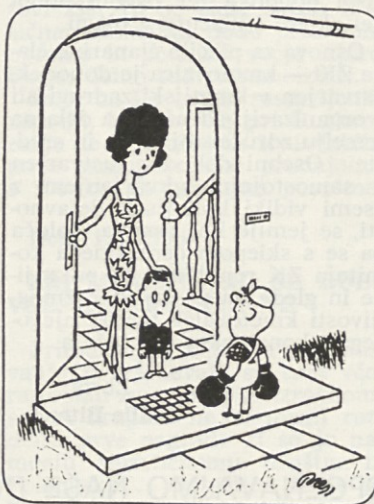
Pri infekcijah je omeniti, da je bila včasih zelo pomembna tuberkuloza očesa, ki pa močno upada kot vzrok slepote. Glede trahoma imamo še nekaj starih slepih iz dobe, ko je bila to v Pomurju še huda in razširjena bolezen. Danes trahom pri nas ni

več vzrok za slepoto. Isto velja za očesno skrofulozo, ki je zaradi boljših higienskih in socialnih razmer z dvigom življenjskega standarda izginila kot vzrok slepote.

Po statistiki Svetovne zdravstvene organizacije je na svetu več kot deset milijonov slepih. To je ogromno število. Pri nas so zelo pomembni prirojeno in dedni vzroki za slepoto. S to problematiko se ukvarja genetika kot veda, ki na osnovi genov ugotavlja možnost za prirojene in dedne anomalije na splošno, pa tudi v očesu. Za probleme genetike se vse bolj zanima znanstveni in zdravstveni svet zahodnih in vzhodnih znanstvenih centrov. V življenje uvajajo genetična načela v obliki genetičnih servisov in posvetovalnic za zakonske pare.

Tudi najboljša kurativa (zdravljenje obolelih) ne bo bistveno zmanjšala odstotka slepih. Odločno pa bo posegla na to področje preventiva. S preprečevalnimi ukrepi prihranimo človeku bolečino in skrb, ki sta posledica slepote in so tu vsi materialni stroški dobro naložen kapital. Poleg osebnih težav slepih bomo rešili družbo velikih bremen, ki jih daje za zdravljenje, rehabilitacijo in pomoč slepim zaradi invalidnosti.

Prof. dr. Stane Stergar

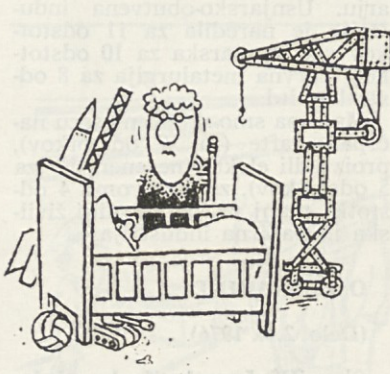
— Dober dan, gospa Peteršiljeva, ali mi dovolite, da se igram z vašim Mirkom?

... še eno prednost ima ta plašč: Ko bo vaš mož slišal za ceno, bo tudi njemu toplo!

— Presneto. Tratinik, tako zgodaj še nikoli niste bili v službi!

— Babica, zdaj pa tako: če mi daš 10 dinarjev zaspim, sicer pa ne?!

Nagradna križanka „DANA“

No, reševalci križank bodo spet prišli na svoj račun. Tokrat smo za sodelovanje zaprosili »DANO«, tovarno rastlinskih specialitet in destilacijo iz Mirne na Dolenjskem. Za križanko, ki smo jo pripravili, upamo, da ni pretežka. In povemo naj, da se je vredno potruditi. saj so v »DANI« pripravili deset vabljenih nagrad, izdelkov iz svoje proizvodnje.

Rešitve pošljite kot običajno na naslov Mercator, Sektor ekonomske propagande in informativne službe, 61000 Ljubljana, Aškerčeva 3. Na ovojnici obvezno pripišite »NAGRADNA KRIŽANKA DANA«, sicer rešitev ne bomo upoštevali. In še rok: 15. maj. Srečno!

		MERCATOR	OZEK KONEC BLAGA, TRAK	RAČUN	ALPE ADRIA	KONEC ŽIVLJE = NJA	FILM. IGRALKA NOVAK	PISANA TROPS. PAPIGA	RISALA. H. HOČEVAR	PETERJ. AMBROJ	PRVA ČRKA ABECEDA	CIGANI	IBER = CI	SONANI ZAHOB			
		ODRGINA	NASPROT SLABEGA							GL. MESTO FRANCIJE	NEZNANO		EDEN IN DRUG	SL. SLIKAR			
PREDZ. ČRKA ABECEDA		SREDIS. VRTENJA		ZDRAVILNA TRAVN. RASTLINA						2IDNA OBLOGA							
AVBA BREZ ZADNJE ČRKE		KMEČKO ORODJE		MERCATOR VEDDEK SL. HORVATA													
ENA OD DIMENZIJ			TRSKA	JUGOSL. TRANSP. NIKALN.				NORMA VODILO, MERILO	OREL V GRŠ. MITOLOGIJ	REPUBL. ZAVOD	CERAR TUPOLDEJ OKRAJS.						
FOTO = MEC OPICE								OSMRTNICE					VEZNIK				
RAZL. SAMOGLASNIKA			KAR OSTANE	ZNAMKA CIGARET NAŠA REKA				BRITJE, POPRAVEK AVT. OZN. BERNA					A LETOPIS	ZNAMKA CIGARET ... ŠLANDROVA			
TONA		ORANJE ZOLN Ž 8 SEDEŽI								NASPR. OTDJE LAŽI			PREBIVAL ANDOV PROSTOR V HIŠI				
DEL OBRAZA			MEDMET											PRVI SAMOGLASNIK	BONBONI VISOKI ... ENICA		
PRAY TISTO														TUJE Ž. IME ENAKI ČRKI			
PRAVLJ. BITJE															RAVS, KONFLIKT		
REKA, KI TEČE SKOZI LONDON				PEVSKI ZBOR KEMIČ. PRVINA		GORA V SVICI				15. ČRKA ABECEDA			100 m ² NAŠA IN TUJA ŽRKA		KOPER HOŠKI Ž BRKI		
GRSKI BOG VOJNE				DANIN PROIZV. DELI VODOVODA									MESTO V SRBIJI	NOČNI LOKAL STAR. SLOVAN			
GL. OSEBA 12 MLAD. POVESTI						GRAM			DANIN PROIZVOD NAŠ OTOK						VZKLIK NA BI = KOBORBAH		
		NE GRD ENAKI ČRKI					GR. BOG SONCA CENE IPAVEC										
		UBOŽICA SIROTIČA													DRUGI SAMOGLASNIK	DVA HLEVA PO DOMAČE	
																KRIŽANKO SEŠTAVILA V M. HOČEVAR	SKALA V MORJU

Vzroki slepote pri nas

7. APRIL — SVETOVNI DAN ZDRAVJA 1976

Svetovni dan zdravja praznujemo vsako leto 7. aprila, to je na dan, ko je pričela veljati ustanovna listina Svetovne zdravstvene organizacije. Namen SZD je zbuditi zanimanje javnosti za programe, ki so pomembni za zdravje vsega človeštva. Letošnji program nosi naslov:

»VARUJMO OČI — PREPREČUJMO SLEPOTO«

Razvoj industrije in tehnike na vseh področjih našega udejstvovanja, kakor tudi način življenja na visoki stopnji današnje civilizacije, zahtevajo od naših čutil, predvsem pa od oči, vse večje napore. Skoraj vse znanje si pridobimo preko vida in prav zdrave oči so pri tem zelo pomembne.

Ko govorimo o slepoti, se nam samo po sebi postavlja vprašanje: kako zmanjšati število ljudi z ugaslim ali oslabiljenim vidom. Odgovor bi bil: boj proti povzročiteljem slepote, torej preprečevanje. Vnaprejšnja zaščita nam bo dala ustrezne in zelene rezultate samo, če bomo poznali vzroke, ki vplivajo na uničenje vida. Če razčlenimo vzroke, ki jih ugotovimo ob registraciji slepih, bomo tiste, ki so pogostejši za slepoto lahko ločili, od tistih, ki so izjemni. Temu bodo sledili tudi ustrezni varstveni ukrepi.

Vzroki slepote so po raznih državah in celinah zelo različni. Nekateri od njih, kot npr. trahom, onhocerkoza in variola, ki so pri nas nepomembni, ker teh bolezni pri nas praktično ni več. Zelo pa zbolevaljo za temi boleznimi ljudje v Afriki in Aziji. Zato se v svetovni statistiki pokaže odstotek vzrokov na tak način in si je pač treba med prebivalstvom, kjer živimo narediti svojo lastno statistiko in načrtovati temu ustrezno preprečevanje.

Omeniti pa moramo, da se pri istem narodu skozi obdobja vzroki slepote tudi spreminjajo. Zato je treba statistične podatke obnavljati in sproti ugotavljati, kateri vzroki naraščajo in kateri upadajo. Pri nas so z leti nekateri vzroki za slepoto skoraj izginili iz naših statistik, kot npr. trahom, gonoreja očesa, skrofulozno vnetje očesnih vek, medtem ko se nekateri drugi pojavljajo pogosteje, kot npr. virusne bolezni očesa, diabetes in glavkom.

Vzroki za slepoto so lahko v vseh delih očesa in v živčnih poteh do centrov v možganski skorji. V sprednjem delu zrkla so v roženici, v šarenici, v leči, globlje v steklovinu, v žilnici in mrežnici in še bolj zadaj v živčnih poteh. Mnogo očesnih stanj s slabim vidom je prirojeno in tudi dednih. Odstotek slepih je zelo visok zaradi podedovanih vzrokov in to skoraj pri četrtini slepih. Dokazali smo celo, da ti dedni vzroki naraščajo. Take spremembe na očeh opazimo večinoma že pri rojstvu, a so kasneje dostikrat še izrazitejše. V izjemnih primerih se rodi otrok brez očesa, s povečanim ali zmanjšanim nerazvitim zrkлом, rodijo se otroci z degeneracijami na mrežnici ali z odmrlim očesnim živcem.

Med vzroki ne smemo prezreti toksoplazmoze, leptospiroze, tumorjev, poškodb ter slepote povzročene zaradi vnetih in degene-

rativnih sprememb na mrežnici, žilnici in na vidnem živcu. Take spremembe povzročajo razni strupi (tudi alkohol in nikotin), zelena mrena ali glavkom in bolezni ožilja.

Pri nas imamo popisane in registrirane vse slepe osebe in smo na podlagi tega popisa sestavili statistični pregled vzrokov.

Najprej pogledjmo, koliko je slepih pri nas. V Jugoslaviji je sedaj registriranih približno 23.350 slepih oseb. Od tega je po Srbiji 4757, Kosovo 1616, Vojvodina 2311, Hrvatska 4292, Slovenija 1811, Črna gora 1132, Bosna 3675 in Makedonija 3840 slepih. Približno je na 100.000 oseb 1,01 do 1,03‰ (promile) slepih, kar ustreza odstotku slepih v evropskih državah. Kot smo že omenili, je ta odstotek v nekaterih državah Afrike in Azije mnogo večji.

V naši republiki je torej okrog 1811 oslepelih oseb. Pri teh je pa odstotek izgubljenega vida različen. 21,1% ima izgubo vida od 90–95%, 78,9% pa nad 95%. Več ko tri četrtine slepih spada torej v skupino, ki je po veljavnih predpisih upravičena do tuje pomoči.

Če pogledamo po spolu opazimo, da je več slepih moških (58%) kakor žensk (42%). To si razlagamo tako, da je na delovnih mestih, ki so zelo izpostavljena vzrokom za oslepitev, več moških kakor žensk.

Zanimivo je tudi povezati slepoto s poklicem. Opazili smo, da je največji odstotek slepih med nekvalificiranimi delavci (30,4%). Teh delavcev je v splošnem dosti, so pa zelo izpostavljeni tudi očesnim travmam in boleznim. Velik je tudi odstotek med tistimi brez poklica (14,2%). To so predvsem tisti, ki so slepi že od rojstva zaradi prirojenih anomalij, ali pa so otroci, ki so oslepelili že v predšolski dobi. Zelo blizu tem je odstotek (13,3%) šolske mladine, podobno so zastopani kvalificirani delavci, obrtniki in kmetje. Pri uslužbencih je odstotek nižji (5,6%), pri gospodinjah pa zopet višji (10,0%).

Če hočemo pogledati, kateri deli očesa so pri slepoti največkrat prizadeti, ugotovimo, da je v celoti najpogostejši sedež oslepitve očesno zrklo, insicer skoraj v 30%. Pri tem so upoštewane tudi prirojene spremembe zrkla, ki jih je kar 8%. Posebej je upoštevana visoka kratkovidnost z vsemi svojimi komplikacijami (odstop mrežnice!), ki povzročajo slepoto v 17,5%. Obolenja notranjih očesnih mren (šarenica, žilnica in mrežnica) so prizadete pri slepih v 15%, leča 9%, pri čemer ima veliko vlogo prirojena siva mrena. Zelena mrena ali glavkom povzroča slepoto v 7%, tudi roženične bolezni povzročajo slepoto v prav tolikšnem odstotku. Očesni živec, ki je bil prizadet že od rojstva ali pa je zbolel kasneje, je pri slepih zastopan s 7,2%.

Najzanimivejši pregled nam daje vzroki slepote, to so pravi načini, kako pride do obolenj posameznih delov očesa. Najpogostejši vzroki so prirojene in dedne okvare zrkla, ki z 21,9% predstavljajo pomemben delež. Zelo pomembne so poškodbe z 19,8% in infekcije očesa s 13,6%. Že prej omenjene komplikacije pri krat-

kovidnosti so vzrok slepote kar v 17,5%. Splošna obolenja organizma, kamor spada tudi diabetes ali sladkorna bolezen, povzročajo slepoto v 5%. Obolenja centralnega živčnega sistema vodijo do slepote pri 2,1% slepih. Pridobljena zelena mrena brez prirojenih primerov je vzrok slepote v 5%.

Prvo mesto zavzemajo torej hereditarni (dedni) in kogenitalni (prirojeno) vzroki in pomenijo enega od najvažnejših problemov pri preprečevanju slepote, in sicer zato, ker ti vzroki še naraščajo.

Poškodbam so vzrok eksplozivni, strelji in razni mehanično-fizikalni in kemični vzroki. Prizadete so bile v vojni, pri delu na delovnem mestu in izven njega. Število eksplozivnih poškodb je bilo po vojni precejšnje, saj je bilo povsod najti eksplozivni material, s katerim so neprevidno ravnali predvsem otroci, pa tudi odrasli. Zato imamo med slepimi še vedno 5,3% vojaških vojnih invalidov.

Pri infekcijah je omeniti, da je bila včasih zelo pomembna tuberkuloza očesa, ki pa močno upada kot vzrok slepote. Glede trahoma imamo še nekaj starih slepih iz dobe, ko je bila to v Pomurju še huda in razširjena bolezen. Danes trahom pri nas ni

več vzrok za slepoto. Isto velja za očesno skrofulozo, ki je zaradi boljših higienskih in socialnih razmer z dvigom življenjskega standarda izginila kot vzrok slepote.

Po statistiki Svetovne zdravstvene organizacije je na svetu več kot deset milijonov slepih. To je ogromno število. Pri nas so zelo pomembni prirojeno in dedni vzroki za slepoto. S to problematiko se ukvarja genetika kot veđa, ki na osnovi genov ugotavlja možnost za prirojene in dedne anomalije na splošno, pa tudi v očesu. Za probleme genetike se vse bolj zanima znanstveni in zdravstveni svet zahodnih in vzhodnih znanstvenih centrov. V življenju uvajajo genetična načela v obliki genetičnih servisov in posvetovalnic za zakonske pare.

Tudi najboljša kurativa (zdravljenje obolelih) ne bo bistveno zmanjšala odstotka slepih. Odločno pa bo posegla na to področje preventiva. S preprečevalnimi ukrepi prihranimo človeku bolečino in skrb, ki sta posledica slepote in so tu vsi materialni stroški dobro naložen kapital. Poleg osebnih težav slepih bomo rešili družbo velikih bremen, ki jih daje za zdravljenje, rehabilitacijo in pomoč slepih zaradi invalidnosti.

Prof. dr. Stane Stergar

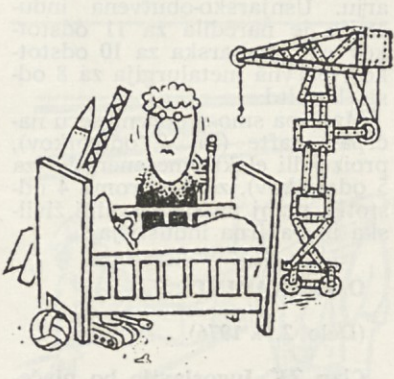
— Dober dan, gospa Peteršiljeva, ali mi dovolite, da se igram z vašim Mirkom?

... še eno prednost ima ta plašč: Ko bo vaš mož slišal za ceno, bo tudi njemu toplo!

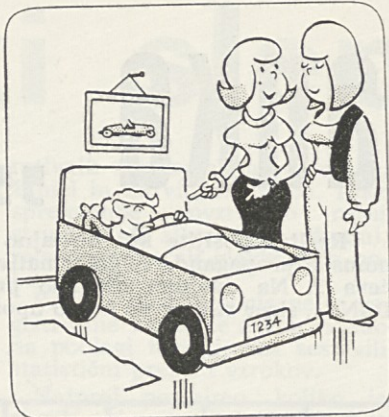
— Presneto. Tratnik, tako zgodaj še nikoli niste bili v službi!

— Babica, zdaj pa tako: če mi daš 10 dinarjev zaspim, sicer pa ne?!

— Zadnjikrat sprašujem: Kdo od vas je tovariš Očetnik!?

Odkar mu je mož napravil to posteljo, sploh nimamo več težav pred spanjem...

To moraš razumeti, Lora! Danes pride k nam teta Zofija, ki me hoče kar naprej poljubljati...!

— Zdaj pa grem zopet malo »kasirat«, saj sem se zato oblekel v natakarnja!

Sodobno ceneno ogrevanje s toplovodnim kotlom

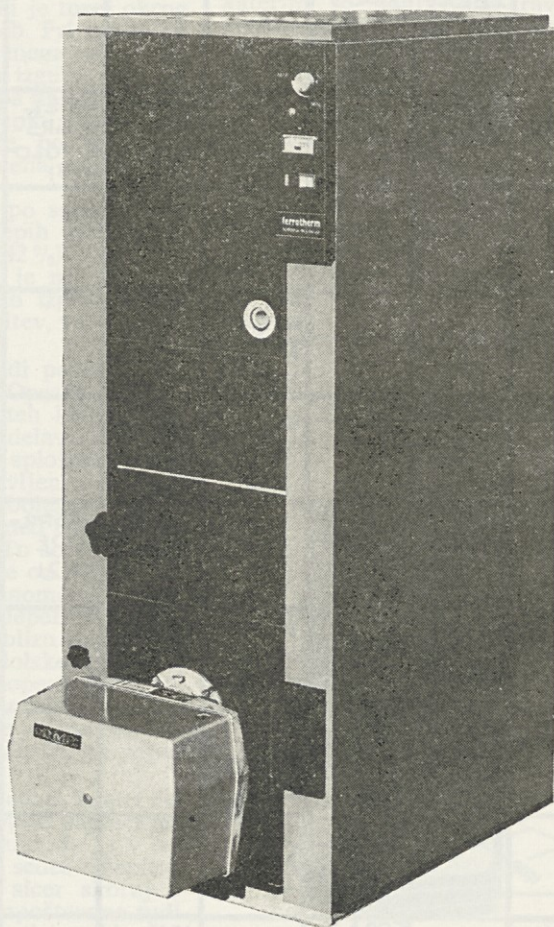
ferrotherm

- Kotel je lastne izvedbe z vgrajeno kotlovsko regulacijo
- Kurimo lahko z oljem, plinom ali s trdimi gorivi
- Kupcem nudimo kotle od 25.000 do 50.000 kcal/h brez vgrajenega ali z vgrajenim emajliranim bojlerjem
- Kotli so opremljeni z vodno hlajeno kurilno rešetko

Zagotovljen maksimalni izkoristek

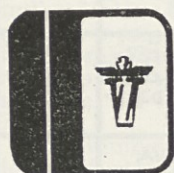
GARANCIJA 5 LET

Toplovodni kotel Ferrotherm je na zagrebškem velesejmu 1974 in 1975 prejel

Dodatno opremljamo kotle z oljnimi ali plinskimi gorilci OLYMP s pripadajočo avtomatiko in obtočnimi črpalkami VOGEL

yu·design

FERROMOTO

za estetski izgled, kakovost, funkcionalnost in zaščito okolja.

Maribor, Partizanska 3—5, telefon 24 541

IZID ŽREBANJA OLIMPIJSKE KRIŽANKE

Tokrat smo bili kar malo razočarani, saj smo do roka prejeli v uredništvo le 59 rešitev naše nagradne križanke. Tako nismo imeli niti obilnega, niti težkega dela. Povemo naj še to, da je bilo precej rešitev nepravilnih.

In med tistimi praviimi, ki so se zvrtele v bobnu sreče, je žreb izbral naslednjih deset nagrajencev:

- Roža Romanič, Novo mesto, Rogovska cesta 3.
- Ivanka Meglič, Tržič, Bistrica 183,
- Marija Metlar, Ljubljana, Tržaška 67,
- Anica Dolžan, TOZD Preskrba, Tržič in
- Ivica Pirnat, Delovna skupnost podjetja, prejmejo po en komplet značk Mercator.

Pet nagrad po 100 dinarjev pa je žreb razdelil takole:

- Vika Vidmar, Gorenji Logatec, Tržaška 107,
- Alma Šelih, Delovna skupnost podjetja,
- Pija Česen, Tržič, Prehod 1,
- Tone Fortuna, TOZD Polje, železnina in
- Dušan Metlar, Domžale, Župančičeva 11.

Vsem nagrajencem čestitamo, nagrade pa jim bomo v naslednjih dneh poslali po pošti.

Mercator

Glasilo delovnega kolektiva »Mercator«, Ljubljana, Aškerčeva 3 — Izdaja skupni delavski svet podjetja »Mercator« — Izhaja enkrat mesečno — Ureja uredniški odbor: Edo Božič, Danilo Domanjko, Branko Gorjup, Kancijan Hvastija, Nada Lombardo, Marjan Pogučnik, Jože Rener, Janez Rozman, Ivanka Vrhovčak — Odgovorna urednica: Ivanka Vrhovčak — Tisk: Učne delavnice, Ljubljana, Bežigrad 8

Oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov